

עכו העתיקה
כיכר הדייגים - כיכר ונציה
תיק תעוד

יורם פופר אדריכלים
עבור החברה לפיתוח עכו
אוגוסט 2013

תוכן עניינים\\

א. הקדמה.....1-2

- נתונים כלליים.....1

- מבוא.....2

ב. מבט כללי.....3

ג. עכו על ציר הזמן.....4

ד. התפתחות הכיכר ורקע היסטורי.....5-12

ה. מדרג רמות שימור.....13

ו. תכנית מתאר.....14

ז. דפנות הכיכר.....15-30

- חאן אל עומדאן.....15-18

- מבנה מגורים מס' 297.....19

- מבנה מגורים מס' 296.....20

- מבנה מגורים מס' 310.....21

- מבנה מגורים מס' 312.....22

- חאן אל-פראנג'.....23-25

- מבנה מגורים מס' 275.....26

- מסגד איסנאן אל פאשה.....27

- מבנה מס' 277 [מגדל הזבובים לשעבר].....28

- בית המכס.....29

- מכלול שער הים.....30

ח. שוברי הגלים ושרידים ימיים.....31-33

ט. הכיכר בנוף חזית הים.....34

י. מערך החאנים.....35

י"א. מערך התחבורה.....36

י"ב. הדרך אל הכיכר.....37-40

י"ג. פני הכיכר היום.....41-44

י"ד. מסקנות והמלצות שימוריות.....45-49

ט"ו. מקורות.....50

ט"ז. נספח.....51-65

הקדמה\\

נתונים כלליים<

כיכר הדייגים [כיכר ונציה] ממוקמת בחלקה הדרום מזרחי של העיר העתיקה בין חאן אל עומדאן, מסגד איסנאן אל פאשה והמרינה : גוש 18011, 18013, חלקה 334, 388, 329.

מזמין הסקר\\
החברה לפיתוח עכו.

מטרת הסקר\\
הסקר הוזמן כהכנה למתן הנחיות והמלצות שימוריות ותפקודיות לקראת תכנון מחודש לרחבת הכיכר.

תחום הסקר\\
חשוב לציין כי עבודה זו אינה עוסקת בסקירת מבנה אלא בסקירה ובחקירה אורבנית. על כן נתייחס לכלל מבואות הכיכר היבשתיים ולכלל הנמל, על התפתחותו בראי ההיסטוריה ועל המונומנטים המשמעותיים שהתקיימו בו וקיימים בו היום.
באמצעות עבודה זו נסביר כי יש לראות ברחבת הכיכר וברחבת המרינה, ממבנה הביצורים בקצה הדרומי של החומה המזרחית [מגדל השרשרת בעבר? /מסעדת 'אלמארסא' היום] ועד שער הים, שצ"פ אינטגרלי אחד ונדגיש שכך יש להתייחס אליו גם מבחינה תכנונית.

צוות הסקר\\
'יורם פופר אדריכלים'
אדריכל יורם פופר
אדריכל יניב מאירוביץ
סמטת הכרמים 6, חיפה
yorom.popper@gmail.com
טלפון | 04-8384770
פקס | 077-5310521

\\תחום הסקר על גבי תצלום אוויר של עכו העתיקה

נמל עכו במיקומו הנוכחי נזכר לראשונה בכתובת פיניקית מהתקופה הפרסית [הכתובת המתוארכת למאה ה-6 לפנה"ס או למאה ה-5 לפנה"ס].

נמל עכו תפקד כנמל ראשי באיזור ארץ ישראל לאורך ההיסטוריה במשך כ-2,400 שנים ואף יותר, חשיבותו באיזור ידעה עליות בתקופות מסוימות [הלניסטית, דאהר אל-עמר, אל-ג'אזר] ומורדות בתקופות אחרות [ביזנטים, ממלוכים], תקופת השיא שלו הייתה עת הכיבוש הצלבני [המאה ה-12-14].

בכל תקופות ההיסטוריה מאז ועד תחילת המאה ה-20 עוברים בו צבאות הפרסים, היוונים, הרומים, הביזנטים, המוסלמים, הצלבנים, הממלוכים, העותמנים, הבריטים והיהודים.

רק עם הקמתו של נמל חיפה על ידי הבריטים בתחילת המאה ה-20 איבד את חשיבותו כליל כנמל מסחרי וצבאי פעיל וכשער הימי של ארץ ישראל, מאז ועד היום הנמל פועל כנמל דיגים ומעגן נופש.

על פי תאוריות המבוססות על מפות קיימות, רחבת הכיכר קיימת לפחות מהתקופה הצלבנית ובמשך ההיסטוריה תפקדה כעורף לפעילות הנמל.

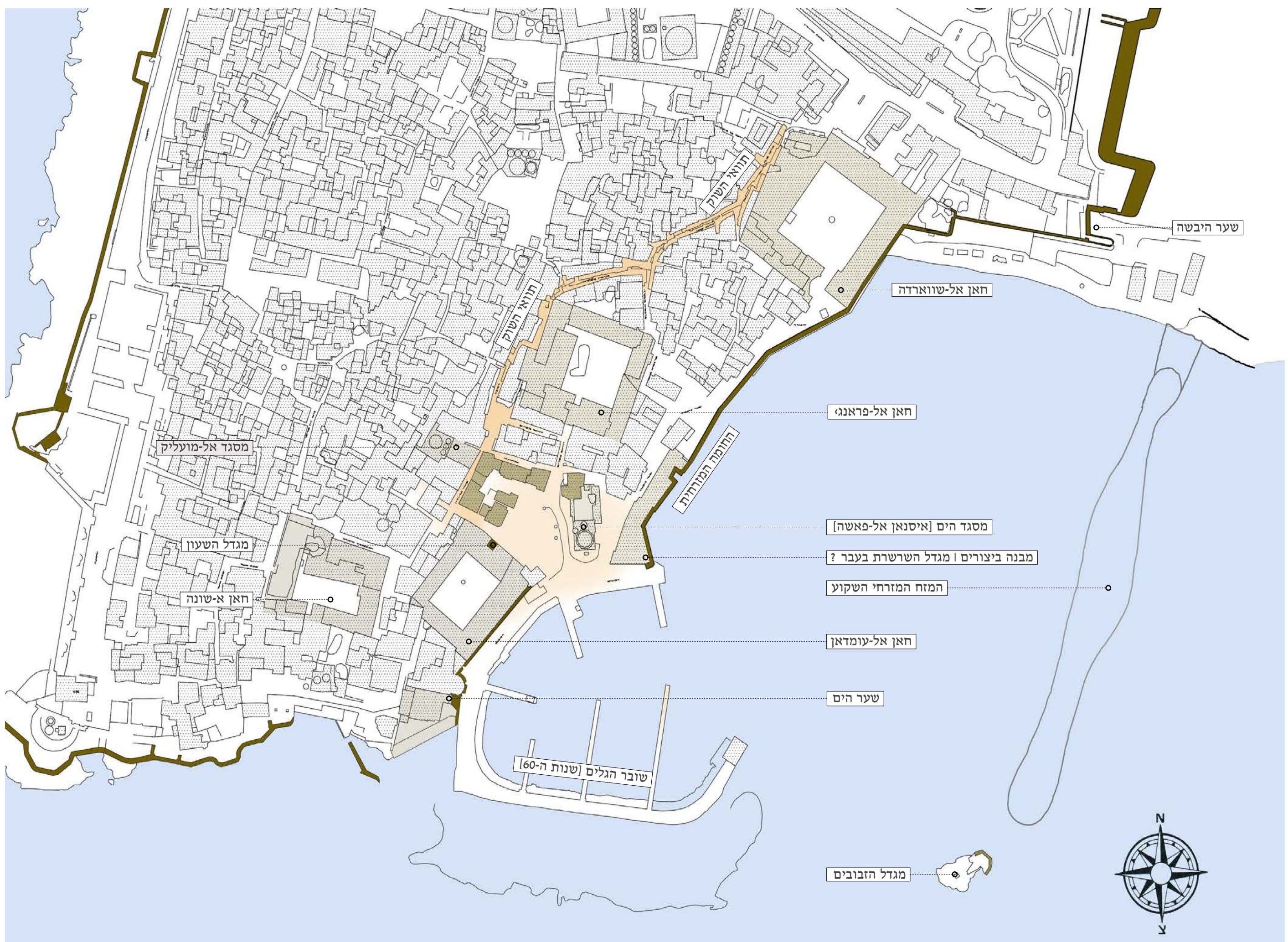
הקשר בין הכיכר לנמל השתנה במרוצת הזמן עקב שינויים בקו המים, בהמשך עבודה זו נראה כיצד בתקופות שונות יובש חלק אחר חלק מהים וקו המים הלך והתרחק, מנמל פנימי שפעל מתקופת העיר הערבית הראשונה עד המדינה כפי שאנו מכירים היום, שינויים אלו השפיעו ונתנו את חותמם על אופי ותפקוד הכיכר.

ניתן לומר כי על כל השינויים בקו המים ובשטח הרחבה שגדל, אופי הפעילות וההתרחשות בה היה בעל אותה הרוח, הרחבה תמיד שירתה את הנמל והיתה לו לעורף בכל שלבי התפתחותה, בין אם לשימוש מסחרי או צבאי, הרחבה תמיד היתה לקצה העיר, המקום בו העיר נפתחת לים ללא מתווכים של חומות וביצורים.

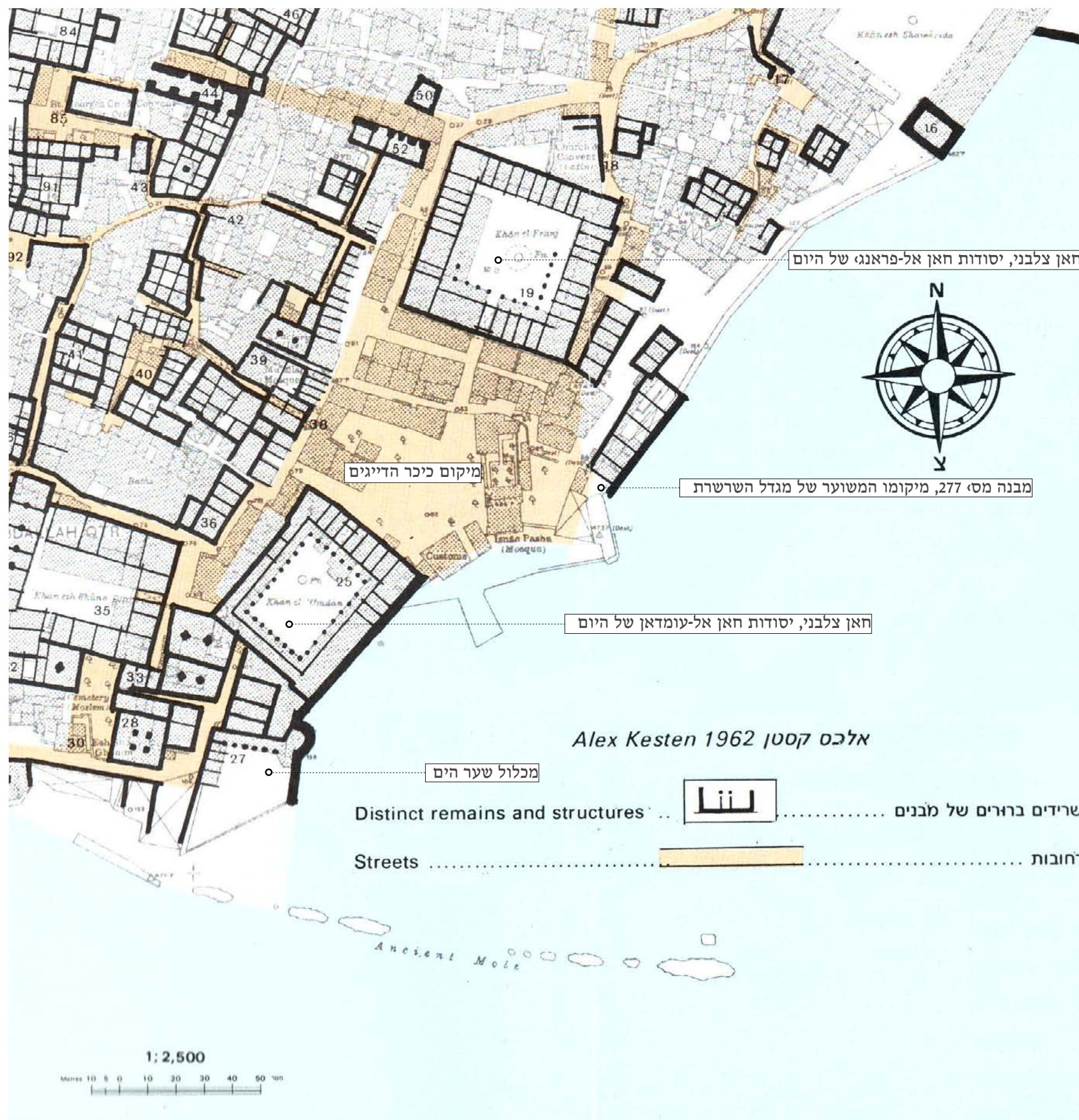
בגלל חשיבותו העצומה של המקום ועקב כמות המונומנטים הקיימים, שרידי המונומנטים, שוברי הגלים והממצאים הקבורים אשר טרם נתגלו, מנסה תיק התיעוד להגדיר מספר נושאים וסוגיות להתייחסות, שכן היריעה כה רחבה שנדרש לערוך מחקר מעמיק, היסטורי ופיזי, ולערוך תיקי שימור לכל המונומנטים הנוגעים לרחבת הנמל.

וַתצלום אוויר של רחבת הכיכר והנמל משנות ה-50

הכיכר ורחבת הנמל בתקופת השלטון הצלבני\\
 על פי מיפוי מיקום השרידים, מבנן המגורים שבין חאן אל-עומדאן לחאן אל-פראנג אינו קיים, לענין זה ייתכנו 2 הסברים. ההסבר הראשון מחזק את היתכנות קיומו של נמל פנימי בשטח הכיכר [תאוריה זו תורחב בהמשך]. הסבר שני לשטח ריק זה הוא בקיומם של מבנים תפעוליים ארעיים או קטני מימדים שייתכן והיו בשטח הכיכר. כמו כן, קצה מבנה הביצורים בדרום החלקה המזרחית איננו מופיע ברשימת השרידים, אולם זהו מיקומו המשווער למגדל השרשרת. מכלול שער הים והנמל הפיזני נראה יחתוך, באלכסון [כפי שהוא קיים היום], אולם על פי הסברה הרווחת הפיזנים ייבשו בשלב מסוים את הקטע הימי הרדוד ובנו מתקן ימי ששימש כמסוף פרטי בתקופה קצרה, ככל הנראה המבנה נמשך עד שריד החומה הקיים דרומית לשער הים. חלק ממכלול הנמל הפיזני נהרס כליל בהפגזות המצור של אברהים פשה על העיר בשנת 1840. באופן כללי ניתן לראות כי התוואי של השרידים הצלבניים זהה ברובו לתוואי העיר של היום.

\\מיפוי שרידים מהתקופה הצלבנית, אלכס קסטן 1962 [מתוך הספר 'עכו סקר ותיכנון']

חלוקת העיר לרובעים | התקופה הצלבנית

השלטון הצלבני בעכו החל בשנת 1104 עם כיבוש מידי השלטון הערבי, על פי קסטן תכנון העיר הצלבנית התבסס ככל הנראה על חלק ניכר מרשת רחובות העיר הערבית והם שהגדירו את הגבולות בין הרובעים השונים.

לאחר הכיבוש הגינואזים הם שקיבלו את זכות הראשונים על בחירת מיקום רובעם, הם התיישבו במרכז חצי האי ובהשקה לרחבת הנמל [כיכר הדייגים של היום], על פי מפתו של קסטן השטח בו עומד כיום חאן אל-עומדאן נמצא ברובע הגינואזי.

את הרובע הגינואזי חצה רחוב כלל ציבורי [בחלקו רחוב השוק של היום] אשר התחיל באיזור השוק הלבן, השיק לפינה הצפונית של רחבת הנמל והמשיך מערבה [רחוב רבי יהודה אלחריזי של היום]. השכנים של הגינואזים לרחבת הנמל היו הוניציאנים אשר התמקמו לאורך החומה המזרחית בשנת 1110. על פי מסמך "רוגה פירמוס", מסמך העוסק בנכסים בחלק הדרומי של הרובע הוניציאני, אזור זה היה מאין עיר תחתית לרובע, היו בו בעיקר מבני מסחר, מוסדות ציבור ומעט תושבים קבועים.

רחבת הכיכר והנמל נחשבה לנייטרלית ושירתה את כל הרובעים השונים, ייתכן ואף חלק מהמבנים ברחבת הנמל היו גם כן נייטרלים. משמעות הדבר היא שלרובה זו היתה חשיבות אסטרטגית חברתית ותרבותית רבה בשל המפגש הבין תרבותי שהתרחש בה כדרך קבע. במהלך השלטון הצלבני היו אינספור מאבקי שליטה על רחבה זו והגישה לנמל.

⑤ רחוב שער ניקנור של היום
⑥ דרך השוק של היום

ומתאר העיר הראשונית בחצי האי | על פי קסטן

והעיר הצלבנית וחלוקת רובעיה השונים, המאה ה-13 | על פי קסטן

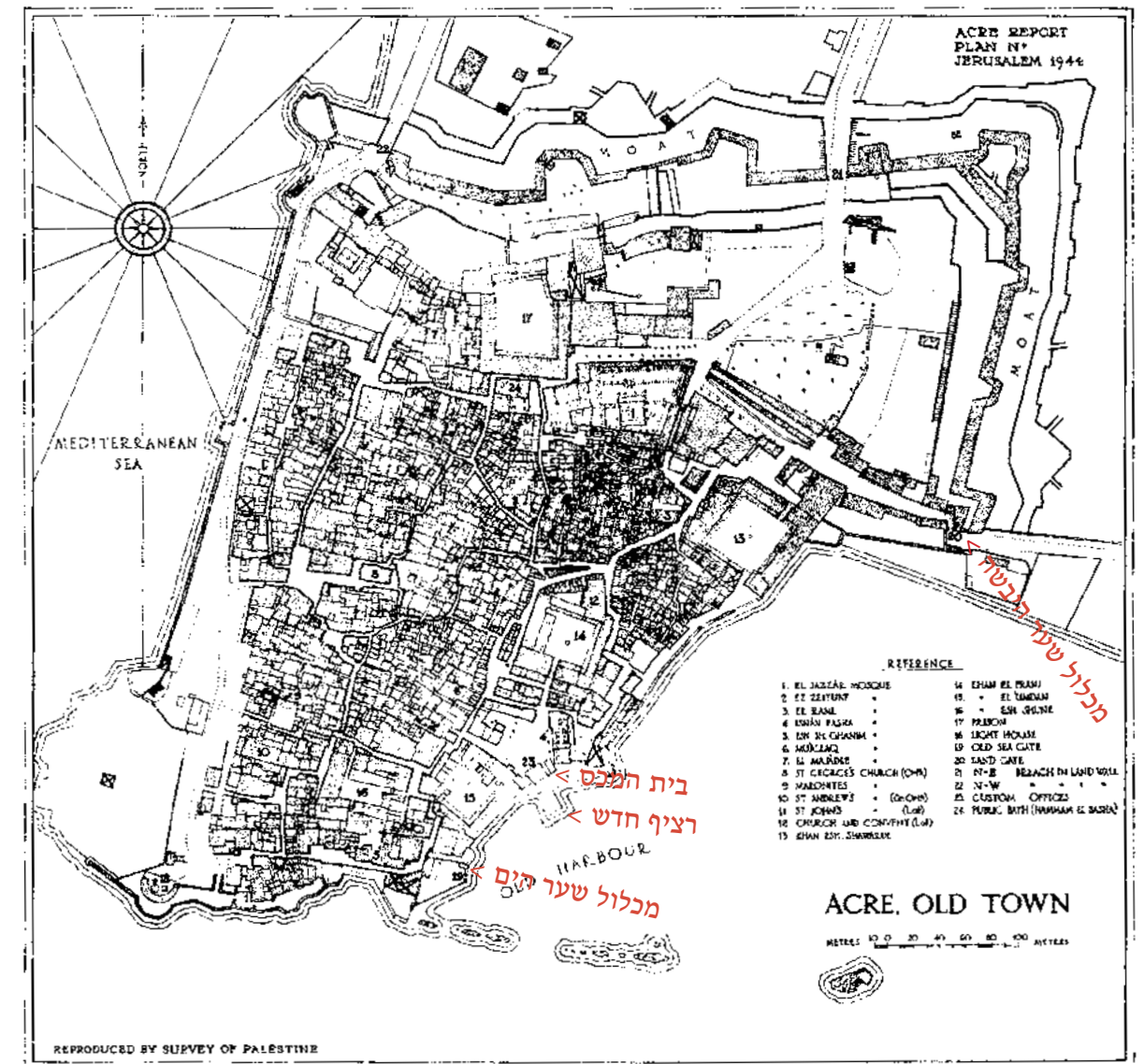
על פי מפת אלדרסון משנת 1841, לאחר מצור אברהים פאשה על העיר, הנמל הפיזאני מצוין כ־ MINA - [פרוש המילה - נמל בשפה הערבית], מכאן שהנמל הפיזאני תפקד כנמל סחורות מרכזי והיה השער השני אל העיר ביחד עם שער היבשה במזרח.

מבנה הקמרונות שבשטח הנמל הפיזאני ייתכן ושימש כבית מכס [במפה זו בית המכס בין מסגד הים וחאן אל-עומדאן לא היה קיים].

11מפת אלדרסון משנת 1841 לאחר מצור אברהים פאשה על העיר

הכיכר ורחבת הנמל בתקופת המנדט הבריטי 11
מבוסס על מפה מדו"ח וינטר שנת 1944
במפה זו מופיע בית המכס אשר נבנה על ידי הבריטים, המבנה סגר
את הכיכר לים אך שימושה נותר זה[ראה בהמשך הרחבה על בית
המכס].
ניתן גם לראות הרחבה של רחבת הנמל.

11מפת עכו מתוך דו"ח וינטר 1944

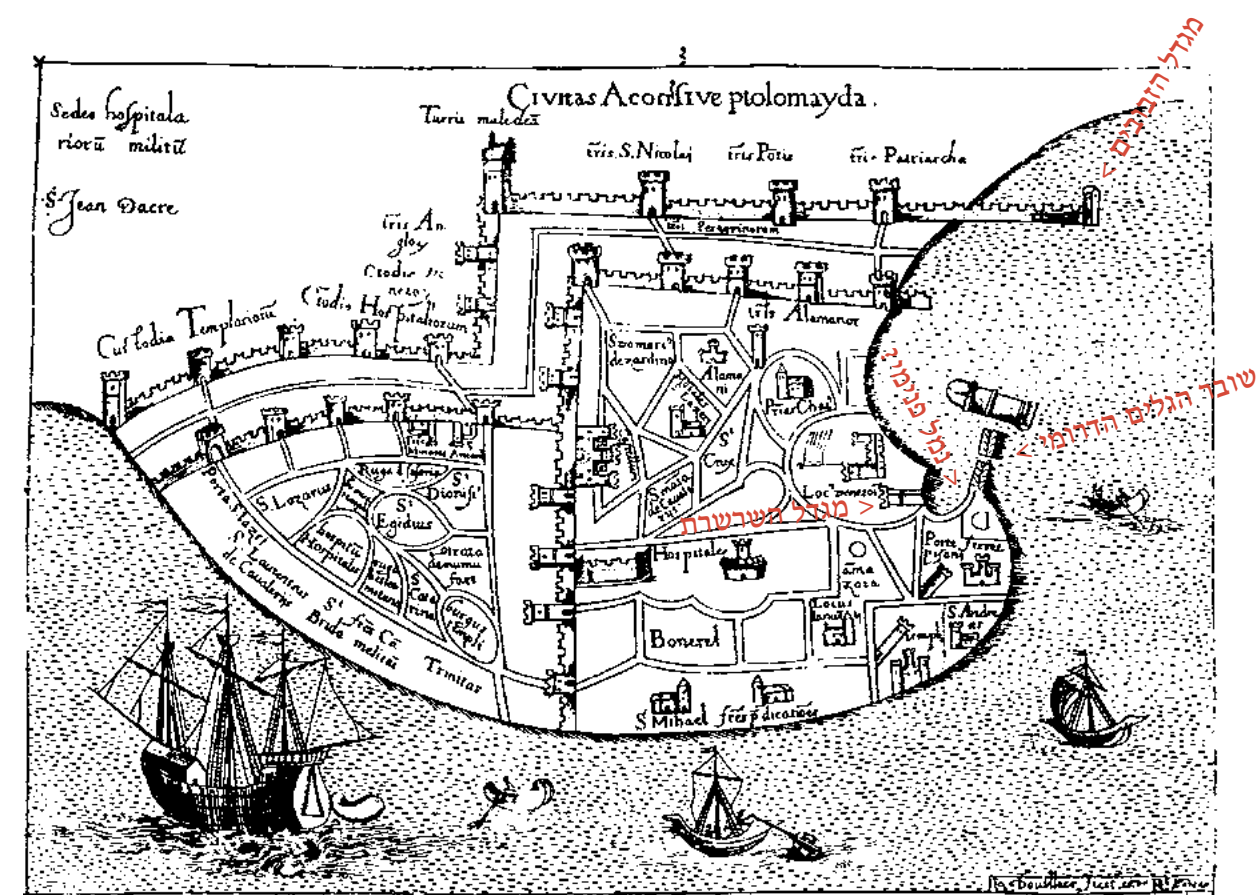

השתנות קו המים בנמל עכו װ
 במפה משמאל ניתן לראות סופרפוזיציה של השתנות קו המים
 ברחבת הנמל.
 קו המים מספר את סיפורו של הנמל, דרכו ניתן לגעת בשכבות
 ההיסטוריה ולהאיר פרקים משמעותיים בסיפור העיר.
 אנו ממליצים לשקול להשתמש בהשתנותו של קו המים כקונספט
 לתכנון כולל של רחבת הכיכר והמרינה וליישמו בפיתוח הנופי שלה,
 בריצוף, בצמחיה, במפלסי הדריכה וכו'. לשם כך יש להתייחס לכל
 רחבת הנמל - הכיכר ושטח המרינה כאל מכלול אחד.

װתוספת אחרונה, שנות ה-70-08
 װתוספת משנות ה-60 של המאה ה-20
 װתוספת מתקופת השלטון העותמני
 װקו מים של הנמל הפנימי המשוער
 װיבשה

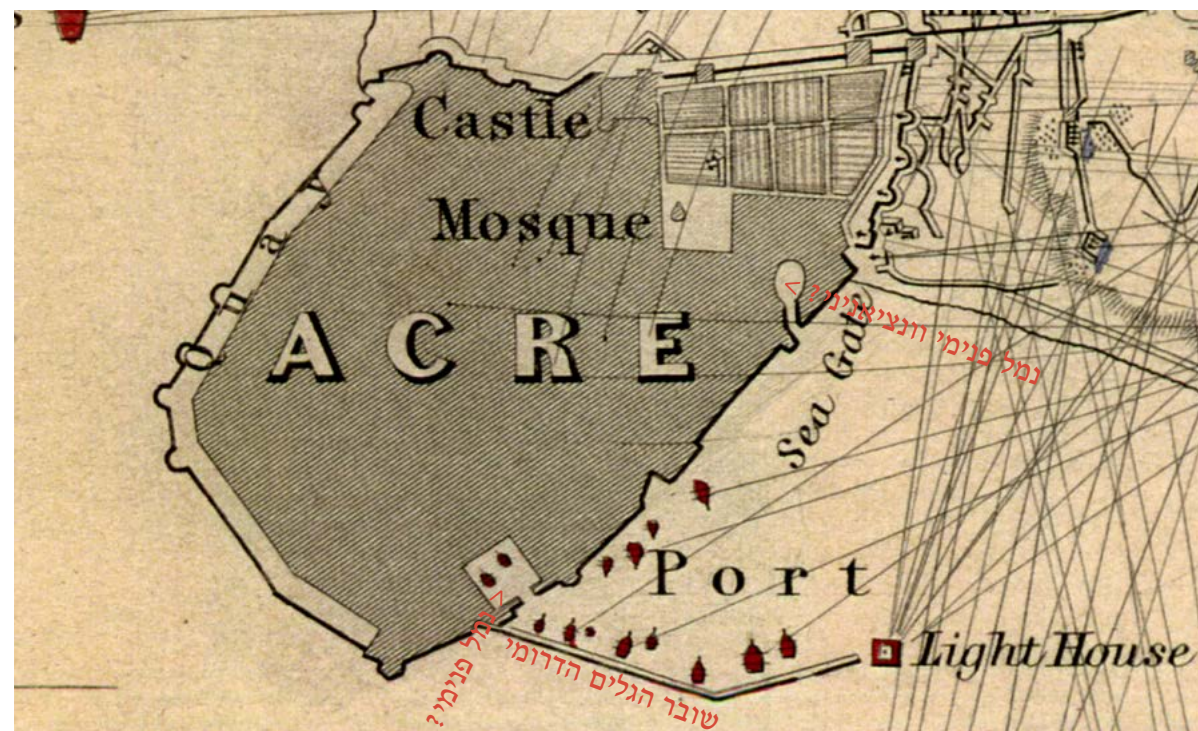
הכיכר ורחבת הנמל בתקופת השלטון הצלבני
 קיימת השערה בדבר קיומו של נמל פנימי היסטורי בשטח רחבת הכיכר, במפה משמאל ניתן לראות את מיקום הנמל הפנימי על פי השערות צוות סיקור ותייעוד בראשות ארכי פאינה מילשטיין, שסקר את חאן אל-עומדאן. השערה בדבר מיקום הנמל הפנימי נעשתה בין היתר על בסיס מפת מרינו סאנוטו מתחילת המאה ה-14.
 על פי תיאוריה זו חומת העיר נכנסה פנימה אל הנמל הפנימי וניתן לראות שחזית המבנה שעל שרידיו נבנה חאן אל-פראנג' היום היא החזית המשמעותית ביותר של הנמל.

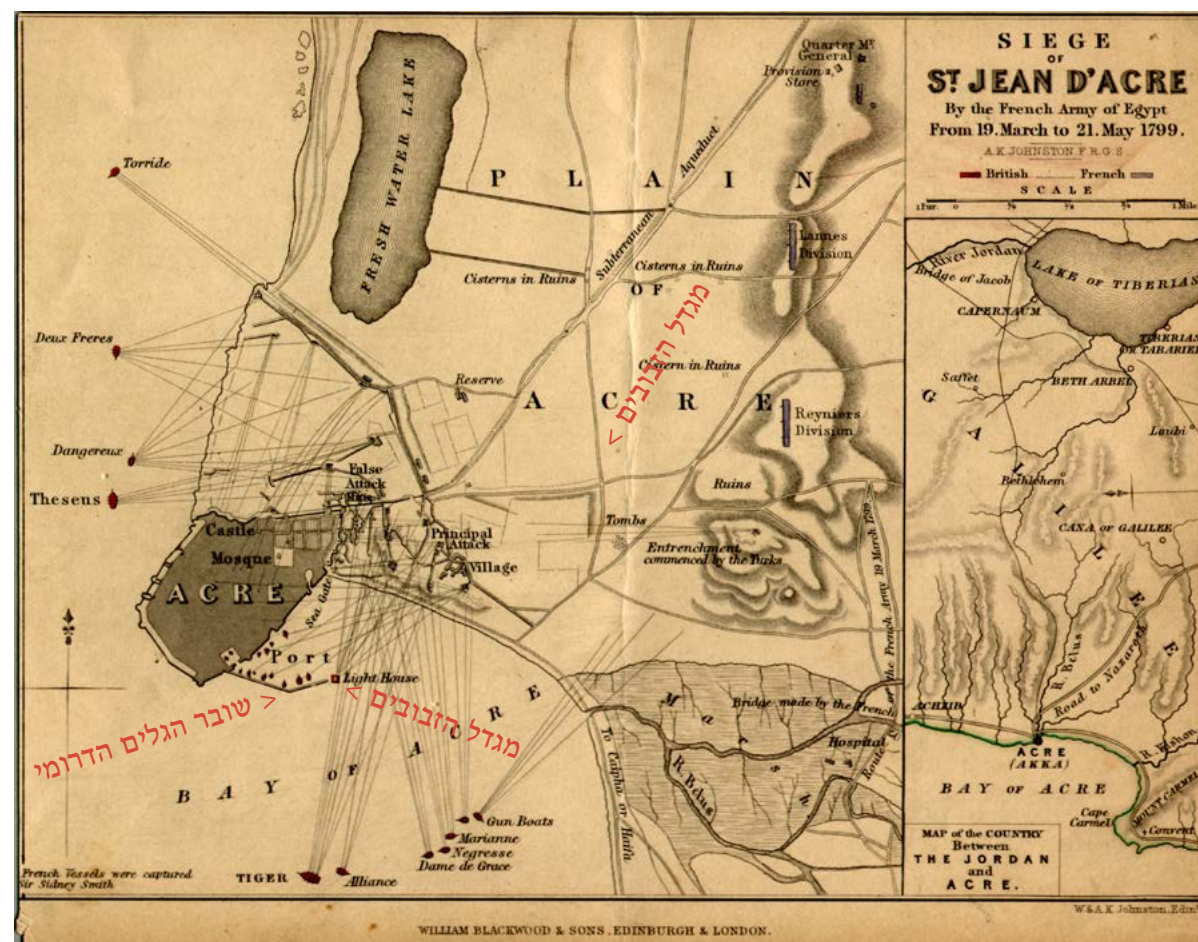
מפת מרינו סאנוטו מתחילת המאה ה-14

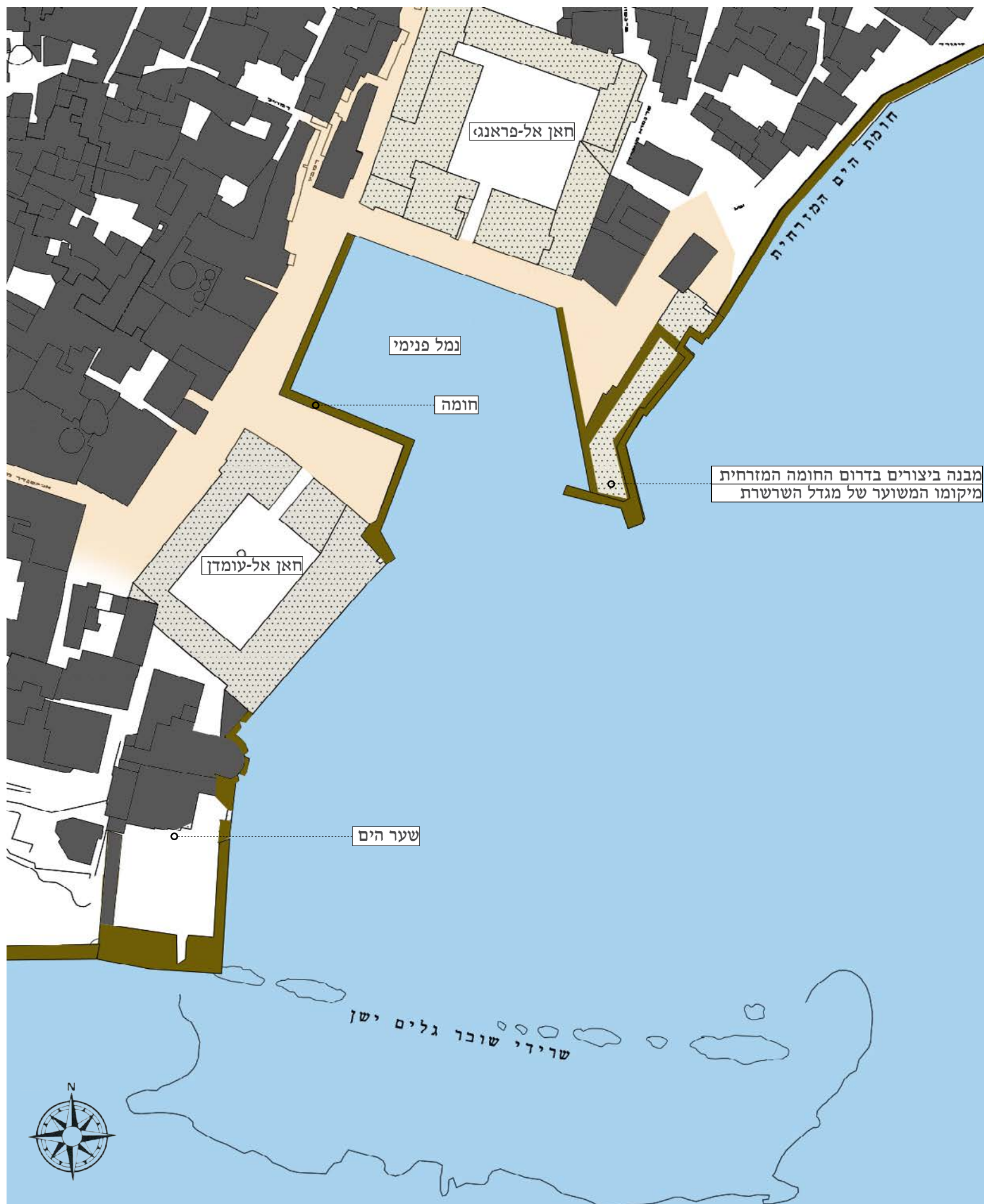
הכיכר ורחבת הנמל בתקופת השלטון העותמני\\
השערה בדבר מיקום הנמל הפנימי על בסיס מפה משנת 1799 עת מצור נפוליאון על העיר [מתוך סקר תיעוד של חאן אל-עומדן].
על פי תיאוריה זו חומת העיר נכנסה פנימה אל הנמל הפנימי והחזית הדרומית של המבנה בו נמצא חאן אל-פראנג, היום היתה החזית המשמעותית ביותר לבאים מהים.

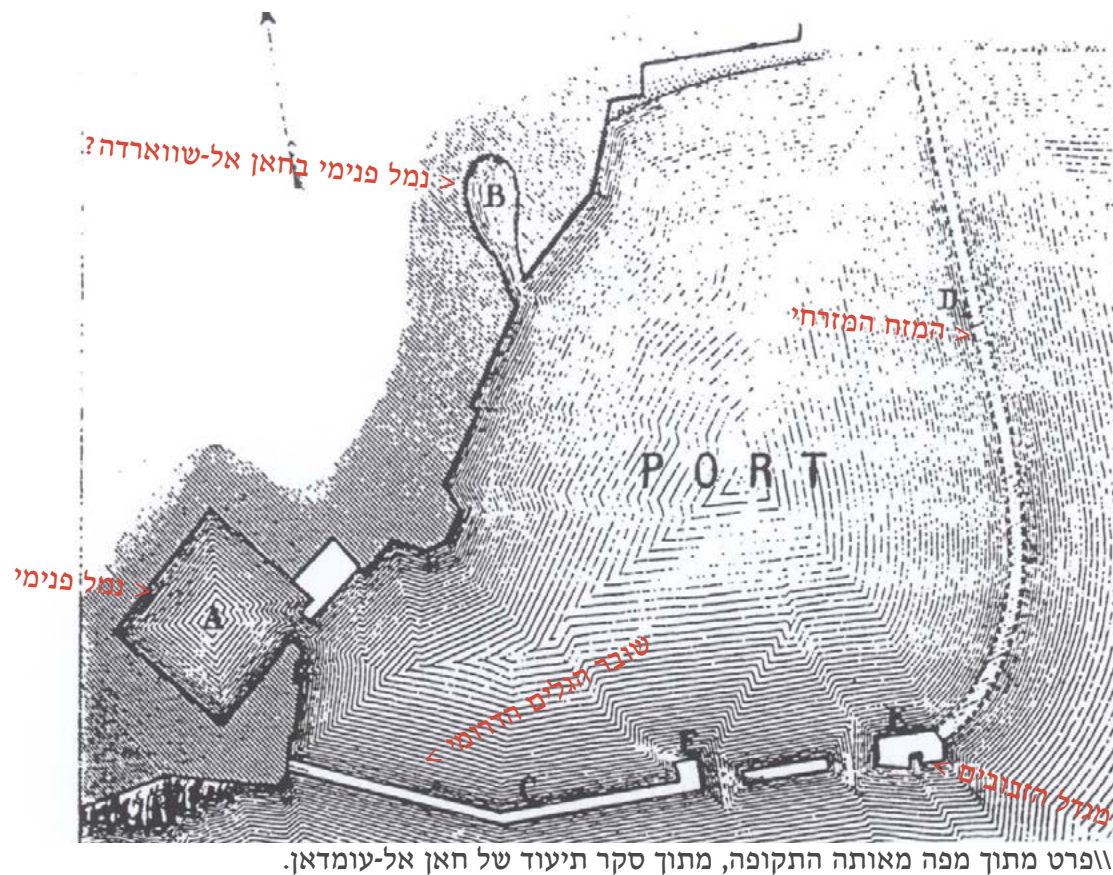
\\הגדלה מתוך המפה

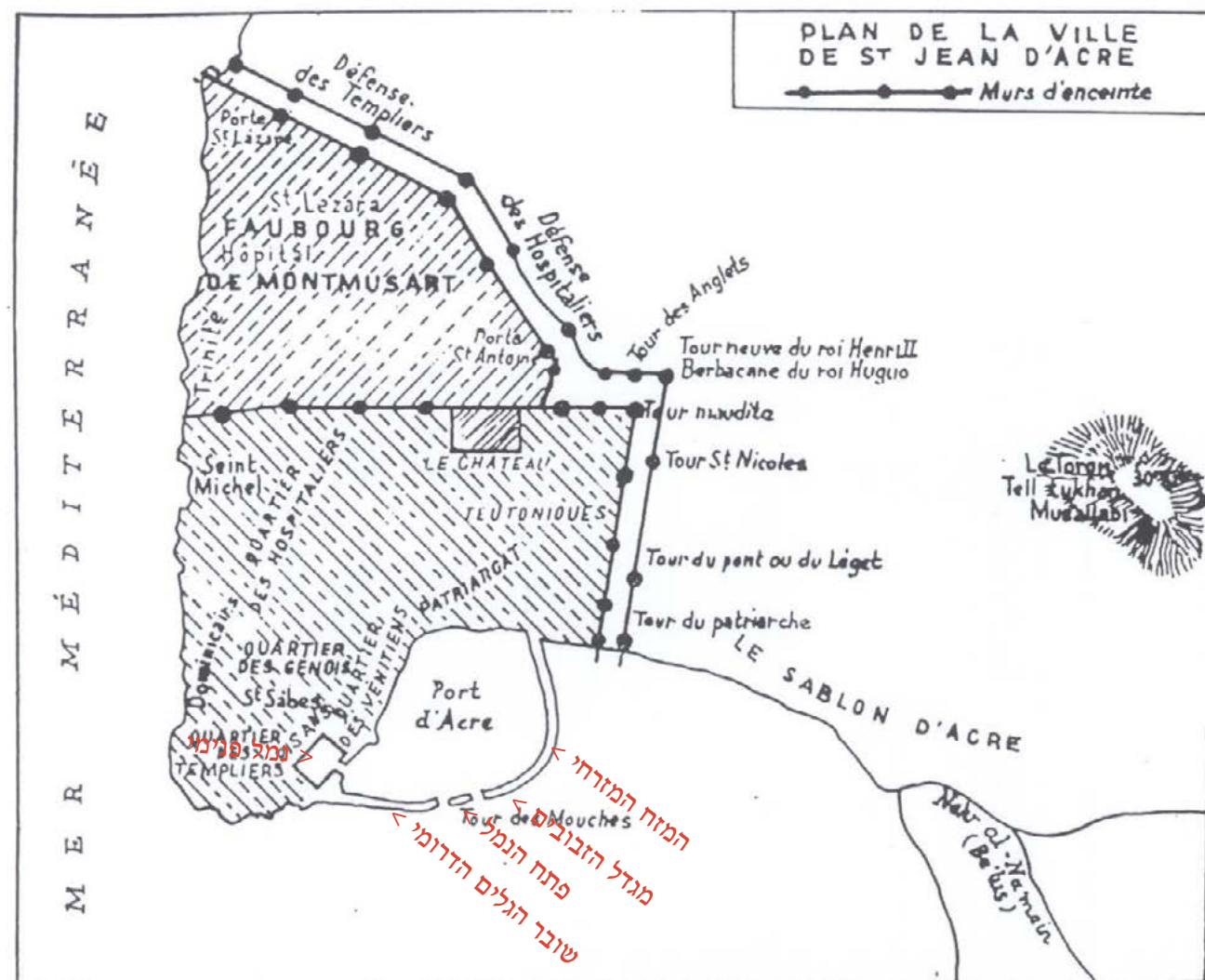
\\מפה משנת 1799 עת מצור נפוליאון על העיר

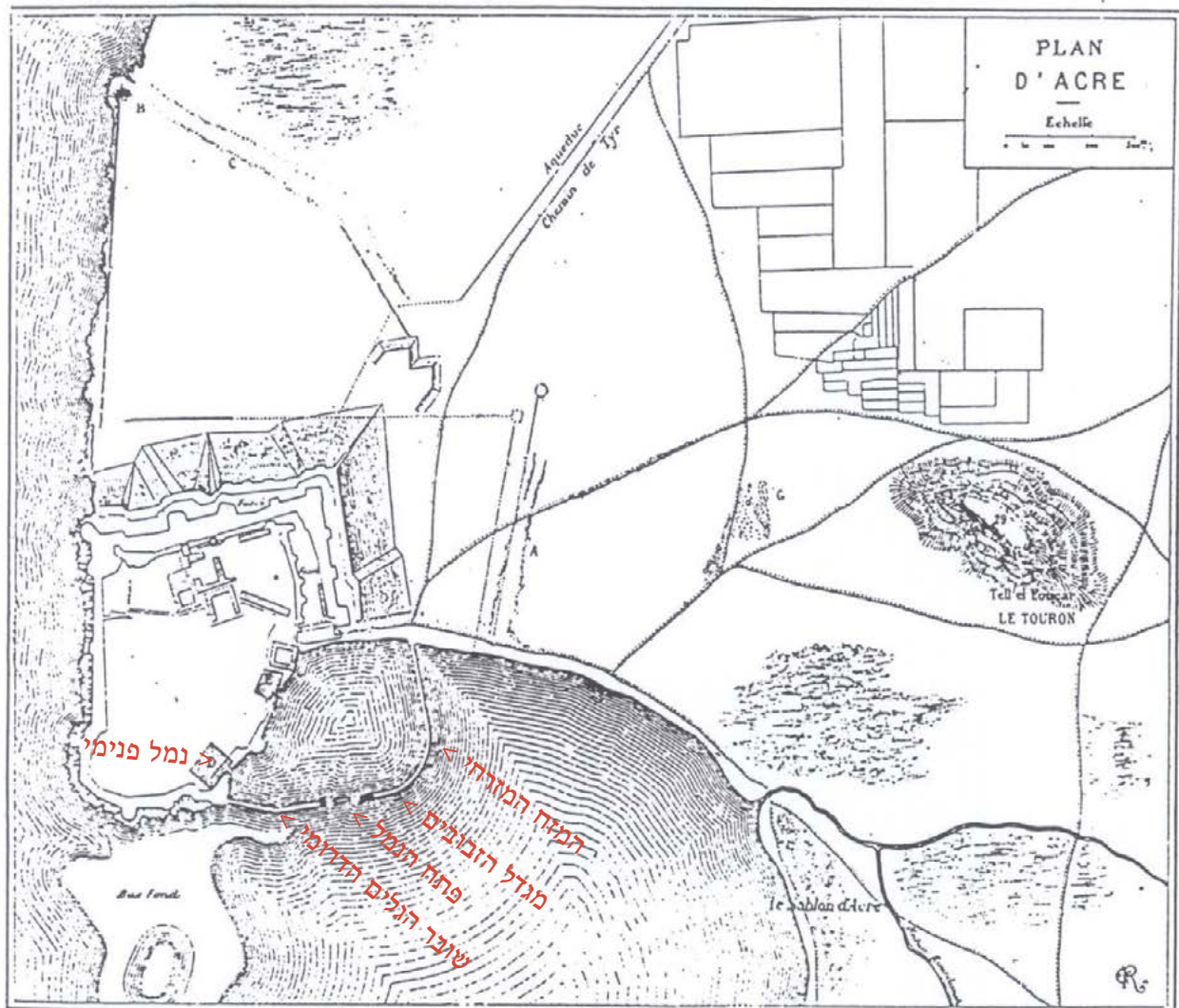
השערה בדבר מיקום הנמל הפנימי בתוך חאן אל-עומדן \\
 מנגד להשערה בדבר מיקום הנמל הפנימי בשטח רחבת הכיכר ישנה השערה סותרת בדבר קיומו של נמל פנימי בשטח חצר החאן הצלבני שעל שרידיו נבנה חאן אל-עומדאן, להלן מספר מפות עתיקות המתארות את מיקום הנמל הפנימי בצמוד לתחילת שובר הגלים ההיסטורי - מיקומו של חאן אל-עומדאן. מבוסס על מפה משנת 1944

\\פרט מתוך מפה מאותה התקופה, מתוך סקר תיעוד של חאן אל-עומדאן.

\\מפה סכמטית של Grousset, לאחר מפת מרינו סאנוטו מתחילת המאה ה-14

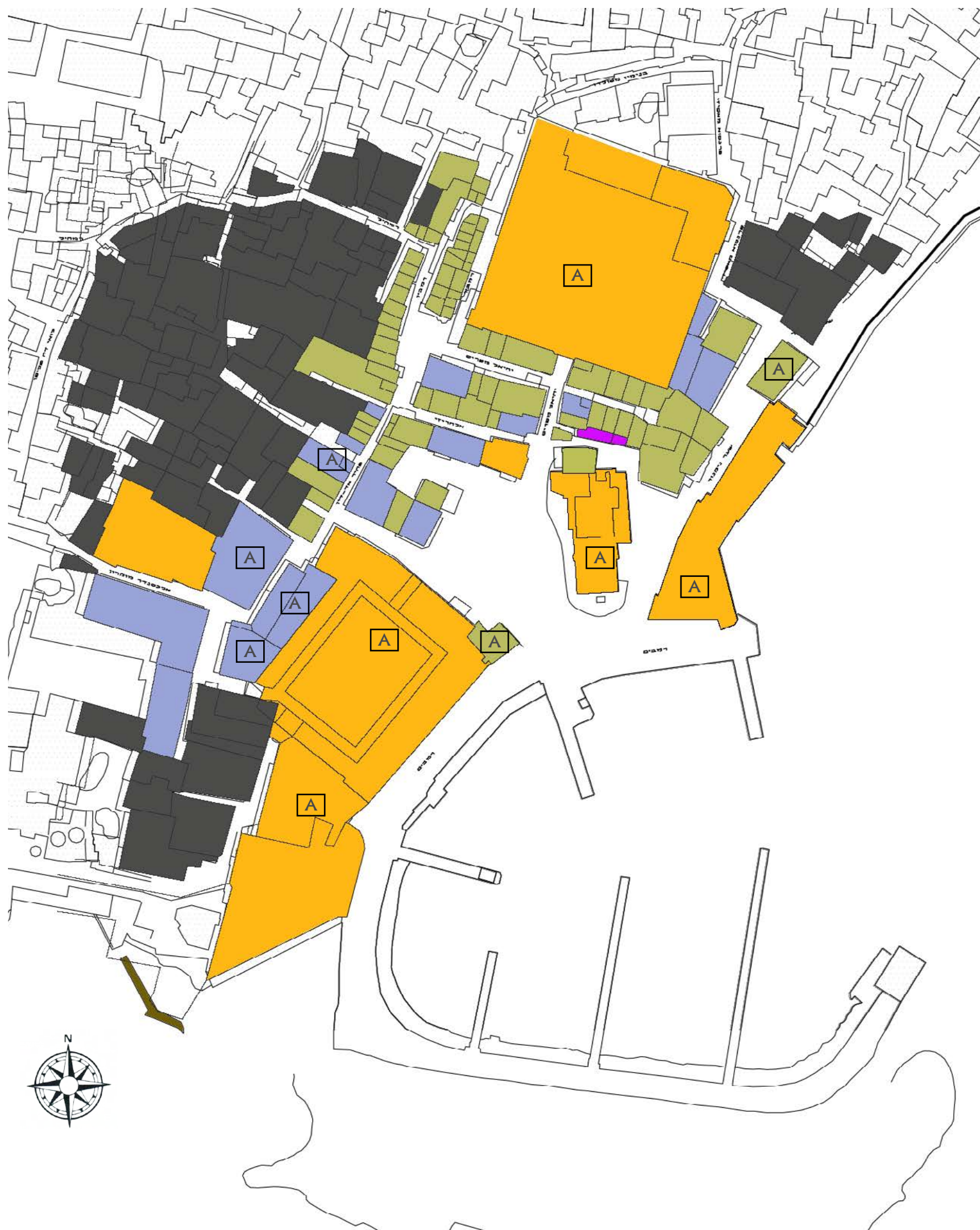

\\מפת Rey, פורסמה בשנות ה-80 למאה ה-19

דירוג שימור המבנים בסמוך לכיכר

במיפוי דירוג רמות השימור ניתן לראות כי דפנות הכיכר הן למעשה אוסף גדול של מונומנטים בדירוג הגבוה ביותר ואף בעלי שרידים ארכאולוגיים שטרם התגלו.
ניתן לראות גם כי יש הבדל בין דפנות הכיכר רוויות המונומנטים לבין דפנות הדרכים אל הכיכר [דרך השוק בעיקר] אשר מאופיינות במבנים בדרגים שימור נמוכים יותר.
הדיכוטומיה הזו מעצימה את החוויה של הכניסה אל הכיכר.

\\דרגה א' \\דרגה ב' \\דרגה ג' \\שרידים ארכאולוגיים

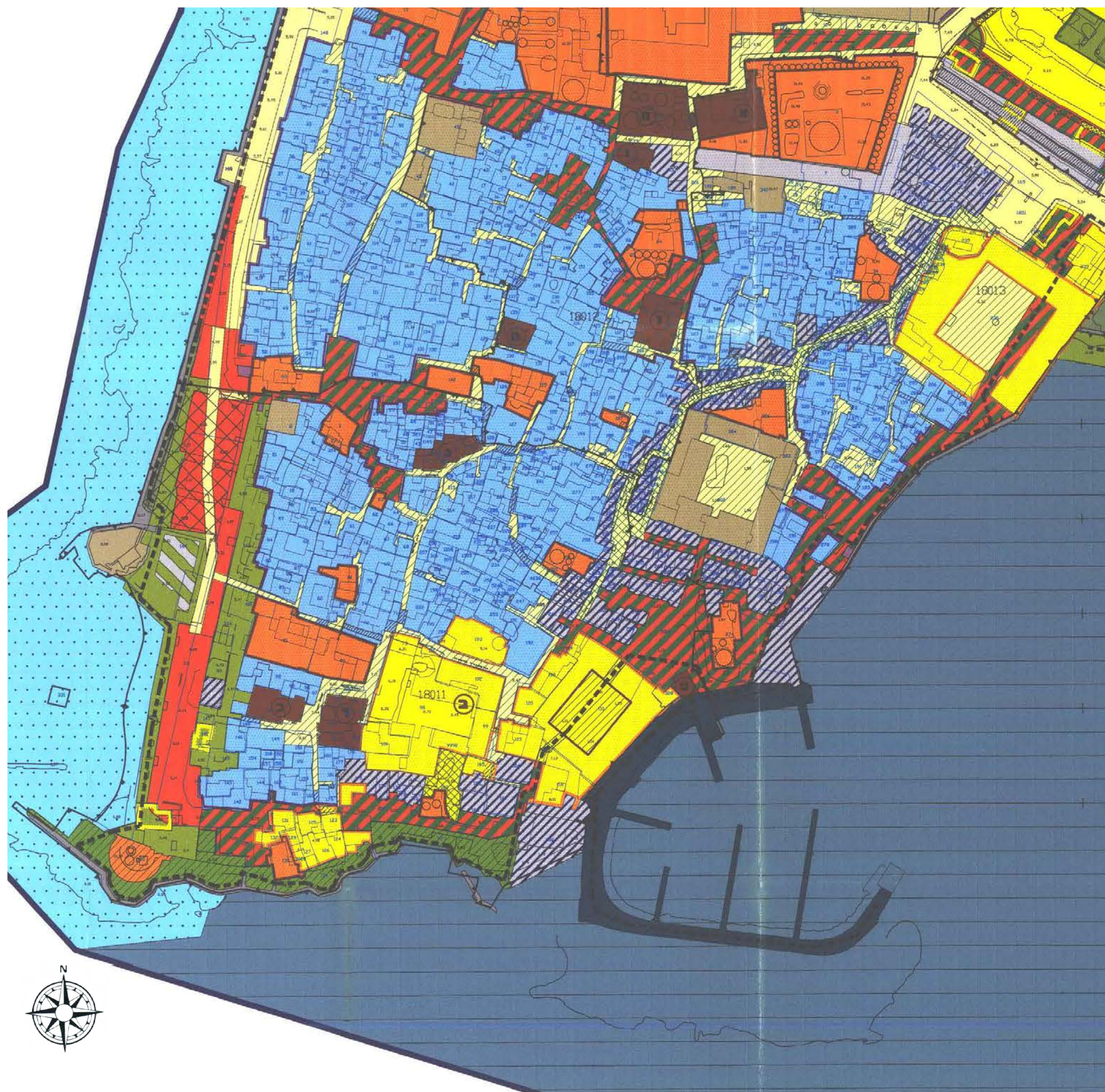

תכנית מתאר עכו העתיקה

מתוך תכנית מס' ג/10895 ניתן לראות כי מרקם העיר צפוף ביותר, בפאתי העיר, בשטח החפיר, קיים שצ"פ גדול ורציף אך הוא אינו נגיש עקב חוסר תכנון.

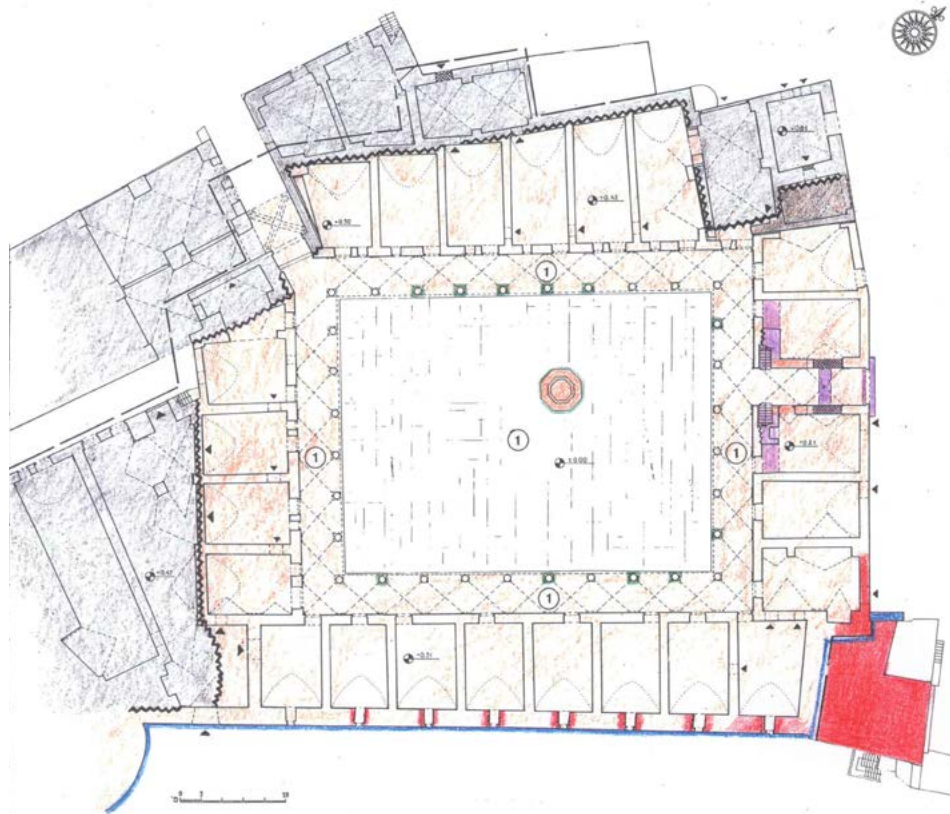
בתוך העיר השצ"פים הפוטנציאליים הם בעיקר חצרות החאנים, כיכר הדייגים ורחבת המרינה, אך כפי שניתן לראות בתב"ע כיכר הדייגים מוגדרת כשטח אפשרי לחנייה ולכן גם היא משמשת במציאות.

חצר חאן אל-פראנג ושטח המרינה גם כן משמשים לחניה למרות שאינם מוגדרים לכך.

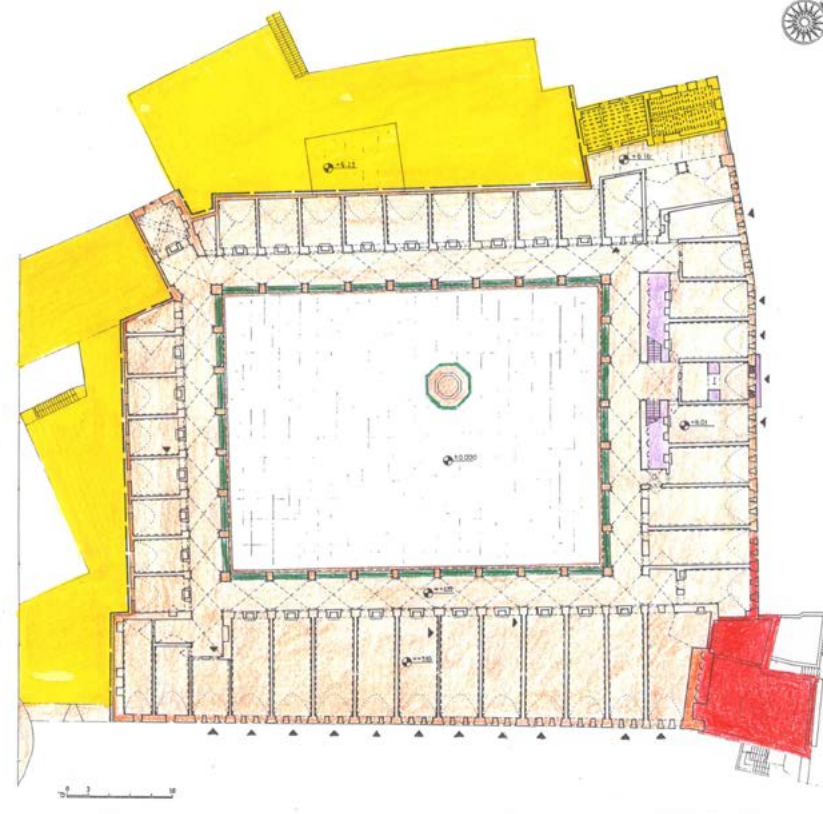
מסרא :

גבול תכנית	ש. ציבורי פתוח משולב במבני ציבור
דרך קיימת או מאושרת	חומה
דרך חדשה או הרחבת דרך	טיילת חומות
דרך משודבת או חנייה ציבורית	ביצורים - שימוש מיוחד
דרך לביטול	מרינה ונמל דייגים
מעבר להולכי רגל	עונית
גשר להולכי רגל	שובר גלים עתיד
מעבר מסורה	ים
חניה תת קרקעית	בית ספרות
שטח עם זיסת הנאה לציבור	מחנקים הנרסיים
אזור מגורים מיוחד	אזור מבני ציבור מיוחד
אזור למבני ציבור	ש.צ.מ. משולב עם מסחר
אזור למסדות	סימון מבנה ציבור
אזור מסחר	סימון מתחם מלונאי
אזור מסחר משולב במגורים	מעבר להולכי רגל מסורה במרגלה
חזית מסחרית	מסלול הולכי רגל דורך החוף
שוק	בנין קיים
אזור מלונאות	בנין להריסה
דרך משודבת במלונאות	מספר גוש
אזור לתכנון מיוחד	גבול גוש
שטח ציבורי פתוח	מספר חלקה קיימת
שטח פרטי פתוח	גבול חלקה קיימת

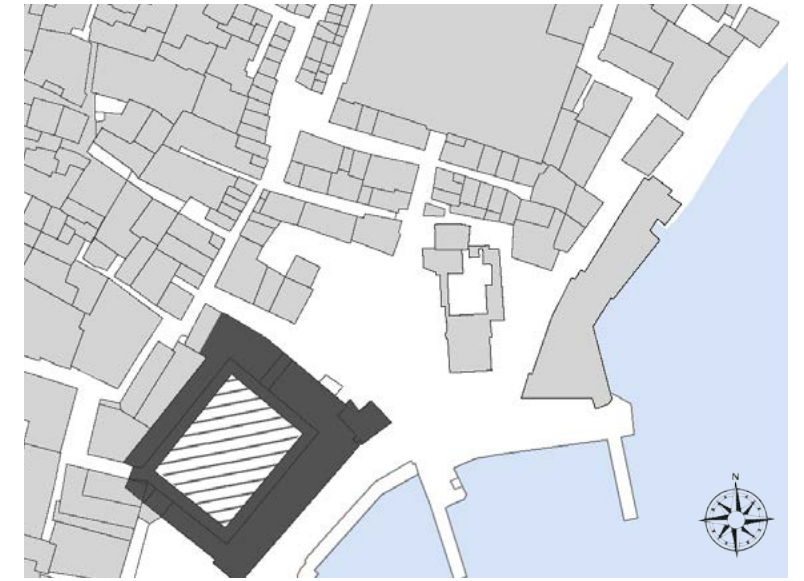
\\מפלס קרקע | מתוך סקר תיעוד חאן אל-עומדאן

1900-1906
תקופת המנדט

\\מפלס עליון | מתוך סקר תיעוד חאן אל-עומדאן

1784
בניית אל ג'אזאר, 1855-1800
1784 עד צלב
שרידים צלבניים
חללי צלב

\\מיקום בכיכר

תיאור כללי\\

גוש 18013 | חלקה 274

תיאור אדריכלי\\

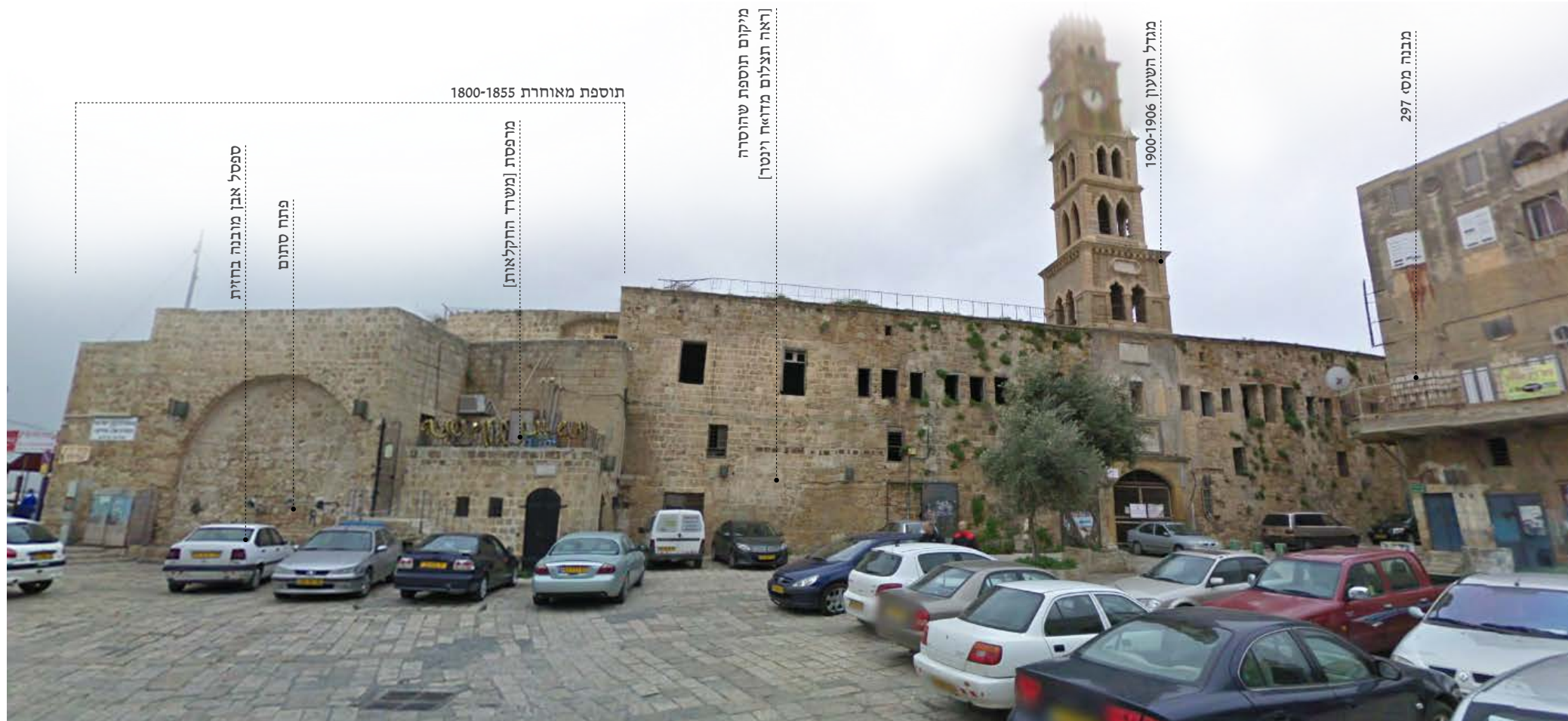
חאן אל עומדאן נבנה בשלוש תקופות- הצלבנית, המאה ה-18 והמאה ה-20. שלוש תקופות אלו הטביעו את חותמן על מאפייניו הארכיטקטוניים, במיוחד השתיים האחרונות המייצגות סגנון מוסלמי מסורתי וסגנון אקלקטי.

לחאן שתי חזיתות מונומנטליות עיקריות, חזיתו המערבית היא חלק מחומת וביצורי העיר ובעבר נשקה לים, כיום חזית זו מייצרת דופן למרינה שנבנתה בשנות ה-60 ונפרצו בה מסי פתחים.

חזיתו הצפונית [כניסה ראשית לחאן] היא החזית הדומיננטית ביותר בכיכר הדייגים ולמעשה היא גם החזית הראשית של החאן, בתחילת המאה ה-20 [שלטון עותמני] נבנה מגדל השעון שנהיה לאחד האלמנטים הורטיקלים הבולטים בנוף העיר ובכך הדגיש את הכיכר והוסיף לה תוקף עירוני [ראה הרחבה על מגדל השעון בהמשך]. כמו כן, מבחינה תפעולית קיים קשר הדוק בין הכיכר והחאן, שכן לאורך ההיסטוריה זו היתה מאין שלב ביניים של דייגים, סוחרים ומבקרים הבאים מהים אל החאן כתחנה ראשונה בכניסה לעכו.

\\חזית צפון מזרחית הפונה לכיכר [דו"ח וינטר 1944]

\\חזית צפון מזרחית הפונה לכיכר

תוספת מאוחרת 1800-1855

ספסל אבן מובנה בחזית

פתח סתום

מרפסת [משרד החקלאות]

מיקום תוספת שהוסרה
[ראה תצלום מדו"ח וינטר]

מגדל השעון 1900-1906

מבנה מס' 297

פרוגרמה\

היסטורי - בקומת הקרקע החללים שבהיקף החאן שימשו לאחסון, חצר החאן שימשה כשטח תפעולי לדייגים ולתיקון סירות. הקומה מעל שימשה לחדרי אירוח.

כיום החאן נטוש ברובו ועל רובו חלה 'אזהרת מבנה מסוכן', בתוספת המאוחרת בפינה המזרחית, ישנו משרד של משטרת ישראל ומשרד של משרד החקלאות. בצמוד למבנה הפינה, פועלת מסעדה [מסעדת עזרא ובניו] אשר משתמשת במס' חדרים של קומת הקרקע ואף ובעיקר בשטח חוץ מקורה בכניסה לשטח המרינה.

מגדל השעון\

ארבעת החזיתות של המגדל זהות. למגדל 7 מפלסים מקבילים אשר קשורים באמצעות גרם מדרגות לולייני, המוביל לתצפית על העיר ואף נצפה מהכיכר. המגדל בנוי על גג החאן, לצורך בנייתו נבנו קשתות חיזוק בשתי קומות החאן כבסיס למגדל ונבנו 2 חדרי מדרגות סימטריים מאבן היוצאים אל הגג.

התאמה בין המגדל לחאן נעשתה באמצעות פרופילים קלאסיים מצמנט, המלווים את חזית החאן ופתח הכניסה, כך נוצרת האשליה שהמגדל בנוי מהקרקע ולא מהגג.

עד בניית המגדל היו הקווים האופקיים של החאן דומיננטיים ואילו בניית המגדל העניקה למבנה מימד אנכי משלו.

יש לציין כי על גבי חזית המגדל ישנה כתובת והיא אחד משני האלמנטים הקישוטיים היחידים בכיכר, האלמנט השני הוא גם כן כתובת, היא נמצא מעל שער הכניסה לחאן אל-פראנג. מיעוט הקישוטים מדגיש את האופי התפעולי של הכיכר.

דירוג המבנה\ [A] + [B] [שרידים ארכאולוגיים]

הערכה כללית ומסקנות\

1_מבחינה שימורית מצב המבנה הוא טוב'.

2_תוספת קירוי החוץ של המסעדה שבחזית הים [דרום מזרחית], סמוך לפינת המבנה, מסתירה ומפריעה לחזית המונומנטלית של החאן בכלל, ובפרט לפינתו אשר יש לה חשיבות על היותה פתח למרינה. אנו ממליצים לסלקה.

3_ישנה תכנית קיימת לתכנן בית הארחה במבנה החאן, אנו ממליצים על פרוגרמה ציבורית מלאה [שצ"פ] לאחר החאן אשר יש לקשרה בקשר ישיר ורציף לכיכר הדייגים.

4_אנו ממליצים על שימוש בספסל האבן המקורי שבחזית הפונה לכיכר, בסמוך לפינת המבנה, ולשלב בתכנון פיתוח הכיכר. כמו כן, יש להעביר את ארון החשמל שליד הספסל.

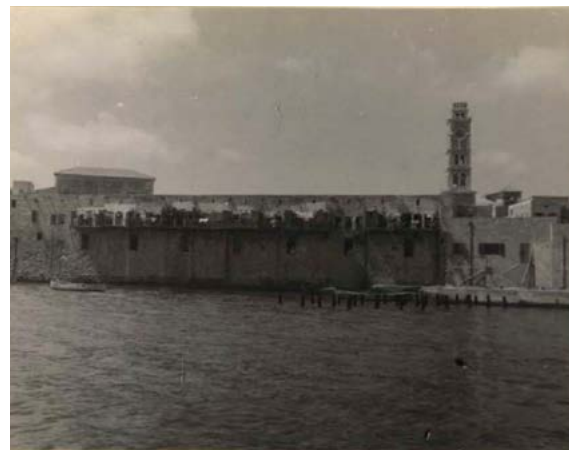
5_לאורך כל ההיסטוריה מבנה החאן [כולל החצר] שימש כמבנה ושטח תפעולי אשר שירת את הנמל כעורף. אנו ממליצים להמנע מלתת לתכנון חדש כלשהו אשר יחול על האתר נופך היפר-רומנטי אשר יוציא את החאן מהקשרו ההיסטורי.

6_בחזית הצפון מזרחית בסמוך לפינת החאן, ישנה מרפסת ששימושה

1. להרחבה ראה - 'תיעוד וסקר- אדריכלות, אדרי פאינה מילשטיין, החברה לפיתוח עכו, אוגוסט 1996

\מבט מהים אל החזית הדרום מזרחית של החאן וכיכר הדייגים

\תוספת מאוחרת של מרפסות אשר הוסרו בשנות ה-50. חזית הים מפלס עליון, מתוך דו"ח וינטר.

\תוספת מאוחרת של מרפסות אשר הוסרו בשנות ה-50. חזית הים מפלס עליון, מתוך דו"ח וינטר.

\חזית הפינה המזרחית, מבנה המשטרה - תוספת מאוחרת 1800-1855.

\\חזית המגדל הפונה לחצר החאן.

\\חזית המגדל הפונה לכיכר, חזית צפונית מזרחית של החאן.

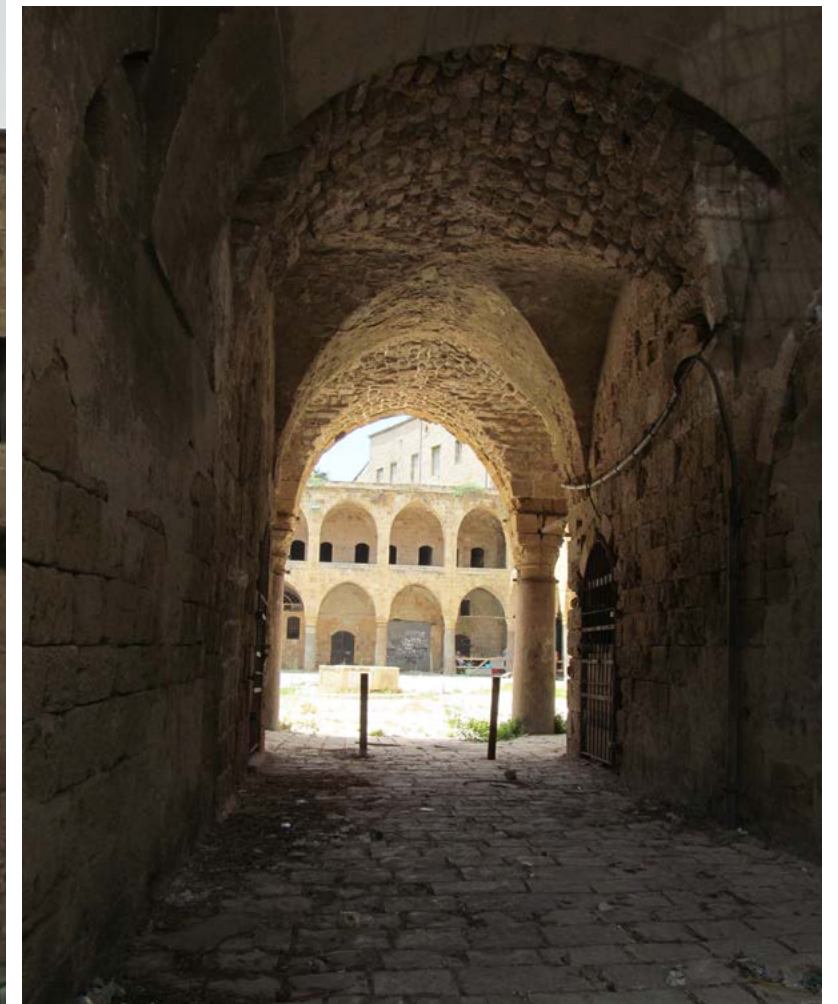
אינו ברור, אנו ממליצים על פרוגרמה סמי-ציבורית בעלת אופי של בילוי ופנאי.

7_ בעבר חזית הים של החאן נשקה לים ותפקדה כחלק מהחומה וביצורי העיר, בשנות ה-60 נבנתה המרינה כפי שאנו מכירים היום. תוספת המרינה מנמיכה את חזית הים של החאן ומטשטשת את הקשרה של החזית לחומת העיר, על כן אנו ממליצים על יצירת ניתוק בין המרינה לחזית הים של החאן, מאין הנמכה של מפלס הדריכה, זאת כדי 'להגביה' את החזית, להדגיש את המונומנטליות שלה ולחזק את הקשרה המקורי לחומת העיר.

8_ אנו ממליצים על איסור מיקום חנייה, פחי אשפה, ארונות חשמל או כל עצם כלשהו שאינו שייך לחזית המקורית בצמוד לחזיתות החאן.

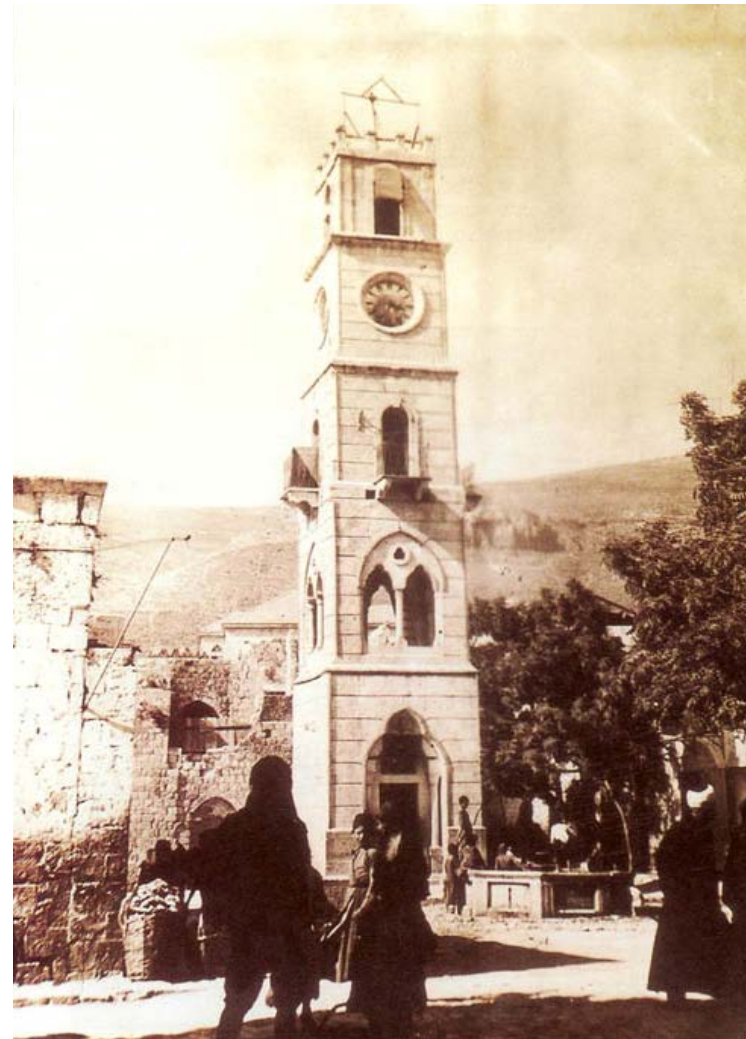
\\הגדלה של הכתובת על חזית המגדל, מעל הכניסה לחאן.

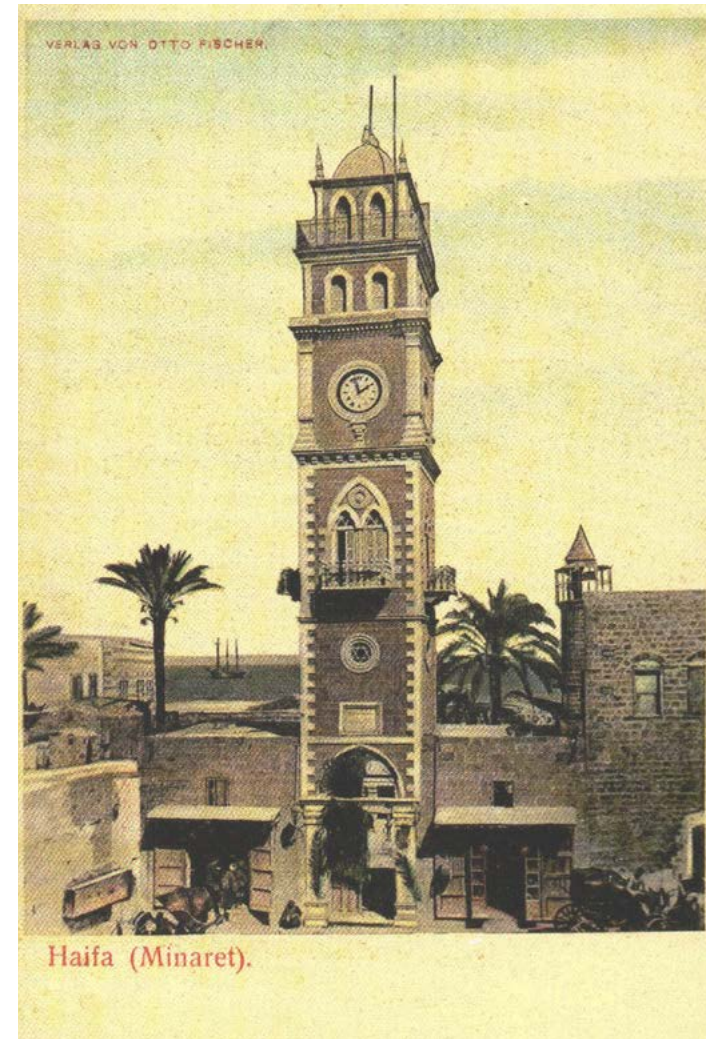
\\מבט אל חצר החאן מהכיכר [בסיס מגדל השעון].

\\מגדל השעון ביפו | 1907

\\מגדל השעון בשכם | 1902

\\מגדל השעון בחיפה מול מסגד אל-גארינה בעיר התחתית

מגדלי שעון עות'מאניים בישראל\\

מגדלי השעון בארץ ישראל נבנו לציון חג 25 שנה לשלטון הסולטן העות'מאני עבדול חמיד השני, שחל בשנת 1900. לרגל האירוע נבנו למעלה מ-100 מגדלי שעון ברחבי האימפריה העות'מאנית. בארץ ידוע על 6 מגדלים שנבנו בין השנים 1900-1907, בעכו, צפת, חיפה, ירושלים, שכם ויפו. מגדלי השעון נבנו במוקדים חשובים בערי האימפריה, כיכר הדייגים בעכו היא אחד מהם.

\\מגדל השעון בצפת מעל מבנה הסראיה | 1900

\\מגדל השעון בשער יפו ירושלים | 1907, פורק בשנת 1922

\\מגדל השעון בעכו מעל האן אל-עומדן | 1906

\\חזית דרומית הפונה לרחוב

\\חזית מזרחית הפונה לכיכר

\\מיקום בכיכר

תיאור כללי
 גוש 18011 | חלקה 297

תיאור אדריכלי
 מבנה פינה, ממוקם בסמוך לכניסה לחאן אל-עומדאן, בעל ארבעה מפלסים. ניתן להבחין במבנה המקורי על מפלס הקרקע והקומה מעליו ובתוספת מאוחרת בשני המפלסים העליונים. הכניסה לקומת הקרקע היא מחזית הכיכר, הכניסה לקומות העליונות היא מגרם מדרגות חיצוני, גם כן מחזית הכיכר. במפלס א' ישנה מרפסת קונזולית פינתית [מזרח ודרום] הנתמכת ע"י קורות מפלדה. כמו כן, חלונות רבים שונים והותקנו בהם חלונות ופתחי אלומיניום.

פרוגרמה
 היסטורי - מחסן/מסחר בקומת הקרקע ומעל מגורים
 היום - מסחר בקומת הקרקע ומעל מגורים

דירוג המבנה [ב]

הערכה כללית
 1_מצב תחזוקתי ירוד - אבנים פגועות בכל החזיתות, טיח מתפרק בשתי הקומות העליונות, ישנם תוספות פרוביזוריות לא מוסדרות [צלחות לזין, מזגנים, כבלים וצנרות]. אנו ממליצים על החזרת המבנה למצבו המקורי כולל הורדת המפגעים, החזרת הפתחים, ושחזור המרפסת הקונזולית.

2_אנו ממליצים על שימוש מסחרי בקומת הקרקע הפונה לכיכר.

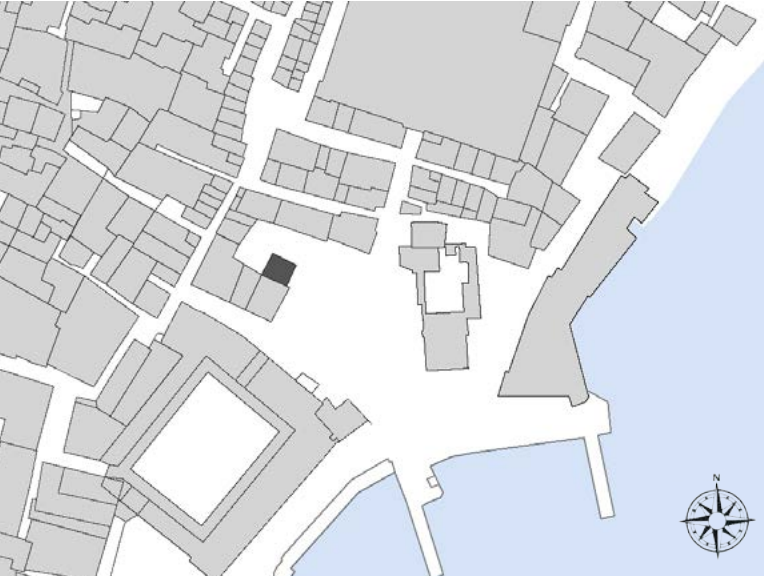
\\חזית צפון מזרחית - כניסה לחצר המבנן

\\חזית מזרחית

\\חזית מזרחית

\\מיקום בכיכר

תיאור כללי\\
גוש 18011 | חלקה 296

תיאור אדריכלי\\
מבנה בן 2 מפלסים, במפלס הקרקע בחזית הכיכר ישנו גגון אסבסט עם שילוט מובנה המקרה על מרפסת. המרפסת מופרדת בגדר אבן מרחבת הכיכר.

פרוגרמה\\
היסטורי - מחסן/מסחר בקומת הקרקע ומגורים מעל
היום - מסחר בקומת הקרקע ומגורים מעל

דירוג המבנה\\ **ב**

הערכה כללית\\
1_מצב תחזוקתי ירוד - אבנים פגועות בכל החזיתות, טיח מתפרק בשתי הקומות העליונות, ישנם תוספות פרוביזורית לא מוסדרות [צלחות לוי, מזגנים, כבלים וצנורות]. אנו ממליצים על החזרת המבנה למצבו המקורי כולל הורדת המפגעים, והחזרת הפתחים שנסתמו.

2_אנו ממליצים על שימוש מסחרי בקומת הקרקע הפונה לכיכר.

3_יש לעצב גגון על פי הנחיות רשות העתיקות ובהתאמה לכיכר.

4_יש לשקול תוספת בניה לגובה עד לגובה המבנים הסמוכים.

\\חזית צפון מזרחית - כניסה לחצר המבנן

\\חזית מזרחית

\\מיקום בכיכר

תיאור כללי\\
 גוש 18011 | חלקה 310

תיאור אדריכלי\\
 המבנה מכוון כלפי הכניסה לחצר המבנן ובעל נוכחות בינונית בכיכר.

פרוגרמה\\
 היסטורי - מגורים/מחסן/מסחר | היום - מגורים/מסחר

דירוג המבנה\\ **ב**

הערכה כללית\\
 מצב תחזוקתי בינוני - טיח מתפרק בחלקים המסוימים, ישנם תוספות פרוביזורית לא מוסדרות [גגון ושילוט בחנות שבחזית הדרומית].
 המבנה די מוסתר למבט מהכיכר על ידי עץ הפיקוס שלידו.

\\חזית דרום מזרחית

\\מיקום בכיכר

תיאור כללי\\
 גוש 18011 | חלקה 312

תיאור אדריכלי\\
 מבנה פינה, מכון כלפי הכניסה לחצר המבנן ובעל נוכחות גבוה בכיכר.
 למבנה שלושה מפלסים [ועוד גלריה במפלס א']. במפלס הקרקע ישנם חללי קמרונות ובקומות מעל התכנון הוא של בית חלל מרכזי. הכניסה לקומת הקרקע היא מחזית הכיכר [דרום], הכניסה לקומות העליונות היא מגרם מדרגות חיצוני על החזית המזרחית, הגרם קונזולי, בנוי מאבן ומתחיל מחזית הכיכר.
 במפלס א' ישנה מרפסת קונזולית הפונה דרומה ונתמכת ע"י ריילסים.

פרוגרמה\\
 היסטורי - מגורים/מחסן ??? | היום - מגורים/מסחר ???

דירוג המבנה\\ א

הערכה כללית\\
 מצב תחזוקתי ירוד - אבנים פגועות בכל החזיתות, טיח מתפרק בשתי הקומות העליונות, ישנם תוספות פרוביזורית לא מוסדרות [גגון ושילוט בחנות שבחזית הדרומית]

\\מבט מהכיכר אל שער הכניסה לחאן.

\\שער הכניסה לחאן אל-פראנג'

\\מיקום בכיכר

תיאור כללי\\
 גוש 18013 | חלקה 302

תיאור אדריכלי\\
 חאן אל-פראנג' הוא החאן העתיק ביותר מבין החאנות ששרדו בעכו בשלמותם. הוא נבנה במחצית השנייה של המאה ה-16 [כפי שאנו מכירים היום] על ידי סוחרים צרפתיים במקום שהיתה החצר המרכזית של הרובע הונציאני בתקופה הצלבנית שכלל הנראה היה קיים בה הפונדק הוונציאני שעל שרידיו נבנה החאן. הכניסה אליו היא באמצעות מעבר מקורה בקמרון חבית המוביל אליו מרחוב יוליוס קיסר שבצידו הדרומי, ושטח חצרו משמשת בעיקר כחניון.

פרוגרמה\\
 היסטורי - אכסניה/מגורים/מחסן/מסחר/בית ספר
 היום - מגורים/מסחר/בית הספר הפרנסיסקני [מהמאה ה-17]

דירוג המבנה\\ A + B

הערכה כללית\\
 1_האלמנט הבולט ביותר ביחס לכיכר הוא שער הכניסה. אנו ממליצים לשמר את שער הכניסה כולל דלתות העץ והכתובת מעל.

2_אנו ממליצים לחזק את הקשר שבין חאן זה לבין חאן אל-עומדאן ולשמור על נראות של השער מרחבת הכיכר.

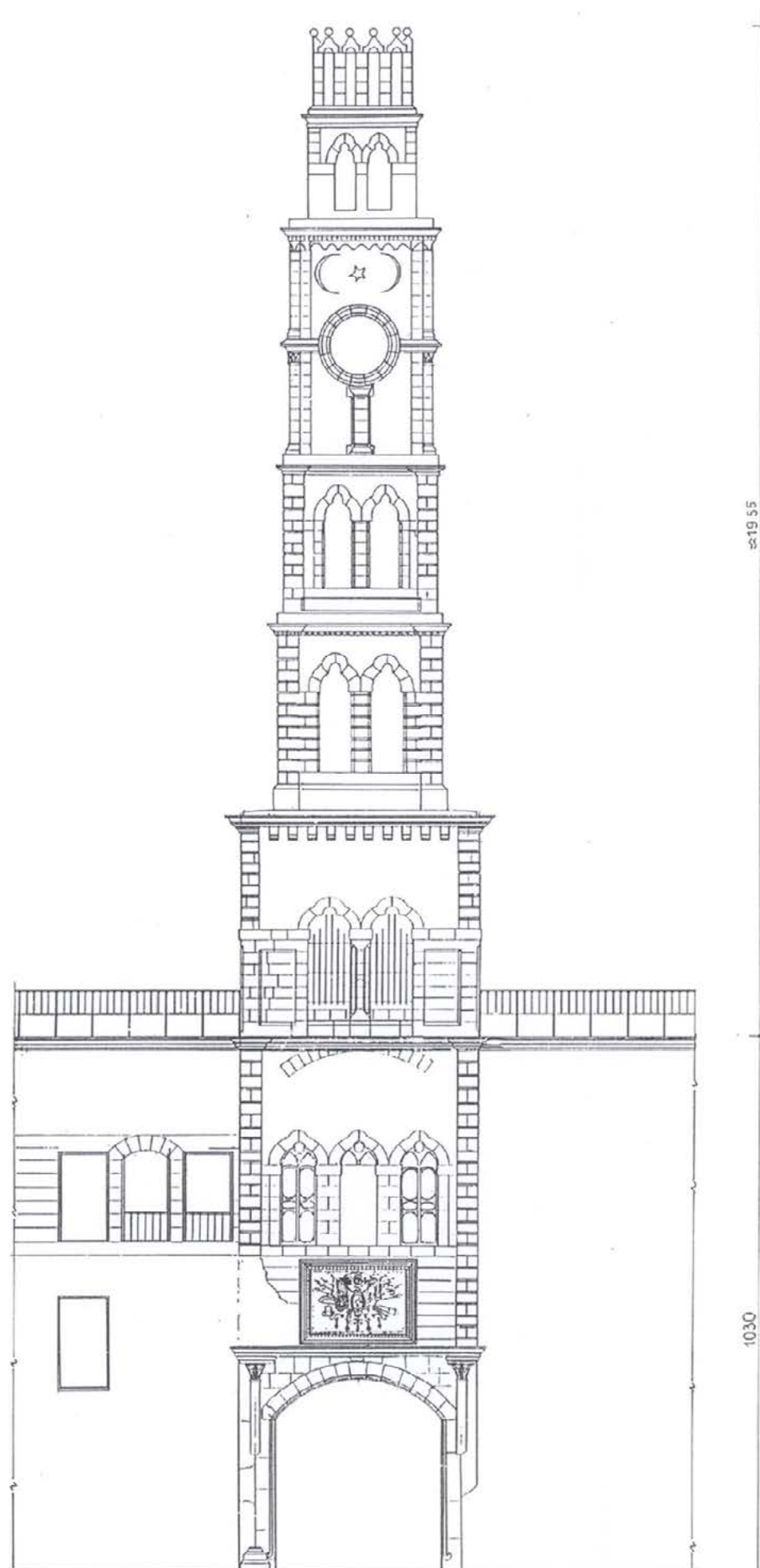
\\קמרונות בחצר החאן | מתוך דו"ח וינטר 1944.

\\קמרונות בחצר החאן | מתוך דו"ח וינטר 1944.

וורישום של חזית שער הכניסה לחאן אל-פראנג.

וורישום של חזית מגדל השעון ושער הכניסה לחאן אל-עומדן, מתוך סקר תיעוד החאן.

הדגשת הקשר בין שערי החאנים

משמאל ניתן לראות את שער הכניסה לחאן אל-עומדן ולחאן אל-פראנג, אנו ממליצים על הדגשת הקשר ביניהם, שכן אלו הכניסות הראשיות לשני החאנים המשמעותיים ביותר לכיכר, הן היום והן לאורך ההיסטוריה.

כמו כן, מימין למטה ניתן לראות את סמל האריה המכונף - סמלה של העיר ונציה בכתובת מעל שער הכניסה לחאן אל-פראנג, ייתכן שמבנה השער עצמו הוא שריד צלבני שעל גביו נבנה החאן כפי שהוא היום. מימין למעלה ניתן לראות את הכתובת שעל גבי חזית מגדל השעון, הכתובות הללו הן למעשה הפריטים הקישוטיים היחידים בכל רחבת הכיכר ויש לשמרן.

לתקריב אל הכתובת שעל גבי חזית מגדל השעון שעל חאן אל-עומדן.

והאריה המכונף, סמלה של ונציה | תקריב אל הכתובת שמעל השער.

\\מבט אל הפינה הצפון מערבית של המבנה

\\מבט מהכביש לכיוון צפון, ברקע משמאל ניתן לראות את הכניסה לחאן אל-פראנג

\\מבט אל המבנה מהפינה הדרום מערבית של הכיכר

\\מיקום בכיכר

תיאור כללי\\
גוש 18013 | חלקה 275

תיאור אדריכלי\\
מבנה פינה, בקצה הצפוני של מבנן המסגד. למבנה שני מפלסים, המפלס התחתון מקורי, בנוי מאבן כורכר. ישנה תוספת סגורה אשר פונה לרחוב ומקורה בגג רעפים. המפלס העליון נבנה לאחרונה כשחזור לקומה שהיתה קיימת בעבר במבנה זה והוא מחופה בטיח, למפלס זה מרפסת קונזולית קלה עם גגון קל מעליה והם פונים גם כן לרחוב. חשוב לציין שהחזיתות אינן משוחזרות, השיחזור הוא של המצאות הקומה באופן כללי.

פרוגרמה\\
היסטורי - מסחר בקומת הקרקע ומגורים מעל
היום - מסחר בקומת הקרקע ומגורים מעל

דירוג המבנה\\ [2]

הערכה כללית\\
1_הקומה העליונה אמנם חדשה, אולם המצב תחזוקתי של קומת הקרקע ירוד, בחזיתו הצפונית ישנם הרבה תוספות פרוביזוריות כמו מזגנים, כבלים, צנרת וכו'. אנו ממליצים על החזרת המבנה למצבו המקורי כולל הורדת המפגעים, והחזרת הפתחים שנסתמו.

2_אנו ממליצים על הסרת תוספת הבניה בקומת הקרקע ושחזור החזיתות הפונות לרחוב.

3_אנו ממליצים על שימוש מסחרי בקומת הקרקע הפונה לכיכר.

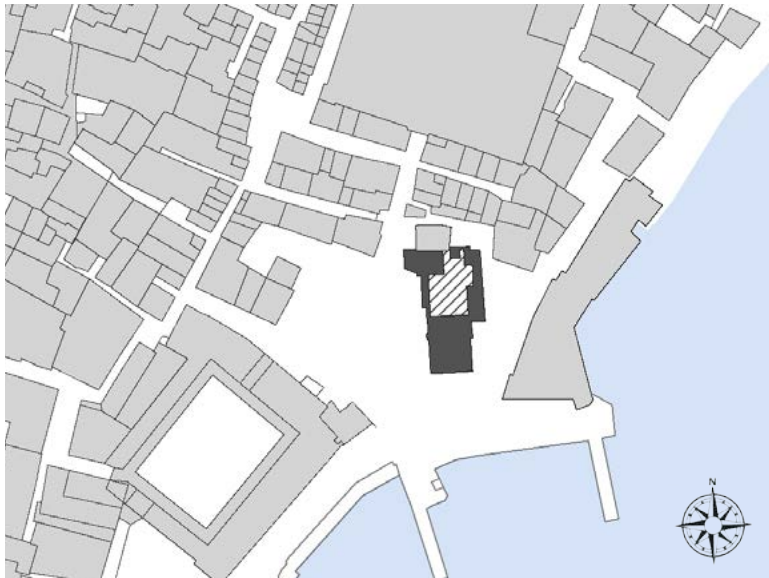
\\חזית מערבית של המסגד, מכיוון הכיכר

\\חזית המסגד מהים, משמאל למסגד ניתן לראות את בית המכס, מתוך דוח וינטר 1944

\\חזית מזרחית של המסגד, מכיוון רחוב שער ניקנור

\\מיקום בכיכר

תיאור כללי\\
 גוש 18013 | חלקה 274

תיאור אדריכלי\\
 נבנה בסוף המאה ה-16, המבנה כולל מבנה כיפה מרכזי ומינרט אשר יושב בפינה הצפון מערבית שלו, המבנה חוצץ בין הכיכר לרחוב שער ניקנור ובכך הוא יוצר שער כניסה לנמל הן מצד הרחוב, יחד עם מבנה הביצורים הצמוד לחומה, והן מצד הכיכר יחד עם מבנה חאן אל-עומדאן.

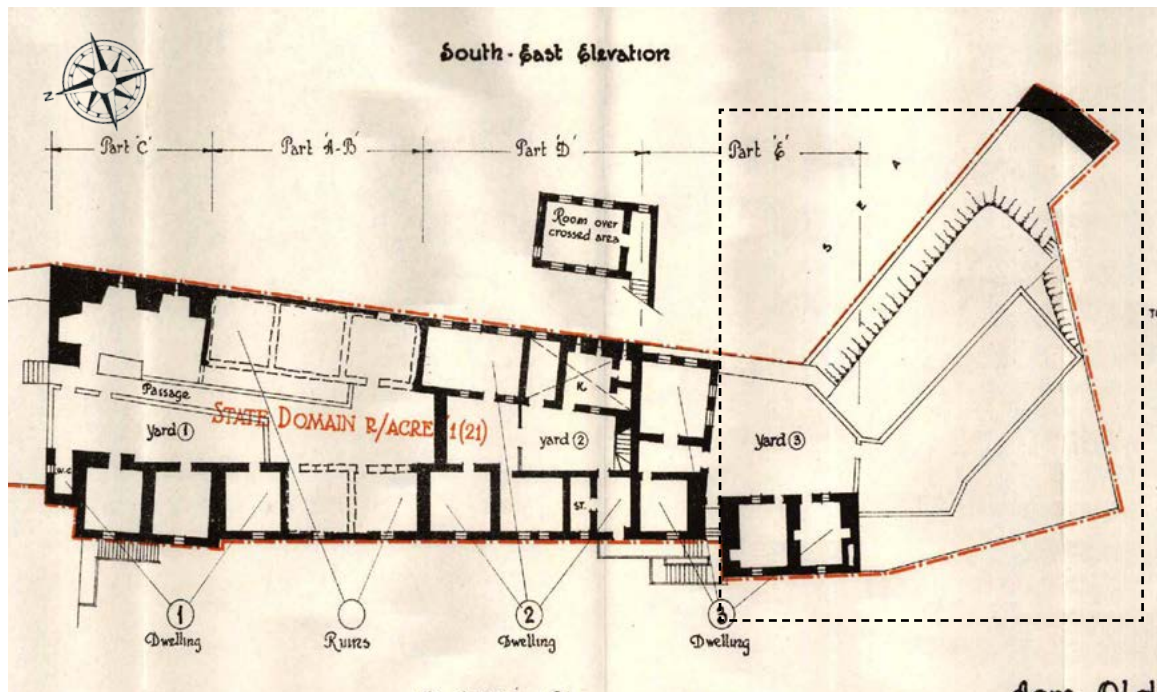
הכניסה למבנה מהחזית המערבית, פונה לכיכר. בחזית הכיכר שתי קשתות, השמאלית משמשת לכניסה, בימנית ישנו סביל, מימין לה ספסל בנוי לאורכה, בינו לבין החזית אדנית ובה 5 עצי זית. על פי קסטן המסגד נבנה על גבי מבנה שהיה קיים עוד בתקופת השלטון הערבי מלפני הצלבנים. כמו כן, על פי קסטן בתקופת השלטון הצלבני המבנה היה נייטרלי ופעל כבית תפילה ליורדי הים.

פרוגרמה\\
 היסטורי - מסגד/קפלה [צלבני] | היום - מסגד

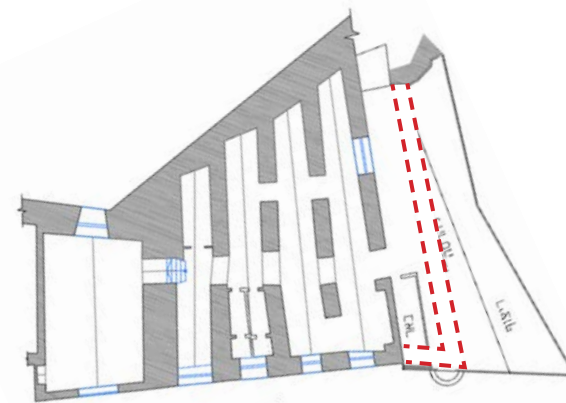
דירוג המבנה\\ [A] + [X] [שרידים ארכאולוגיים]

הערכה כללית\\
 1_ למבנה חשיבות חברתית וקהילתית בשל היותו בית תפילה פעיל, בתחילת תפילות ובסיומן ישנה תנועה ערה של מתפללים בכניסה למסגד. אנו ממליצים על התייחסות ספציפית לרחבת הכניסה אליו בתכנון הכיכר כולה.

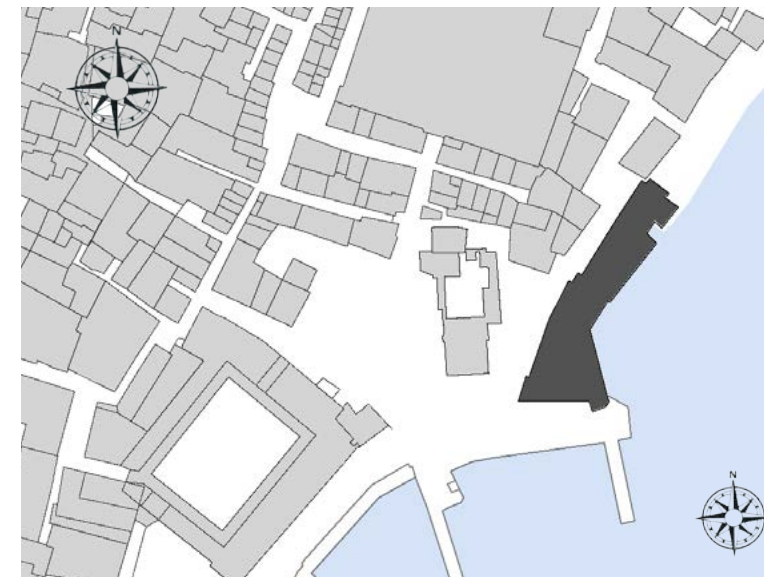
2_ על חזיתות המבנה ישנם תוספות כמו מזגנים, צנרת וכבלים, יש להסירם ולשמר את המבנה.

\\תכנית קומה ראשונה | מתוך דו"ח וינטר 1944

\\תכנית קומת קרקע עם מיקום משוער של קמרון נוסף שכיום הרוס מתוך תיק תיעוד קיר הים המזרחי

\\מיקום בכיכר

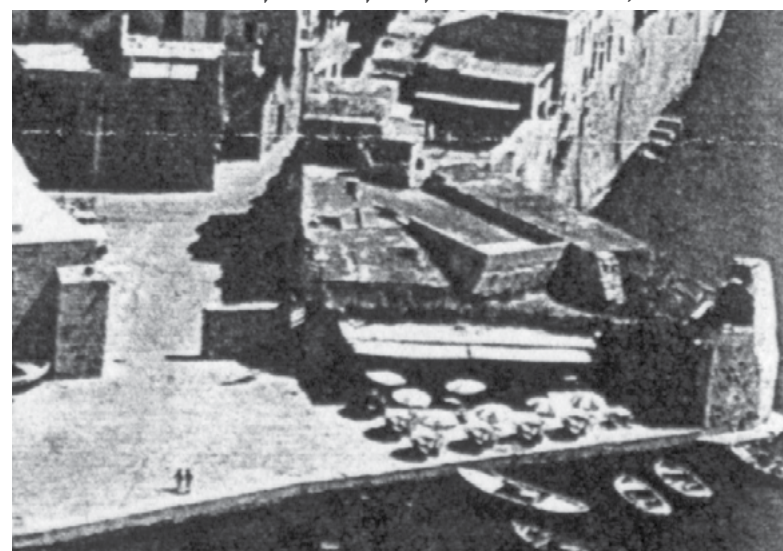
\\מבט לכיוון הכיכר מקצה הרחבה בסמוך לזית הדרומית

\\חזית דרומית, שנות ה-50 | מתוך תיק תיעוד קיר הים המזרחי

\\תוספת המסעדה שבחזית הדרומית

\\חזית הדרומית של המבנה מתוך תצלום אוויר, שנות ה-50

תיאור כללי

גוש 18013 | חלקה 277

תיאור אדריכלי

מבנה זה הוא חלק מחומות וביצורי העיר. ארבעת חזיתותיו גלויות, המזרחית היא פונקציונלית הן כיום והן בעבר, המזרחית היא חלק מהחומה ובה פתחים וחרכי ירי, הדרומית הרוסה וייתכן שהיתה חלק מהחומה [ע"פ הערכתנו בקומת הקרקע היה קמרון חבית נוסף אשר סיים את המבנה] למבנה 2-3 קומות כאשר בקומת הקרקע התכנית היא מסוג בית-חומה עם חדרי קמרונות חבית ניצבים לחומה. בקומה הראשונה ישנה חצר וממנה הכניסה לאגפים השונים.

פרוגרמה

היסטורי - חומה/מגורים | היום - מסחר/מגורים

דירוג המבנה \\A + B [שרידים ארכאולוגיים]

הערכה כללית ומסקנות

- 1_ למבנה ערך אורבני רב, הוא מגדיר את הדופן הצפונית של המרינה, הרבה בזכות האלמנט הביצורי-ורטיקלי שבקצה הדרום מזרחי של המבנה.
- 2_ המבנה ראוי לשימור תוך הדגשת היותו מסוג בית-חומה בכלל והדגשת קמרונות החבית שבקומת הקרקע בפרט.
- 3_ לאחרונה שופצה המסעדה שבחזיתו הדרומית ואמנם נעשה שימוש בויתרינה לכל החזית. אולם, הזכוכית בה בחרו היא זכוכית רפלקטיבית ואטומה למבט מהחוץ לפנים. חזית כהה ואטומה זו מטשטשת את החזית הדרומית ומאפילה את מופע המבנה בכלל, אנו ממליצים לשקול החלפת הזכוכית לזכוכית שקופה.
- 4_ ישנם תוספות פרוביזוריות לא מוסדרות [צלחות לזון, מזגנים, כבלים וצנורות] בחזית הדרומית והמערכת, אנו ממליצים להסדירם.

\\חזית הים של בית המכס | מימין ברקע ניתן לראות את מסגד הים

\\חזית בית המכס מהים | מימין ברקע ניתן לראות את מסגד הים

\\חזית בית המכס מכיכר הדייגים | משמאל ניתן לראות את מסגד הים

\\חזית בית המכס מהים | מתוך דוח וינטר 1944

\\מיקום בכיכר

תיאור כללי\\

גוש 18013

מבנה בית המכס נבנה בתקופת שלטון המנדט, הוא נהרס באמצע שנות ה-70 של המאה ה-20 כיוון שהמעבר בו לא היה רחב מספיק למעבר משאיות.

תיאור אדריכלי\\

ככל הנראה מיקומו נבע אך ורק מן הצורך לבקר את כל אשר נכנס לעיר דרך הים, על כן המבנה ממוקם כך שהוא סוגר את המעבר מהכיכר אל הים, בין חאן אל-עומדאן למסגד הים. ככל הידוע מן התמונות, בחלקו המערבי המבנה כלל קומה אחת ובחלקו המזרחי, בוא מוקם שער מעבר הסחורות והמבקרים, הוא כלל 2 קומות.

הערכה כללית ומסקנות\\

1_כפי שניתן ללמוד מן התמונות שבידנו, בית המכס היה מבנה פשוט וצנוע במידו ובגיומו.

2_על פי תמונת חזית הים שער הוא האלמנט היחיד שהודגש וזאת באמצעות קשת שבבסיסה פיתוחי אבן. משמאל לה על גבי חזית המבנה ניתן לראות כתובת כלשהי.

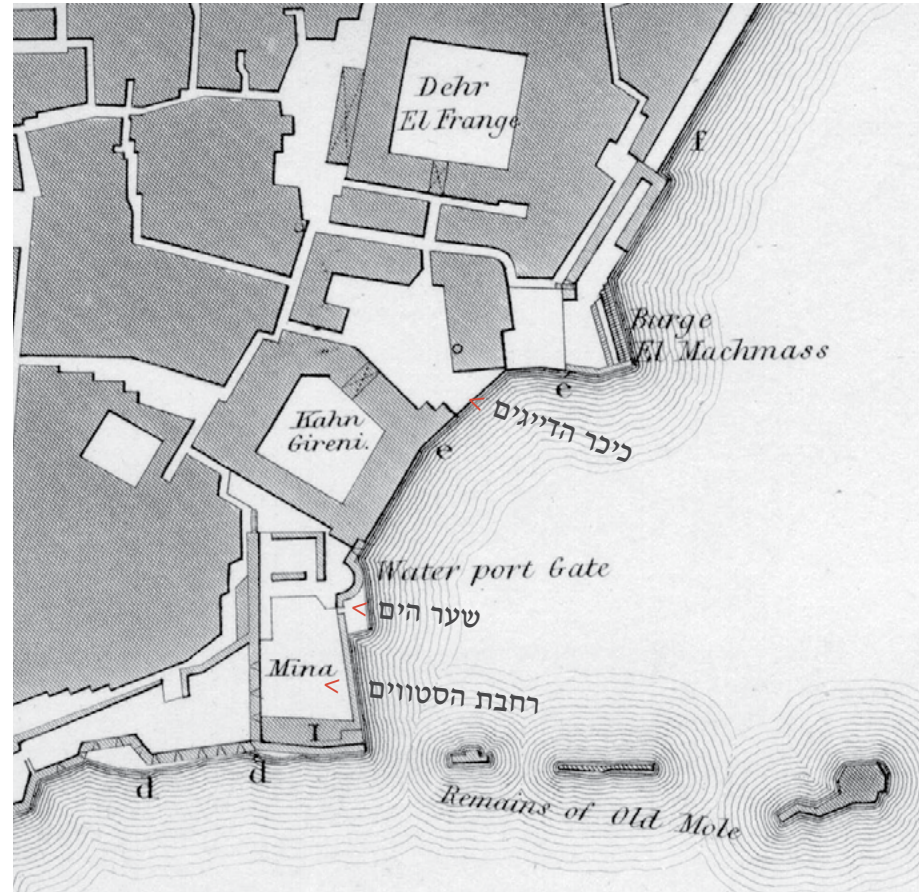
3_חשיבותו ההיסטורית של בית המכס זניחה בשל גילו הנמוך [ביחס להיסטוריה העתיקה של הכיכר ומבניה]

4_לאורך ההיסטוריה הכיכר תמיד היתה פתוחה אל הים ותפקדה כעורף לנמל, זהו המקום היחיד בו העיר פוגשת את הים ללא מתווכים של חומות וביצורים. בית המכס חסם את הכיכר לים ולנמל ובכך פגע ברוח המקום.

5_אנו ממליצים על אזכור מינורי כלשהו [לדוגמא בריצוף] של בית המכס, אך לא על שחזור המבנה וסגירה מחדש של הכיכר לים.

\\מבט דרומה מהים לכיוון שער הים,

\\הגדלה של מפת אלדרסון משנת 1841 לאחר מצור אברהים פאשה על העיר, למפה בשלמותה ראו עמ' 9.

\\מיקום ביחס לכיכר

תיאור כללי\\

שער הים פעל בתקופה מסויימת עד סוף המאה ה-19 כנמל מרכזי, השטח הימי שבצמוד לשער עצמו היה ככל הנראה מספיק עמוק לעגינת סירות גדולות וייתכן כי ברחבת הסטווים פעל בית מכס לשליטה על הסחורות העוברות.

רחבת הסטווים נפגע קשות עת מצור אברהים פאשה על העיר ב-1841, חלק ממנה נהרס כליל ושקע. נשאר על תילו רק חלק מחזית השערים הפונה לנמל. מאוחר יותר [תקופת המנדט?] יצקו בטון בקצה הרחבה והקנו לה סיומת אלכסונית כפי שאנו מכירים היום. משנות ה-50 ועד היום פועלת ברחבה מסעדת אבו כריסטו. בשנות ה-60 עם בניית המרינה של היום הוצא מהקשרו שער הים ויחסו אל הים עומעם.

הערכה כללית ומסקנות\\

1_רחבת כיכר הדייגים ומכלול שער הים הם שני המוקדים בהם פעל נמל מאז הקמת העיר בחצי האי. ככל הנראה בתקופות מסויימות פעלו מוקדים אלו במקביל ובתקופות אחרות כל אחד פעל באופן בלעדי.

לשני מוקדים אלו סיפור מקביל, לאחר הקמת המרינה של היום נוצר קישור יבשתי מחוץ לחומות העיר. אמנם קישור זה פגע בחזית שער הים, חזית מבנה הבורג העגולה וחזית הים של חאן אל-עומדאן, אולם נוצר פוטנציאל לקשר בין 2 סיפורים אלו, על כן אנו ממליצים על תכנון כולל לכל השטח מרחבת הכיכר עד לשער הים במרינה וחזוק הקשר בין הכיכר לשער.

2_אנו ממליצים על הכנת סקר ספציפי על מכלול שער הים.

\\מבט אל שרידי מכלול שער הים, ברקע ניתן לראות את השער עצמו, קיטוע הבטון האלכסוני הוא תולדה של הרס הרחבה בסוף המאה ה-19 עת מצור אברהים פאשה על העיר, מתוך דו"ח וינטר

1944

\\מבט אל שרידי מכלול שער הים, משמאל רחבת הסטווים, מתוך דו"ח וינטר

1944

לנמל עכו נבנו 2 שוברי גלים בתקופות שונות בהיסטוריה - הדרומי [המאה ה-3-5 לפנה"ס] והמזרחי [המאה ה-9].
 השובר הדרומי יוצא מקצה הדרומי של העיר לכיוון מזרח, רוחבו כ-12 מ' ואורכו כ-150 מ', על פי חרסים עם כתובות
 פיניקיות שנמצאו במקום בחפירה משנת 1965, השובר נבנה במאה ה-5 לפנה"ס, גרסא אחרת טוענת כי הוא נבנה לא
 יאחר מהמאה ה-300 לפנה"ס בתקופה ההלניסטית. הוא נבנה ב"שיטת ראשים" המזוהה עם הפיניקים, השיטה היתה
 מקובלת לבניית שוברי גלים בתקופה הזו גם על ידי הפיניקים וגם על ידי עמים נוספים. יותר מאוחר בתקופת הורדוס
 השובר חוזק והוגבה ואת שרידיו ניתן לראות בתצלום מדוע וינטר 1944.
 שובר הגלים של היום, אשר משמש גם למעגן סירות, נבנה על תוואי שרידי השובר הרומי, על כן לא ניתן לראות את
 השרידים פרט לקטע קצר באמצע השובר של היום (1 במפה שבעמוד 33).
 בתקופה הצלבנית הנמל פעל כפי שניתן לראות במפה הפנוראמית משמאל, בקצה שובר הגלים הדרומי היה מגדל אשר
 בינו לבין מגדל השרשרת [מגדל נוסף שעמד על גבי מבנה הביצורים בקצה הדרומי של החומה המזרחית] השתלשלה
 שרשרת ברזל אשר שוחררה ושקעה לקרקעית בעת פעילות הנמל ומעבר הסירות ונמתחה בלילות לצורך סגירת הנמל
 והגנה מפני פשיטות.

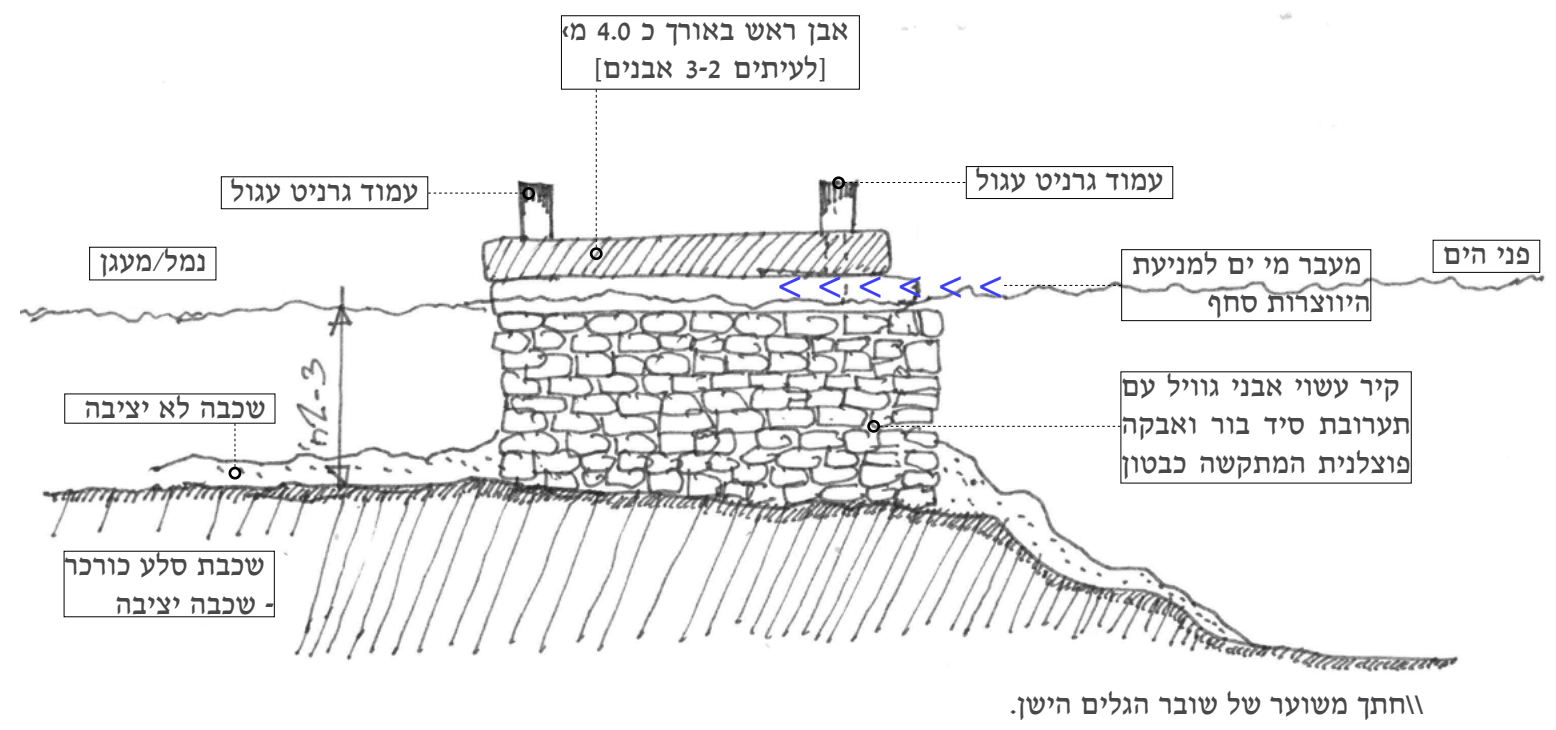
מבט אל שרידי שובר הגלים ההיסטורי הדרומי, מתוך דוח וינטר 1944

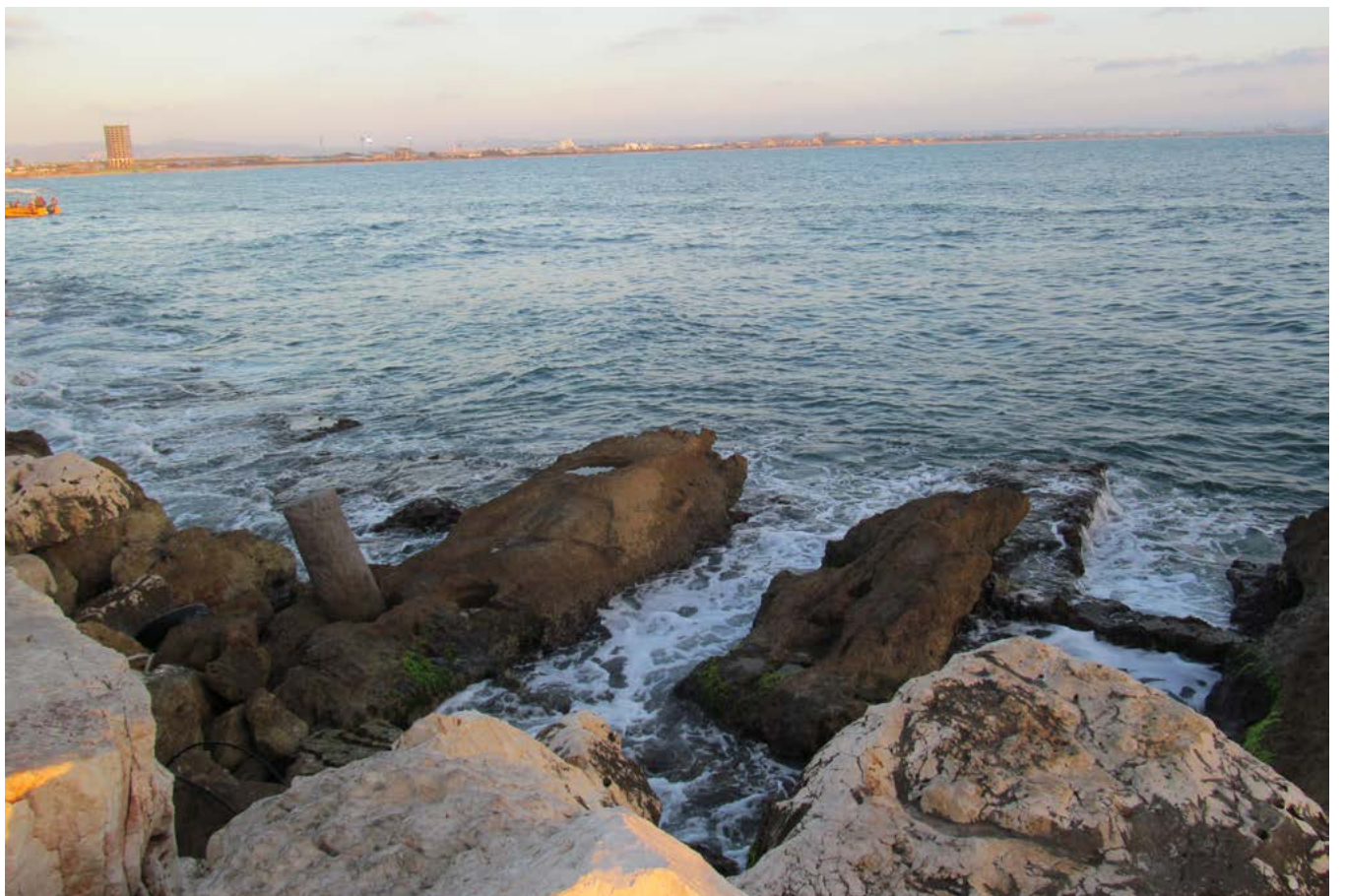
מבט אל שובר הגלים הדרומי ההיסטורי, בקצה מגדל הזבובים, מתוך דוח וינטר 1944

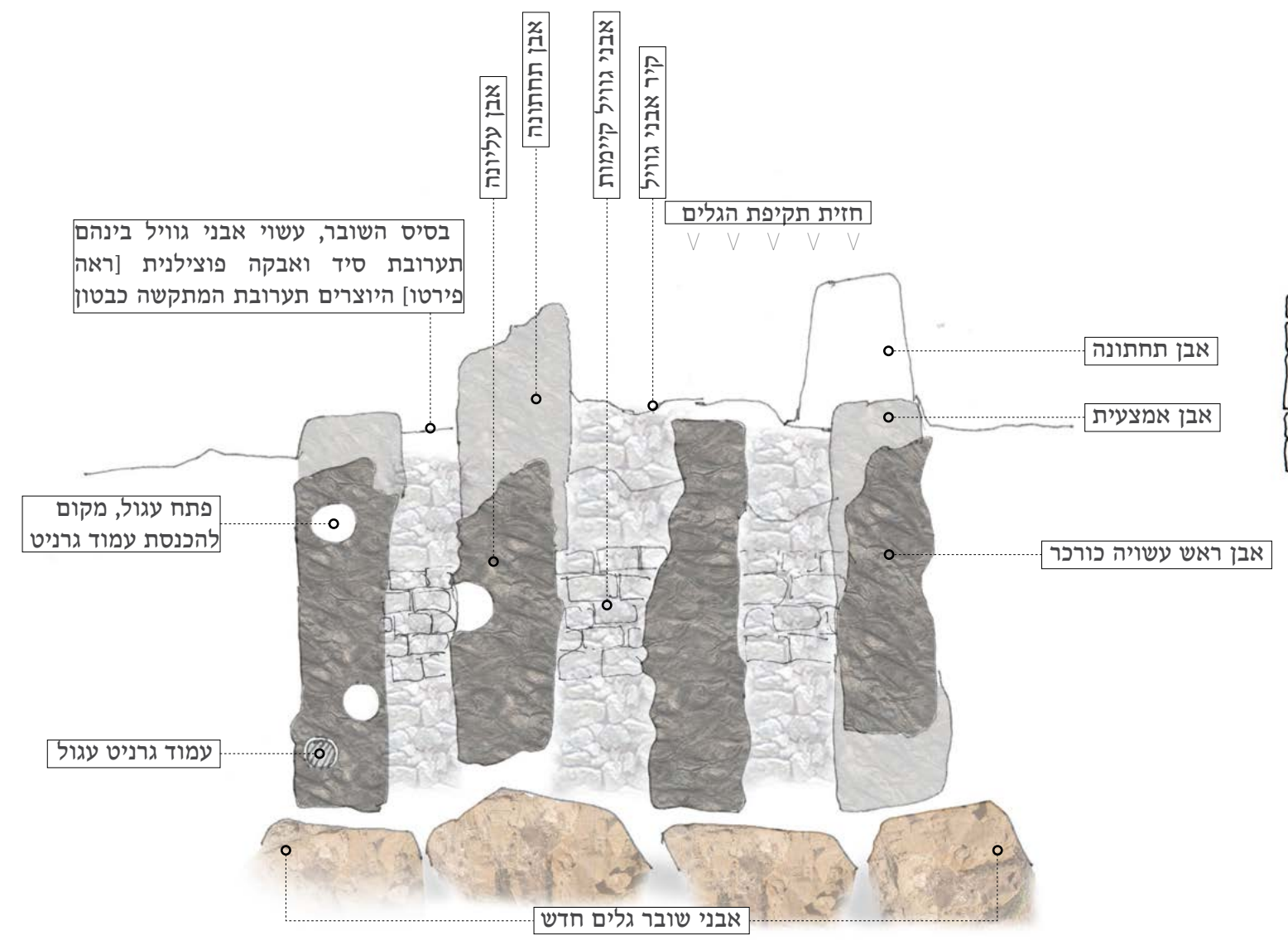
מפת פנוראמה של עכו הצלבנית, מפת יריילי-סמית 1990 - 'Atlas of the crusaders'

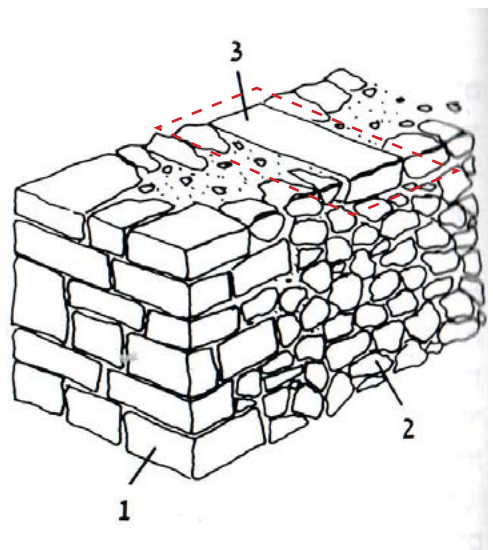
\\חתך משוער של שובר הגלים הישן.

1 מקטע של שובר הגלים הדרומי ההיסטורי תחת המרינה של היום.

\\תכנית מצב קיים | שרידי שובר הגלים הדרומי

אופן בניית קירות אבן על פי ויטרוביוס
 1. אופוס קוודרטום
 2. אופוס אינקרטום
 3. אבן קישור [ראש]

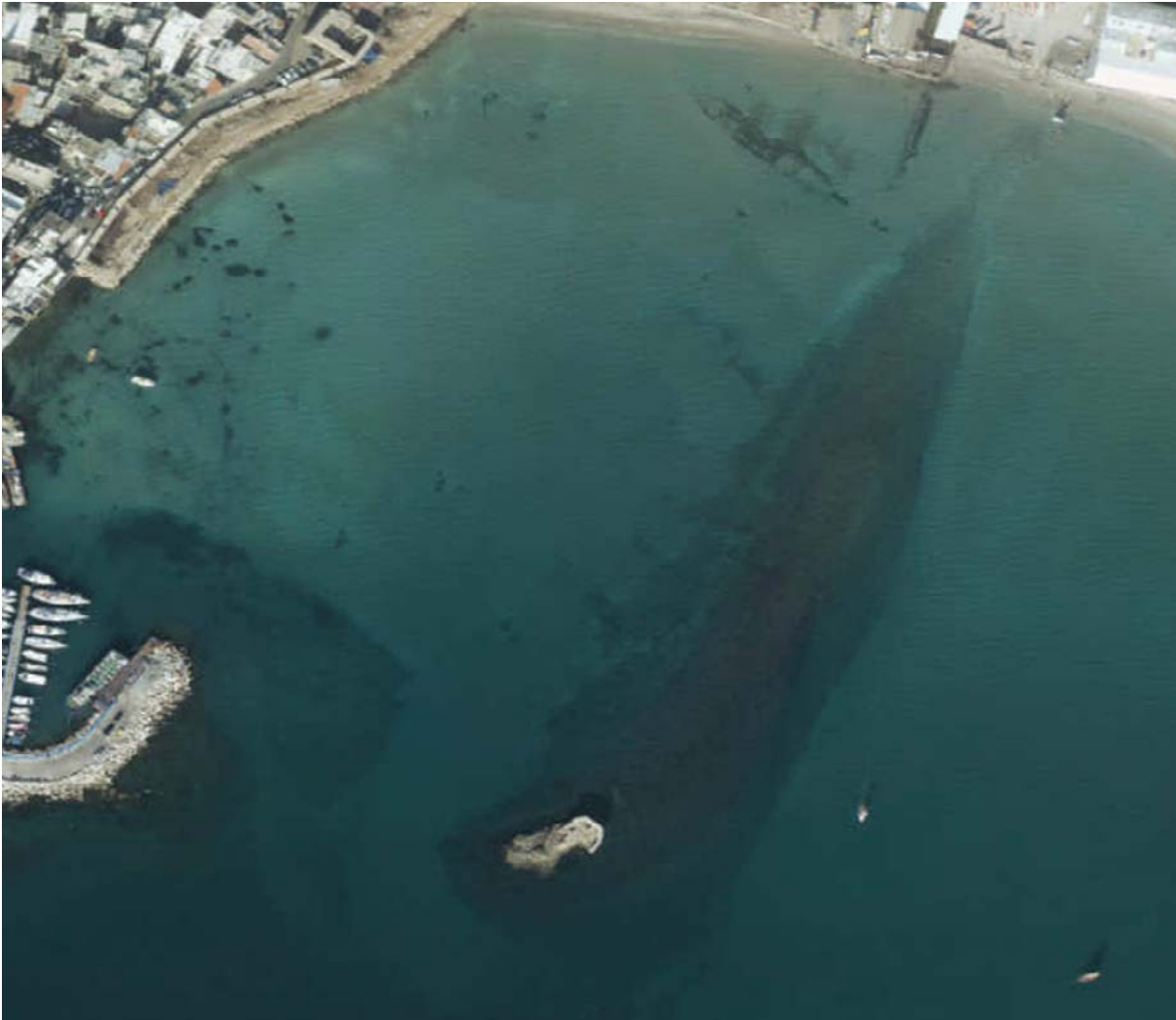
מבנה שובר הגלים הדרומי\\

שימוש בשיטת אבני ראש נעשה לראשונה על ידי הפיניקים אולם לא היה בלעדי להם. ניתן לראות על שיטה זו בספריו של ויטרוביוס, בתרשים משמאל מצויינת שיטה לבניית קירות עבים ושימוש באבני ראש לשם קשירה רוחבית של הקיר.

בשרידי השובר הדרומי הישן ישנו מקטע שאינו קבור תחת שובר הבטון החדש משנות ה-60 ובו אפשר לראות מספר אבני ראש כאלו, ככל הנראה בצד הים אורכן כ-2 מ' ורוחבן 0.60 מ' ובצד הנמל אורכן כ-1.5 מ' ורוחבן כ-1.2 מ'.

על פי אבנר רבן, בתקופתו של הקיסר קלאודיוס [52-54 לפנה"ס] הוגבה שובר הגלים הדרומי, פעולה זו נעשתה על ידי הנחת גושי אבן ענקיים אף יותר לרוחבו, בגודל 12X2X2 מ', ובמשקל של למעלה מ-100 טון. הגושים הונחו בצורה שהותירה רווח צר ביניהם שגושר על ידי הנחת לוחות ריצוף. הלוחות יצרו משטח פריקה וטעינה שהגיע לגובה של כ-2 מ' מעל פני הים. הרווחים בין גושי האבן הענקיים איפשרו חדירה קבוע של מי ים לתוך הנמל ויצרו זרימה נגדית, שתפקידה היה למנוע הרבדת סחף מאיזור החוף החולי במזרח. התוואי נמשך ברציפות מחצי האי הסלעי ועד למגדל ההלניסטי שעמד בקצה השובר מול מגדל הזבובים. ויטרוביוס מתאר בספריו שיטות לבניית שוברי גלים, בין היתר על ידי שימוש תערובת בטון המכילה אבקה פוצלנית, אבני גוויל ואבני קשירה, ייתכן כי שיטות אלו יושמו גם בשובר הדרומי, להרחבה בנושא ראה נספח.

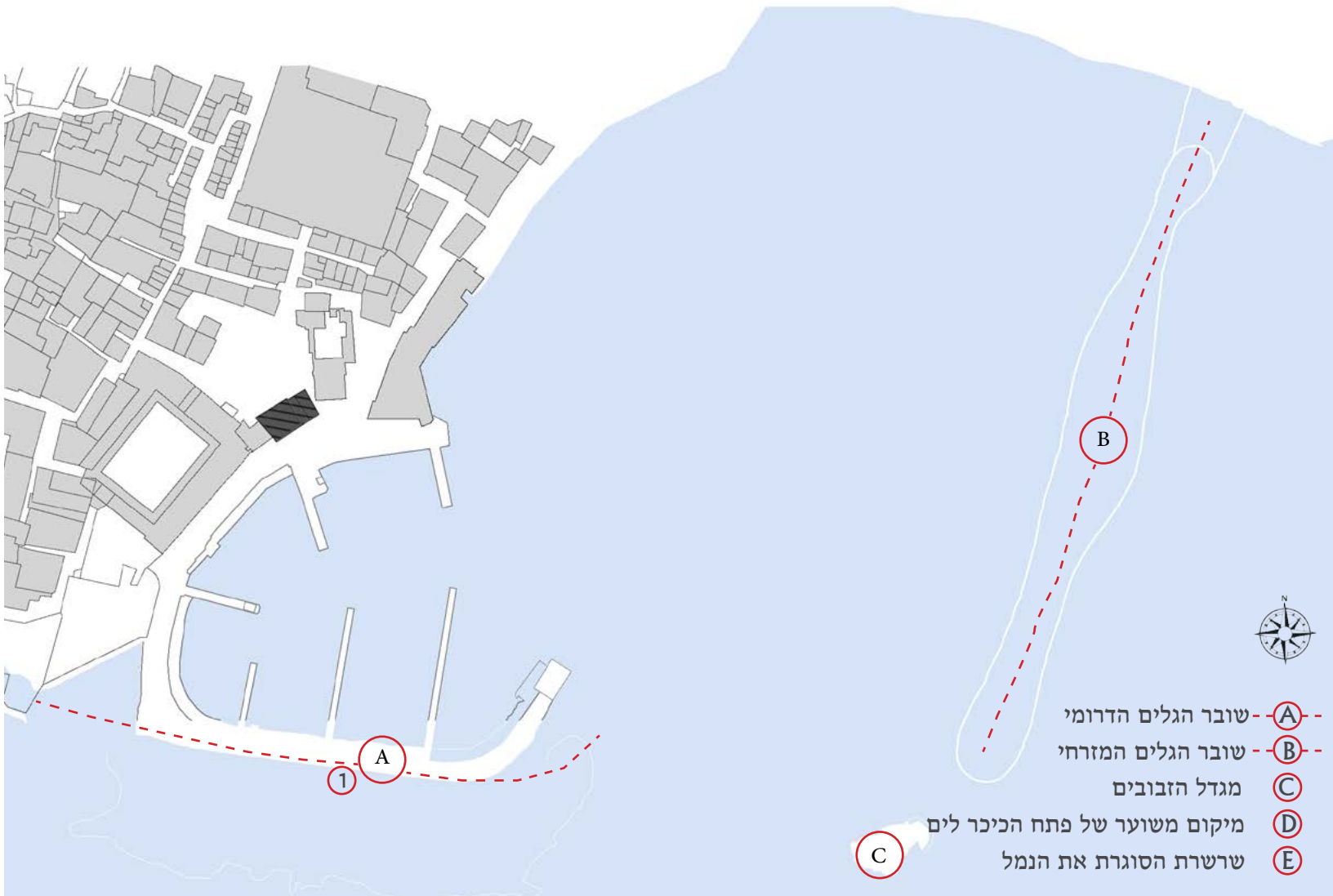
ראוי לציין כי ישנה סברה הטוענת כי עמודי הגרניט הקיימים, המוחדרים אל אבני הראש, התווספו בתקופה העותמנית על ידי אחמד ג'אזר פאשה, הם הובאו מקיסריה ושימשו כעמודי קשירה לסירות דיג ולספינות הצי התורכי מהצד הפנימי של הנמל.

\\תצלום אוויר של שרידי המזח המזרחי השקוע, בקצה הדרומי שלו ניתן לראות את שרידי מגדל הזבובים.

© מבט אל שרידי מגדל הזבובים, היום.

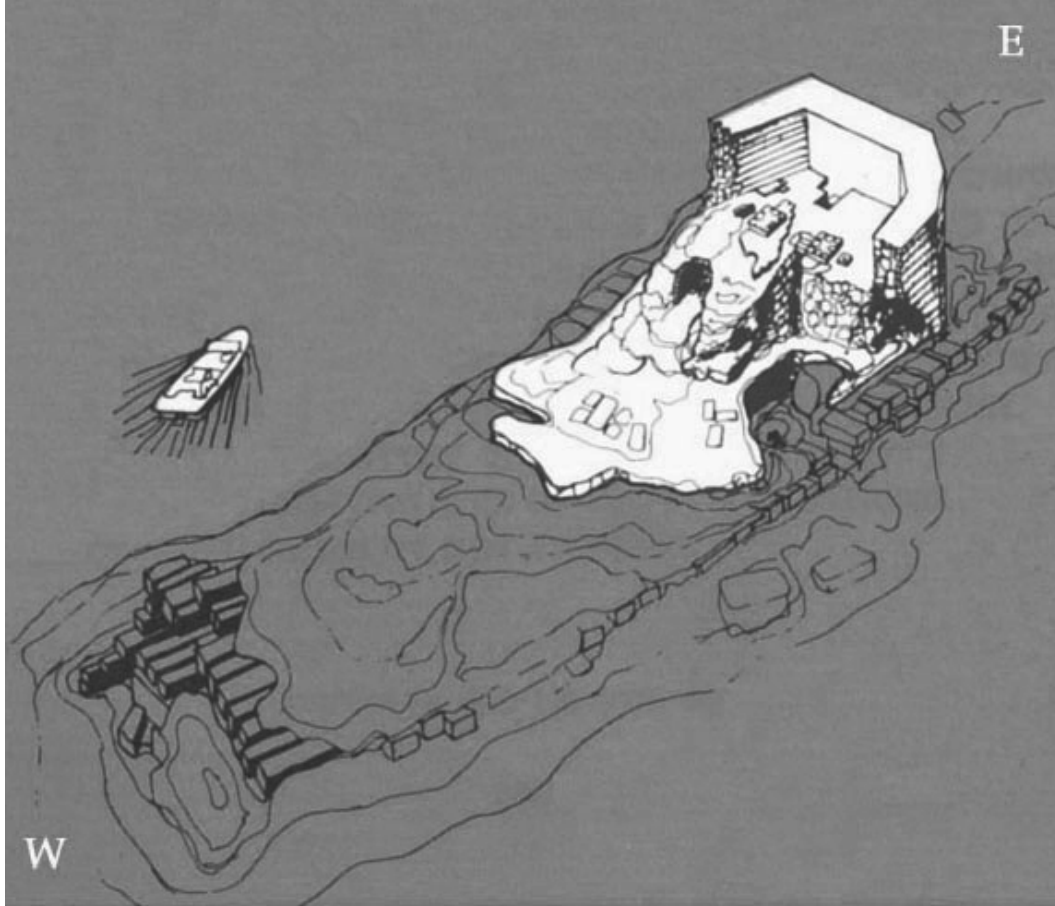

\\מיקום ביחס לכיכר

תיאור כללי\\

השובר השני שנבנה, ולמעשה אינו פועל כשובר גלים [גלים מגיעים מכיוון דרום מערב] אלא מגן מפני סחף חול ומפני פלישות, הוא המזח המזרחי, על פי התאוריה המקובלת המזח נבנה במאה ה-9 [שלטון ערבי] כחלק משיקום הנמל וביצורי העיר. רוחבו היה כ-30 מ' והיום שרידיו הם תחת פני המים. בהסתמך על מסמך של ההיסטוריון המוסלמי אל-מוקאדאסי שובר הגלים המזרחי קשר מבחינה מבנית בין מגדל הזבובים [אשר מקושר ככל הנראה לתקופה הפרסית] לחומת העיר.

על פי א.קסטן ישנה סברה נוספת המערערת על הקמתו של המזח המזרחי במאה ה-9 בטענה כי לא ייתכן שהמזח לא היה קיים זמן רב כל כך מבלי שנסתם הנמל בסחף חול.

\\רישום של מגדל הזבובים מתוך, אבנר רבן, ינמל עכו.

\\חזית הים | צילום מקצה שובר הגלים

הכיכר והנמל בחזית הים\\
 התמונה משמאל, אשר צולמה לאחרונה, מדגישה את הנראות של הכיכר מהמרינה ואל הבאים מן הים, זהו אחד המקומות הבודדים שמאפשר מבט עומק לתוך העיר מבחוץ, ישנו קונטרסט גבוה בין הרחבה הפתוחה לבין החומות והביצורים. חזית זו מדגישה גם את הקשר שבין רחבת הכיכר הפנימית יותר לבין רחבת המרינה. אנו ממליצים להתייחס לקשר זה בתכנון המחודש של הכיכר.
 בתמונה מלמטה, מתוך דו"ח וינטר 1944, לא ניתן לראות את הכיכר, היא חסומה על ידי קומת הקרקע של בית המכס [אשר ככל הנראה נמצא בתהליך בנייה או לחילופין נבנה בשלבים]. כמו כן, ניתן לראות כי בקצה מבנה הביצורים שבפינה המזרחית של המרינה [מסעדת 'אל-מארסא'] ישנה מפלס עליון או לפחות קיר גבוה יותר ממה שקיים היום, ייתכן ודופן זו היתה גבוה יותר ובעלת קומה נוספת. באופן כללי מהתמונה למטה ניתן להתרשם מהקשרה של חזית הים של חאן אל-עומדאן לשאר חומת העיר, בניגוד להיום החזית נשקה לים והיתה חשופה לכל גובהה דבר שהדגיש את תפקודו של החאן כמבנה-חומה.

\\חזית הים מתוך דו"ח וינטר 1944

מערך החאנים בעכו

כיום קיימים בעכו 4 חאנים מתוך 5 שהיו בה:

1_ חאן אל-עומדאן | כפי שאנו מכירים היום החאן נבנה בשנת 1784 על ידי אל-ג'אזאר, אולם ככל הנראה הוא נבנה על גבי שרידי חאן צלבני.

2_ חאן אל-פראנג | שופץ על ידי דאהר אל-עמר, בסיסו צלבני - החאן הונציאני.

3_ חאן אל-שווארדה | נבנה על ידי דאהר אל-עמר, יתכן ונבנה על גבי שרידי אכסניה ונציאנית [צלבני].

4_ חאן א-שונה | מרכז הרובע הפיזי שופץ להיות חאן על ידי דאהר אל-עמר.

5_ חאן החמורים | נבנה בשנת 1810 על ידי סולימאן פאשה, צפונית לשער היבשה בקו הביצורים. הוא נהרס בפיצוץ הגדול בשנת 1840 [קרוב ציי אנגליה, תורכיה ואוסטריה על צבא הכיבוש המצרי].

מספרם הרב של החאנים משקף את היקף הפעילות המסחרית והתיירותית של העיר ועל כן את מעמדה הבלעדי בארץ ישראל כעיר נמל ראשית לאורך ההיסטוריה.

החאנים סמוכים אחד לשני ופרושים לאורך הצד המזרחי של העיר מאיזור הנמל בדרום עד לאיזור המצודה ומסגד אל-ג'אזאר בצפון. גורם נוסף לסמיכותם של החאנים הוא מיקומם על צירי תנועה עירוניים ראשיים:

A_ ציר דרך הים, משער היבשה לנמל דרך השוק עד הכניסה לכיכר.
B_ ציר מסגד אל-ג'אזאר והמצודה דרך השוק לנמל.

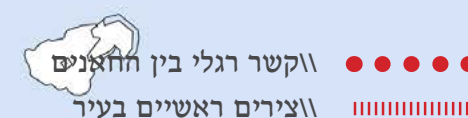
כמו כן, קיימת גם דרך משנית אך ישירה בין שלושת החאנים הדרומיים - חאן אל-פראנג, חאן אל-עומדאן וחאן א-שונה. דרך זו תופרת את הכניסות של שלושת החאנים. כיכר הדייגים נמצאת על דרך זו בתווך שבין חאן אל-פראנג לחאן אל-עומדאן, ניתן מכך להסיק כי בעבר חלק ניכר מפעילות הכיכר היה פועל יוצא פעילות החאנים.

הערכה כללית ומסקנות

1_ יש לחזק ולשמור את הן את הקשר הרגלי בין חאן אל-פראנג, חאן אל-עומדאן וחאן א-שונה.

2_ יש לחזק ולשמור על הקשר הוויזואלי בין חאן אל-עומדאן לחאן אל-פראנג.

3_ חצר חאן אל-פראנג משמשת היום כחנייה, ריבוי המכוניות בחצר מגמד ומסתיר את המונומנטיות של המבנה, על כן יש לשמור על חצר החאנים בכלל פתוחות, ללא חניית רכבים. כמו כן, החצר היא אחד מהשצפים הבודדים בעיר העתיקה ובשל הבינוי הצפוף בעיר לשצפים כאלו חשיבות גבוהה ביותר, הן למקומיים והן למבקרים.

תחבורה במזרח העיר העתיקה

מערך הכבישים במזרח העיר העתיקה מושתת על כביש אחד דו-סיטרי אשר מתחיל ברחוב צאלח אל-דין [ציר שער היבשה במזרח-הכניסה הראשית בצפון] ומסתיים במרינה.

בחלק מאורכו של הכביש ישנם חניות בצידי הדרך, אולם מגרשי החניות הגדולים ממוקמים בחאן אל-פראנג ובכיכר הדייגים שהיא והמרינה הן גם יעד מרכזי של חלק ניכר מהתנועה הרכובה והרגלית בעיר העתיקה. הכיכר אינה ממוקמת בקצה הציר, ממנה אפשר להמשיך לקצה המרינה או לחניה שבחאן אל-פראנג.

מיקומה של הכיכר בין המושך המרינה לבין חאן אל-פראנג, ובהתחשב בעובדה שכל האיזור פתוח לתחבורה הופך את הכיכר למקום אינטנסיבי של כלי רכב.

נוצר למעשה מצב בו הכיכר אינה מתפקדת ככיכר, רוב הפעילות השגרתית בה היא תנועת רכבים.

הערכה כללית ומסקנות

1_אנו ממליצים לבטל את החנייה בכיכר משלוש סיבות עיקריות:
א_עצם העובדה שהכיכר פועלת כמגרש חנייה מסכנת את הולכי הרגל הרבים [מבקרים ומקומיים] שבאים מכיוון השוק, המרינה, דרך הים ומערב העיר. בנוסף על כך ישנם מספר מוקדים בהם נוצר צוואר בקבוק בשל הרוחב הצר של הכביש דבר המסכן עוד יותר הולכי רגל באיזור.

ב_הכיכר היא אחד מהשצפים הבודדים בעיר העתיקה ובשל הבינוי הצפוף בעיר לשצפים כאלו חשיבות גבוהה ביותר, הן למקומיים והן למבקרים.

ג_ריבוי המכוניות בכיכר מגמד ומסתיר את המונומנטים סביבה.

2_אנו ממליצים על חניית דיירים בהיתר בלבד אשר תמוקם בחצר המבנה שבצפון הכיכר, ועל חניית רכבים לצורך פריקה, טעינה ומעבר רכבי חירום בלבד [על פי הנחיות תכנית המתאר ג/10895 בנספח תחבורה וחניה והועדה המקצועית לשימור ופיתוח].

3_כתחליף לחנייה בכיכר ולאפשרות ההגעה ברכב פרטי עד למרינה אנו מציעים לשקול הקמת תחבורה ציבורית מיוחדת לעיר העתיקה אשר תעבוד כ'שאטל'. מומלץ להתייחס לפתרון מסוג זה כחלק משינוי כולל של מערך תחבורה בכל העיר העתיקה.

4_בהרבה ערים עתיקות בעולם נהוג לסגור את העיר העתיקה לתחבורה פרטית, פרט לדיירים בעלי היתר מיוחד, דבר המאפשר התנהלות בטיחותית יותר להולכי הרגל בעיר, צפיפות וויזואלית נמוכה יותר [בעיר שגם מאופיינת בצפיפות].

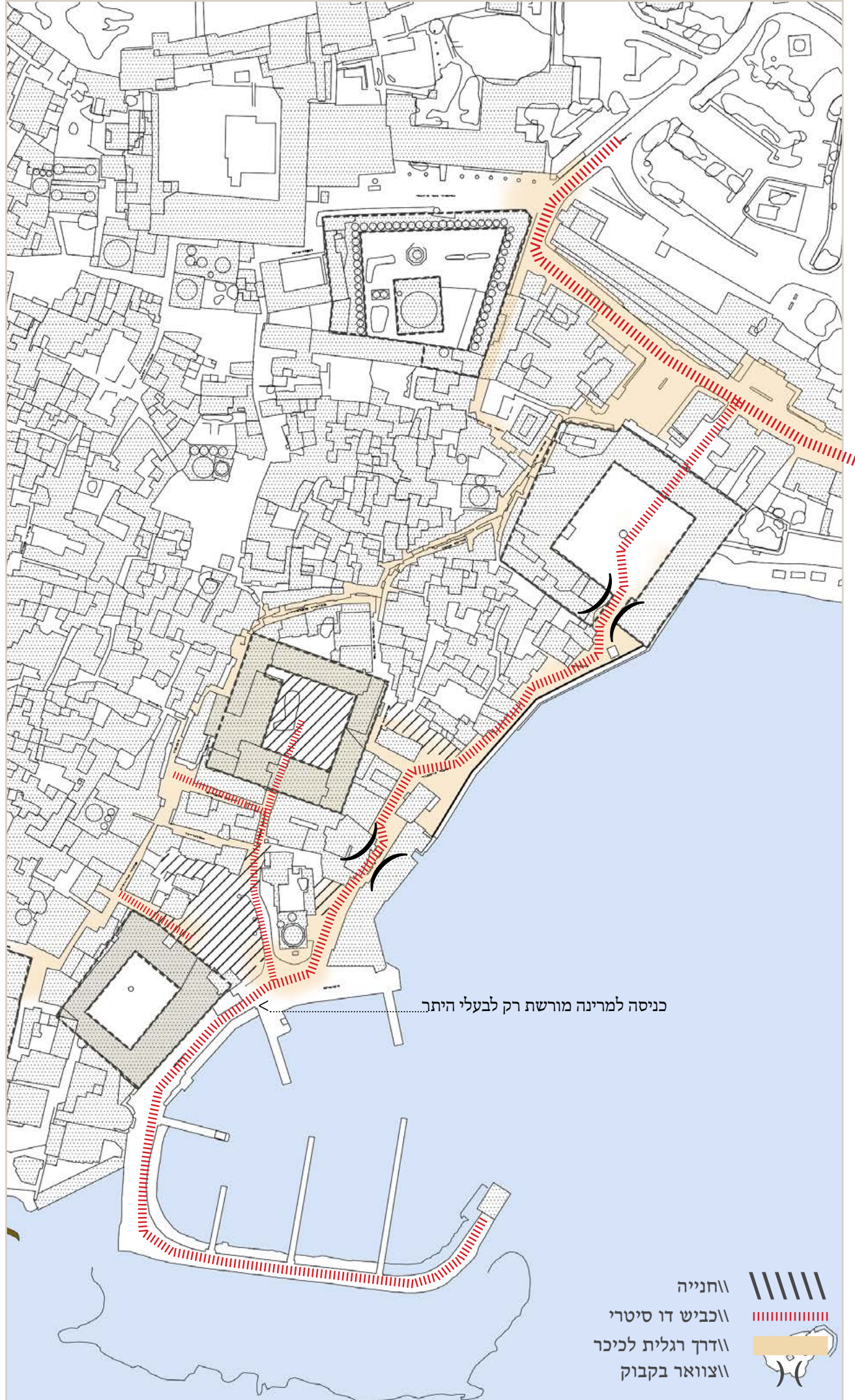
\\מבט מאחת הסימטאות אל הכיכר, מימין חאן אל-עומדאן

\\מבט אל הכיכר מהים

\\הכיכר על רקע חאן אל-עומדאן

כניסה למרינה מורשת רק לבעלי היתר

\\חנייה
\\כביש דו סיטרי
\\דרך רגלית לכיכר
\\צוואר בקבוק

הדרכים אל הכיכר

הדרך אל הכיכר מתוך מרכז העיר היא דרך השוק, על דרך השוק ישנן מספר סמטאות ניצבות לדרך השוק ודרך הכניסה לכיכר. אנו ממליצים להדגיש את עניין הכניסות המרובות, אשר מתחילות על דרך השוק, בתכנון רחבת הכיכר, זאת כדי למשוך את חווית הכניסה לכיכר אל דרך השוק.

A11_מבנה פינתי, מתוך דו"ח וינטר 1944

A11_מבנה פינתי, היום

B_בתי קפה, סמטה הניצבת לרחוב הכניסה לחאן אל-פראנג.

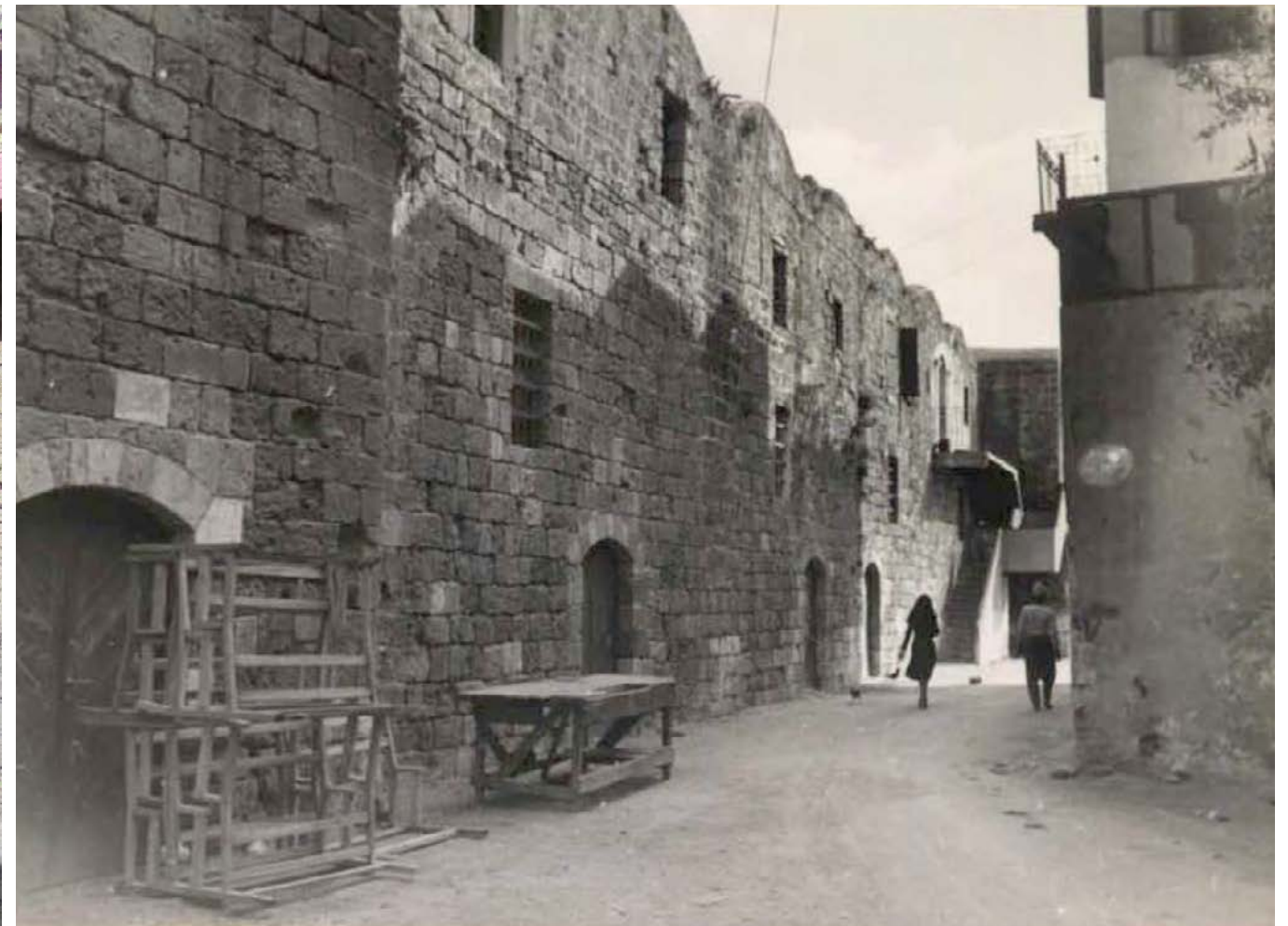
C_בתי קפה בסמטה, בקצה מסגד אל-מועליק.

H_חנויות, סמטה הניצבת לרחוב הכניסה לחאן אל-פראנג.

11_רחוב תלמי לכיוון הנמל, משמאל מבנה הביצורים שמסתיים בקצה הדרומי במסעדת 'אל-מארסא', היום.

11_רחוב תלמי לכיוון הנמל, משמאל מבנה הביצורים שמסתיים בקצה הדרומי במסעדת 'אל-מארסא', דו"ח וינטר.

11_E_במטה בסמוך לחאן אל-פראנג

11_D_כניסה לחצר מבן מגורים

11_F_מבנה פינת, היום

11_G_מבנה פינת, היום

ריצוף וריהוט חוץ

הריצוף הקיים בכיכר נעשה בשנות ה-60, ניתן לראות שקיימת הדגשה של קווים מקבילים לחאן אל-עומדאן, ההדגשה היא על ידי אותה האבן אבל בהכוונה שונה [ראה תמונות], הקווים אינם רציפים וככל הנראה בוצעו מאז מספר תיקונים פרטצי, בהם הונחו אבנים בסדר שונה. קיימים גם מספר תיקונים עם יציקות בטון ואספלט. ניקוז הכיכר הוא כלפי מרכזת בשלוש נקודות מרכזיות בגובה +0.85. ישנן שש אדניות אבן עגולות ומאסיביות, חלקן במערך אשר מגדיר את הכביש המוביל לחאן אל-פראנג, ולחנייה שבכיכר וחלקן מפוזרות באופן שנראה אקראי. כמו כן, ישנם מספר אבנים [מסוטות ולא מסוטות] המגדירות את הכביש וחוסמות מעבר רכבים לחנייה באופן ישיר.

המעבר בין הריצופים השונים [אבן חדשה, אבן ישנה, בטון ואספלט] נראה כלא מתוכנן.

צמחייה

ברחבת הכיכר ישנם 3 עצי זית ועץ פיקוס אחד, ארבעתם גדלים נמצאים בתוך אדנית.

בצמוד לחזית הכיכר של המסגד ישנם 5 עצי זית. צמרות הדקלים שבחצר המסגד גם כן בעלי נראות בכיכר.

הערכה כללית ומסקנות

1_ יש לשקול אזכור כלשהו של השינויים בקו המים לאורך ההיסטוריה בתכנון המחודש לריצוף רחבת הכיכר. זאת מטעמים לימודיים וחינוכיים, כדי להעביר למבקרים עוד חלק מהסיפור של המקום.

2_ יש לתכנן צמחייה המתאימה לאקלים המקומי ולמליחות המצויה באוויר באיזור המרינה ופתח הכיכר אל המרינה.

3_ יש לשקול לשמר את עצי הזית בכיכר.

4_ יש להמנע מהוספת עצים בצמוד למבנים בכיכר, בשל הסכנה בפגיעה ביסודות המבנים.

מעבר בין ריצוף אבן לאספלט

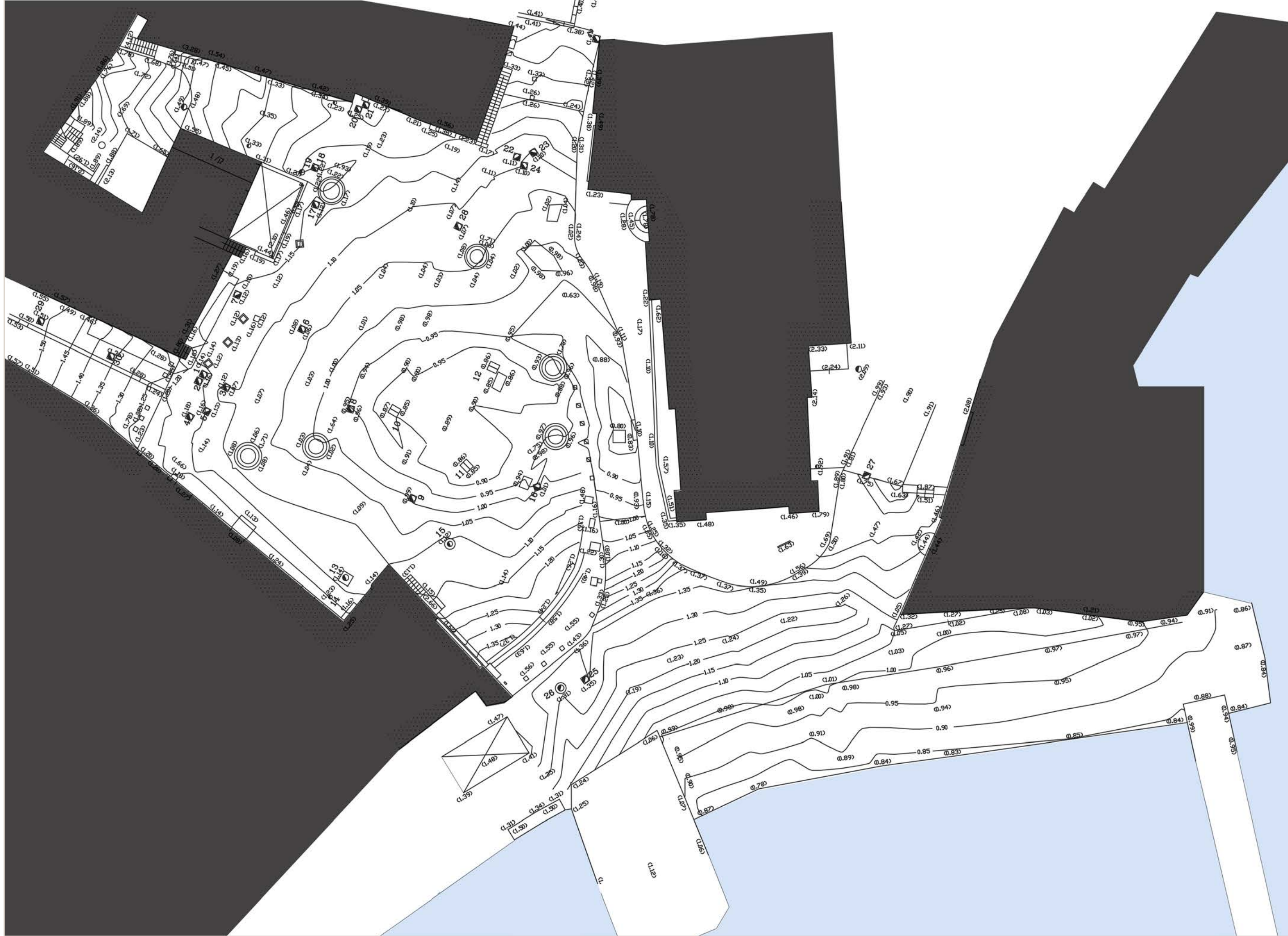
שלושה מדרגות בין מפלס המרינה למפלס הכיכר

בולדרים ועמודוני בטון לאורך הכביש

אדנית אבן ובה עץ זית

פני הכיכר היום

שילוט וגגונים פרוביזוריים

ברחבת הכיכר והרחובות המובילים אליה ישנו ריבוי ומגוון רחב ביותר של סוגי גגונים, סככות ושלטים. הן מבחינת השפה העיצובית, המבנה, הצבעים וכו'. עומס האובייקטים הללו יוצר רעש וויזואלי גבוה וניכר חוסר התכנון הכולל.

נוסף על כך עומס זה מתחרה במונומנטים הארכיטקטוניים בסביבה ומטשטש את נוכחותם

הערכה כללית ומסקנות

1_אנו ממליצים לשאוף לאחידות והפחתה באלמנטים אלו ברחבת הכיכר, זאת די להדגיש את חזיתות החאן, המסגד והמבנים הסמוכים.

2_אנו ממליצים להסיר כל שילוט וגגון פרוביזורי קיים ולהשתמש במפרט האחיד הקיים לבינוי גגונים אך ורק במקומות הנדרשים, זאת לאחר בדיקת הצורך ולפי אישור מתאים.

3_אנו ממליצים על ייעוד שטחים מתאימים למיקום סככות הצלה בשפת המרינה למשתמשים בסירות. כמו כן, אנו ממליצים על תכנון מפרט אחיד לסככות הנ"ל.

אבולדרים ועמודוני בטון לאורך הכביש

שלושה מדרגות בין מפלס המרינה למפלס הכיכר

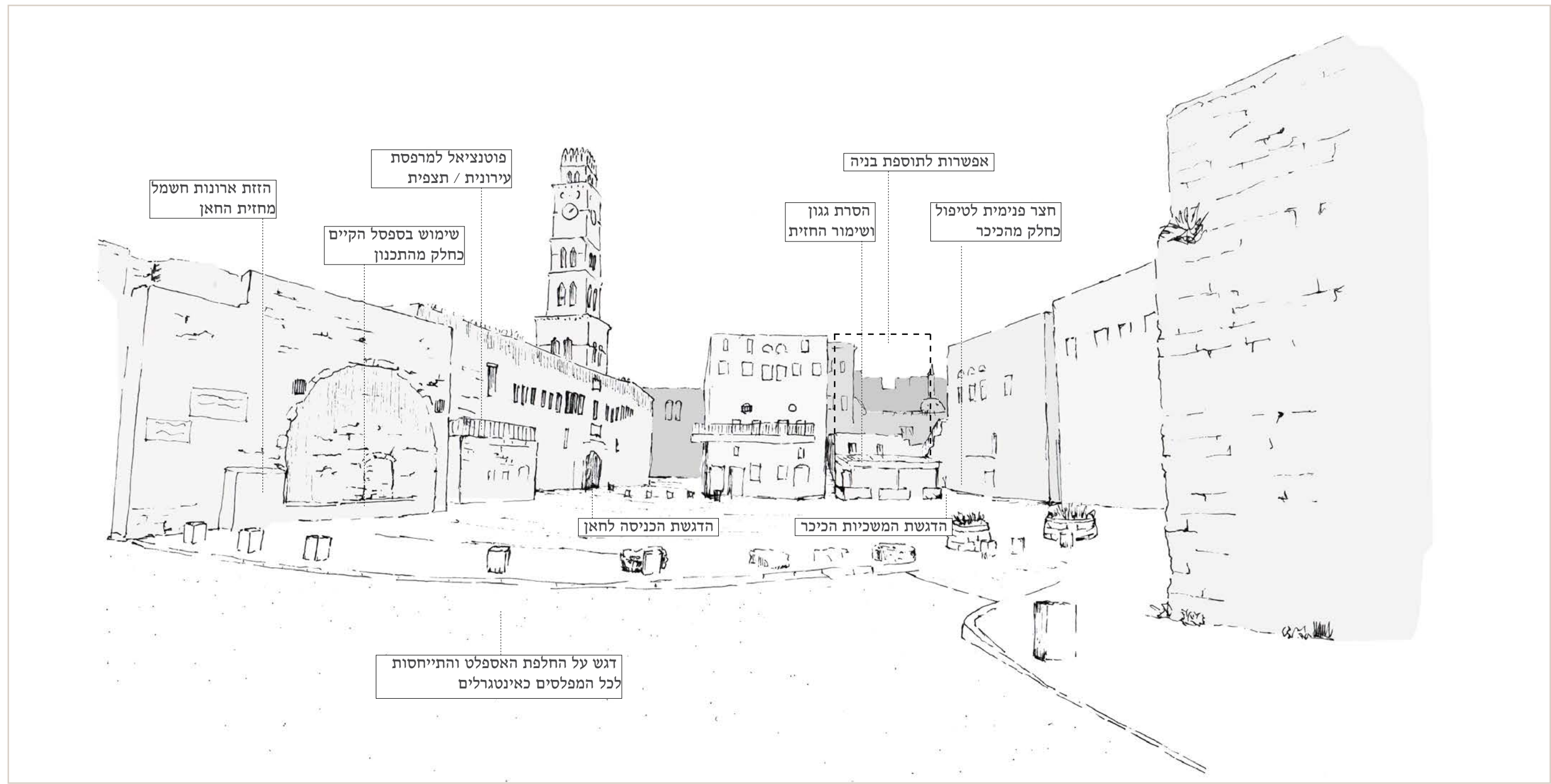

אדנית אבן ובה עץ זית

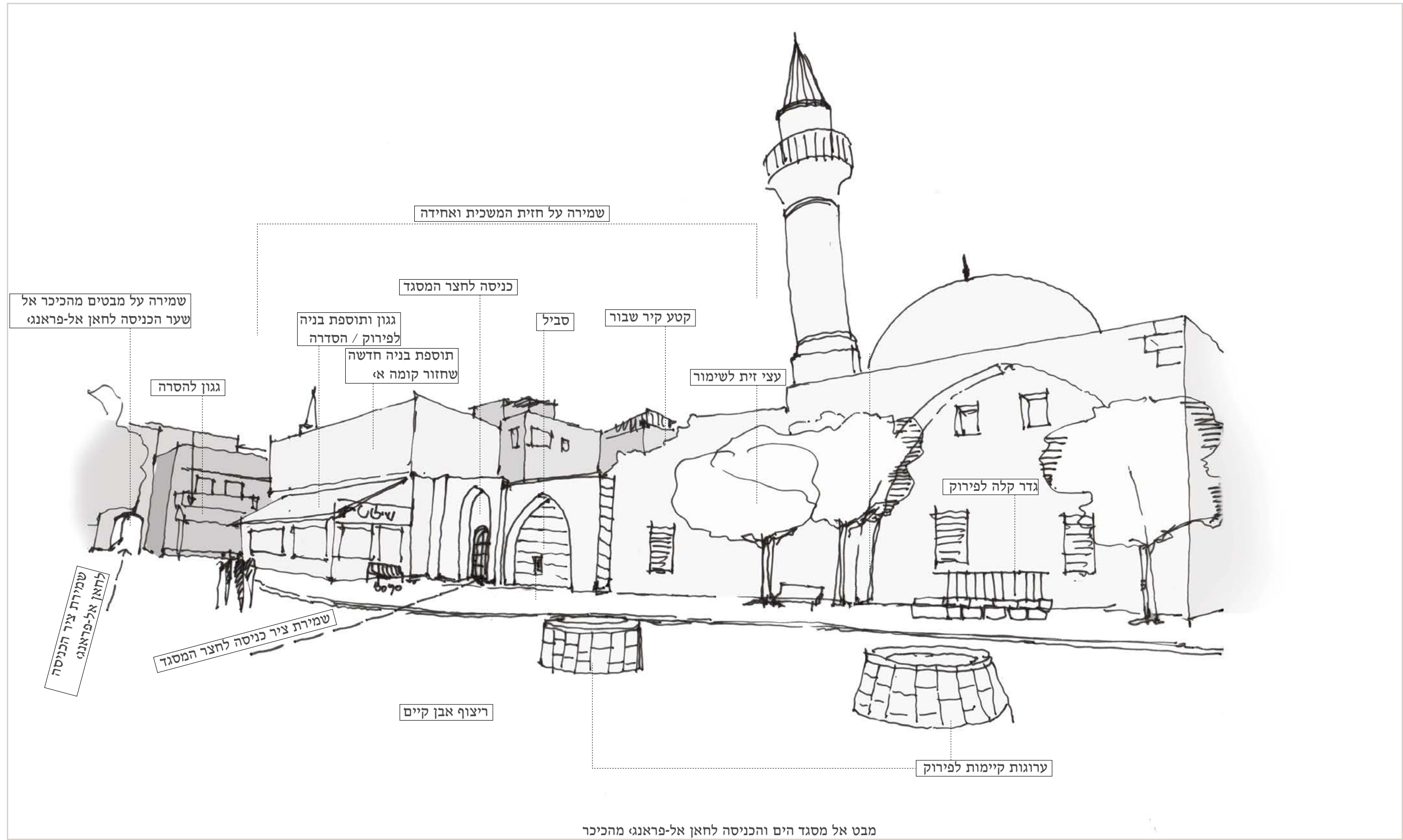

ומעבר בין ריצוף אבן לאספלט

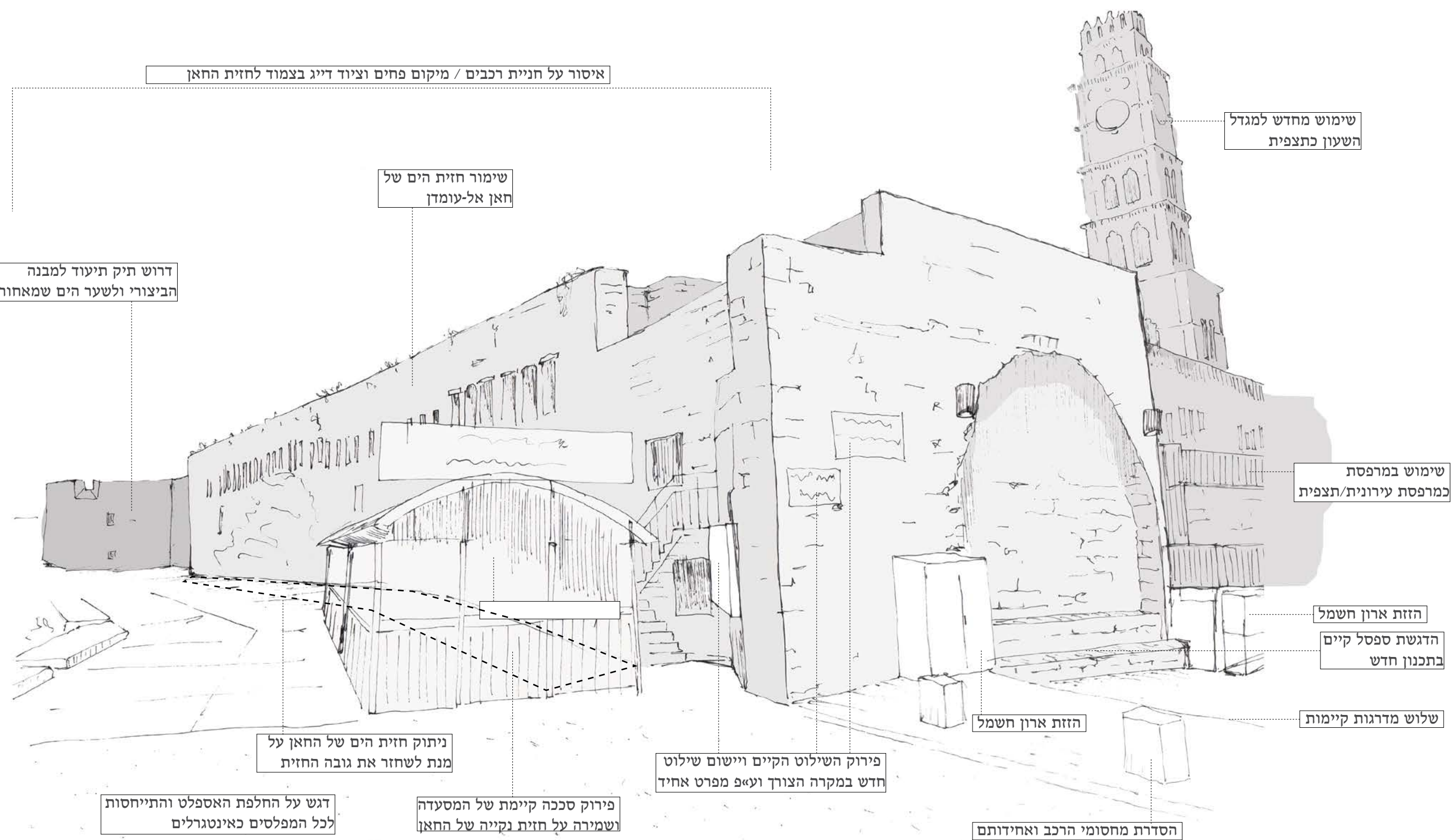

מבט אל הכיכר מהמרינה

מבט אל מסגד הים והכניסה לחאן אל-פראנג מהכיכר

מבט אל הפינה הצפון מזרחית של חאן אל-עומדן

סיכום ועיקרי מסקנות

הגדרת תחום הכיכר

1_ כפי שניתן לראות בפרק 'הדרך אל הכיכר', הדרך מתוך מרכז העיר היא דרך השוק, על דרך השוק ישנן מספר סמטאות ניצבות לדרך השוק ודרך הכניסה לכיכר.

אנו ממליצים להדגיש את עניין הכניסות המרובות, אשר מתחילות על דרך השוק, בתכנון רחבת הכיכר, זאת כדי למשוך את חווית הכניסה לכיכר אל דרך השוק ולשמור על נגישותה של הכיכר מהכיוונים השונים.

2_ אנו ממליצים להתייחס בתכנון המחודש של הכיכר לרחבת הכיכר ולקטע המרינה ממסעדת 'אל-מארסא' במזרח עד שער הים במערב כאל שצ"פ אחד, אלו חללים שונים אך אינטגרלים אחד בשני ויש להתייחס אליהם כמכלול אחד ובראיה כוללת [גם אם יבוצע בשלבים על התכנון להיות כולל].

המונומנטים החשובים בסביבת הנמל והכיכר

3_ עקב ריבוי המונומנטים ברחבת הנמל אשר לא עברו סקירה, חקירה ותיעוד, אנו ממליצים על הכנת תיקי תיעוד לכל המבנים אשר יש להם חזית הפונה לרחבת הנמל ובדגש על מסגד הים, מבנה 277 [מבנה הביצורים בו קיימת מסעדת 'אל-מארסא'], מכלול שער הים וחאן אל-פראנג.

4_ יש לשקם את חאן אל-עומדן כך שהחצר שבו תהיה נגישה לציבור. כמו כן, ניתן לאפשר פתיחת מעבר בקומת הקרקע בחזית הים לכיוון רציף הרמב"ם

5_ בהמשך לסעיף הקודם, אנו ממליצים על השבת החזות המונומנטלית של חזית הים על ידי ניתוק הרציף מהחזית, למשל בהפרדה בריצוף.

6_ מגדל השעון מהווה מקום פוטנציאלי למיקום תצפית על העיר העתיקה כולה, אנו ממליצים על שימור המגדל בכלל וגרם הדרגות שבו בפרט.

7_ המרפסת שבתוספת המאוחרת לחאן אל-עומדן בפינה הצפון מזרחית מהווה גם היא פוטנציאל לתצפית או לשימוש כמרפסת עירונית ציבורית.

8_ מזרחית לכניסה לחאן אל-פראנג, ובצמוד אליה ישנו קמרון המוביל לחצר פנימית, אנו ממליצים על מתן דגש למקום זה בתכנון החדש.

9_ חזית הים של חאן אל-עומדן נשקה בעבר לים ונתפסה כהמשך ישיר של חומות העיר, עם בניית המרינה החדשה טושטש הקשר בין חזית החאן לים. אנו ממליצים לאסור חנית רכבים והנחת ציוד דייג כלשהו בצמוד לחזית החאן.

10_ יש לשקול הוספת בנייה על גבי מבנה מס' 296 [ראה בעמ' 46] והשוואת גובה התוספת למבנה הצמוד אליו מדרום.

11_ יש לראות במבנה מסגד הים והמבנה הצמוד לו מצפון כמכלול אחד ולשמרו בהתאם, כולל הסרה/הסדרה של התוספת בקומת הקרקע של המבנה מצפון.

חללים עירוניים

12_ אנו ממליצים על מתן דגש לקשר בין הכיכר לכל החצרות הסמוכות לכיכר - חצרות חאן אל-עומדן, חאן אל-פראנג, מסגד הים והחצר הפנימית של מבן המגורים מערבית לכיכר [ראה עמ' 45].

13_ אנו ממליצים על ביטול החנייה בשטח רחבת הכיכר ולאפשר חנייה בהיתר אך ורק לדיירים, פריקה וטעינה ורכבי חירום. במקביל אנו ממליצים לשקול יישום תחבורה ציבורים אשר תתאים למרקם העיר [להרחבה ראה 'מערך התחבורה במזרח העיר העתיקה' עמ' 36].

14_ יש לחזק את הקשר בין הכניסות לחאן אל-עומדן ולחאן אל-פראנג ולשמור על מבטים נקיים אליהם מהכיכר.

פני הכיכר

15_ בכיכר ישנו ריבוי אלמנטים אשר יותר 'רעש וויזואלי' כבד ברחבת הכיכר ובמרינה, אנו ממליצים על הסרת/הסדרת כל התוספות, הגגונים והשלטים ועל יישום מפרט אחיד לכל הגגונים, השלטים ומיקומם רק במקומות הנדרשים, זאת בכדי להמנע מהפרעות ולהקנות נראות וכבוד למבנים הקיימים ולמבטים אל הים.

16_ יש לשמור על מראה אחוד בכל הקשור לריהוט הכיכר ורחבת הנמל, הכוונה לספסלים, מחסומי רכב, עמודי תאורה וגופי תאורה אחרים וכו'...

17_ אנו ממליצים על תכנון אחיד לסככות ההמתנה ברציף הצמוד לכיכר [מול מבנה הביצורים מס' 277] אשר יתאים לתכנון המחודש של הכיכר כמו כן, חשוב ביותר שהסככות לא יפריעו למבטים אל הים ומהים, שיהיה אפשרי להזזה ובנוי מחומרים קלים.

18_ כאמור רחבת הכיכר תפקדה לאורך ההיסטוריה כעורף לנמל ולמעשה היתה ברובה לשטח תפעולי - מחסנים, העברת סחורות, תיקון ציוד דייג וסירות, ביקורות מכס וכו'. אנו ממליצים על תכנון בעל אופי מינימליסטי לכיכר ולהמנע מלהפוך את הכיכר למשהו מנוגד לאופי המובהק שלה מתוקף תפקודה במהלך ההיסטוריה ככיכר פונקציונאלית.

19_ בעקבות תאוריות שונות בדבר קיומו של נמל פנימי בשטח הכיכר של היום אנו ממליצים לנצל את עצם עבודות הפיתוח והחלפת הריצוף

שיהיו בקרוב בכיכר לעריכת חפירות ארכיאולוגיות מקדימות במספר מוקדים ברחבי הכיכר [ראה עמ' 45].

20_ קו המים של רציף הנמל השתנה מספר פעמים לאורך ההיסטוריה, מנמל פנימי משוער ועד המרינה של היום. אנו ממליצים לתת לכך אזכור בריצוף ואף במפלסים בתכנון החדש של רחבת הכיכר.

21_ אנו ממליצים על איזכור בית המכס שנהרס, אנו ממעיטים בחשיבותו ברצף ההיסטוריה, אולם ניתן לאזכר אותו באופן מינורי.

מקורות\

- < ארכ' אלכס קסטן, "העיר העתיקה של עכו - עיון מחדש - השגות 1993", החברה לפיתוח עכו העתיקה, 1993.
- < מאיר שש, "עכו הימית", כ"ג יורדי הסירה - בית הספר לקציני ים עכו, תשמ"א 1981.
- < אבנר רבן, "נמל עכו", קרדום -דו ירחון לידיעת הארץ- 'עכו ואתריה' 24-25, שבט תשמ"ג, ינואר 1983.
- < אדר' פאינה מילשטיין, "חאן אל-עומדאן - תיעוד וסקר פרק א", החברה לפיתוח עכו, אוג' 1999.
- < אילן - קידר אדריכלים, "תיק תיעוד - מסעדת פטלומאיס", אוק' 2011.
- < נספח השימור של תכנית מתאר עכו העתיקה ג/10895, פבר' 1999, עדכון ינואר 2004.
- < ויטרוביוס, "על אודות האדריכלות", תרגום רוני רייך, הוצאת דביר, 1997.

> Winter P.h., Acre report, Public works department, Preservation and reconstruction of Acre, volume 1-4, 1944.

> <http://www.el-akko.info/>

> <http://he.wikipedia.org/wiki/עכו>

הנמל בתקופה הפרסית, 332-587 לפנה"ס\

נמל עכו נזכר לראשונה במסעו של המלך כמבוזי לכיבוש מצרים בשנים 525-527 לפנה"ס, במהלכו רוכזו בעכו מאות כלי שייט שהובילו צבא, סוסים ואספקה. העובדה שעכו שימשה בסיס לצי בדר גודל שכזה מעידה כי שובר הגלים הדרומי, אשר נמשך מהקצה הדרומי של חצי האי מזרחה, היה כבר בנוי. בחפירות בדיקה שערכה םהאגודה למחקר תת-ימי לישראל, בשנת 1965 בעת בניית המעגן של היום, נחשפו נדבכים בנויים בשיטת ״ראשים״ ב־סגנון פניקי״ באיזור המים הרדודים שמדרום למסעדת ״אבו-כריסטו״, בינה ובין תוואי השובר הקדום. נדבכים אלו נמצאו מתחת לשרידים צלבניים, על אחד החרסים נמצאה כתובת פיניקית מהמאות החמישית-שישית לפסה״נ שהיא העדות הארכיאולוגית הקדומה ביותר שנתגלתה באיזור.

הנמל בתקופה ההלניסטית הראשונה, 332 - 152 לפנה"ס\

332 לפנה"ס – עכו נכבשת ללא קרב בידי חילות אלכסנדר מוקדון. מוקמת בה מושבת-סוחרים אתונאים. בעכו מוקמת מיטבעה העתידה לפעול ברציפות עד המחצית השנייה של המאה ה־3 לספירה.

323 לפנה"ס - בעקבות מותו הפתאומי של אלכסנדר הגדול עכו נקלעת לסכסוכים בין ממשיכיו של מוקדון בסוריה, אנטיגונוס ובנו דמטריוס, לבין תלמי וסלבקוס ניקטור שליטי מצרים.

סוף מאה 3 עד אמצע מאה 2 - לתקופה זו מתוארכת רצפה שנתגלתה לאחרונה למרגלות חומת הים המזרחית מתחת בורג' אל-סולטן. זאת, במסגרת פעולות לשיקום בסיס החומה בקטע זה. הדבר מחזק את הידיעות לפיהן פני הים בתקופה זו היו נמוכים במטר ויותר ממפלס הים כיום (הודעת רשות העתיקות 2009/04/02)

311 לפנה"ס - תלמי הורס את מבצר עכו.

301-312 לפנה"ס – בתקופת מלחמות הדיאדוכים (יורשי אלכסנדר הגדול) עכו עוברת מיד ליד עד התייצבות השלטון בה בידי בית תלמי המצרי. כך למשל עכו נכבשת ע״י תלמי לאגוס מידיו של אנטיגונוס.

261 לפנה"ס - שמה של הפוליס עכו הופך להיות פטולמאיס. שם זה נגזר משמו של תלמי השני פילדלפוס, מושל מצרים בשנים 246-284 לפנה"ס. השם פטולמאיס מופיע על מטבעות העיר מעתה ועד הכיבוש הערבי.

259 לפנה"ס - הפקיד המצרי זֶנוֹן מבית תלמי, שהיה סוכן נוסע של שר הכספים המצרי אפולוניוס, עובר בעכו לצורך גביית מיסים. שמה של העיר נזכר בפפירוסים של אותו זמן והוא מציין שהיא אחת מן הערים המספקות כותנה למצרים.

219 לפנה"ס – עכו נמסרת לידיו של אנטיוכוס השלישי הסלבקי על ידי תיאודוטוס שר הצבא המצרי הבוגד בארצו. תושבי העיר מכבדים את שליטם החדש ומכנים עצמם ״האנטיוכים של פטולמאיס״. מחנה החורף של צבאו של אנטיוכוס השלישי מוקם בעכו.

200 לפנה"ס – עכו נכללת בהיפארכייה ״שומרון״ של המלכים הסלבקיים שליטי סוריה.

מאה 2 לפנה"ס – פטולמאיס וחוף עכו נזכרים בכתבי סטרבון (גיאוגרף והיסטוריון יווני בן המאה הראשונה לפנה"ס) כמקור חול לייצור זכוכית.

167 לפנה"ס – אנטיוכוס הרביעי אפיפנס, מבית סלבקוס, כובש את העיר, מעניק לה מעמד של פוליס ומסב את שמה ל״אנטיוכיה״. יש הסוברים כי את השם ״אנטיוכיה״ נתן דוקא אביו אנטיוכוס השלישי בשנת 198 לפנה"ס.

165 לפנה"ס – שמעון המכבי נכשל בניסיונו לכבוש את עכו מידי הסורים הסלבקים. אנטיוכוס החמישי אופטור ממנה את יהודה המכבי להיות מושל מעכו ועד גרר (ביהודה).

163 לפנה"ס – שמעון המכבי רודף את אויביו עד חומת העיר אך לא לוכד אותה.

162 לפנה"ס - ספר חשמונאים א (סב) - ״ויהי בשנת מאה וששים ושתים, ויצא המלך תלמי ממצרים עם קליאופטרה בתו, ויבואו לעכו. (סג) ואלכסנדרוס בא לקראתו וייתן לו תלמי את בתו לאשה, ויעשו משתה גדול בעכו כיד המלכים. (סד) ויכתוב אלכסנדרוס ספרים ליונתן, ויבקש ממנו לבוא אליו ולהראות לפניו. (סה) ויבוא יונתן בתפארת גדולה לעכו, וימצא שם את שני המלכים וייתן להם ולאוהביהם משאות יקרות זהב וכסף וימצא חן בעיניהם...״.

153 לפנה"ס – אלכסנדר בלס, בנו של אנטיוכוס אפיפנס, כובש את עכו מידיו של דמטריוס הראשון.

הנמל בתקופה ההלניסטית-רומית, 152 - 37 לפנה"ס\

152 לפנה"ס – דמטריוס מעניק את עכו ליונתן המכבי על מנת שיתמוך בו כנגד אלכסנדר באלאס.

אמצע המאה השנייה לפנה"ס - צונאמי בהיקף מקומי מציף את חוף עכו.

150 לפנה"ס – אלכסנדר באלאס כובש את עכו. הוא מתחתן כאן עם קליאופטרה תיאה בתו של מלך מצרים 10. הוא מזמין את יוהנתן החשמונאי להיפגש עמו ועם חותנו ובעל בריתו תלמי השישי פילומטור מלך מצרים בעכו. בעכו מתארגן צבאו של באלאס לקראת מלחמתו בסלוקים.

142 לפנה"ס – יונתן החשמונאי מבקר בעכו ונרצח ביד טריפון שר הצבא הסלבקי, מקורב לאלכסנדר באלאס, המבקש להגיע למלוכה.

132/131 לפנה"ס – בעכו מוקמת ומתחילה לפעול מטבעה בשם ״עכו-פטולמאיס״ לטביעת מטבעות.

121-125 לפנה"ס - קליאופטרה תיאה מלכת מצרים מצליחה לכבוש את העיר ושולטת בה יחד עם אנטיוכוס השמיני 10א. אלכסנדר סידטס (אנטיוכוס אברגטס), בעלה השלישי ואלכסנדר באלאס בעלה הראשון מבקרים בעכו.

106-112 לפנה"ס - בעכו שולט המלך אנטיוכוס התשיעי.

104-105 לפנה"ס - המלך אלכסנדר ינאי צר על עכו אך נסוג בפני צבאו של תלמי לתירוס, שליט קפריסין. תלמי זה נסוג גם הוא מעכו בעקבות ברית בין קליאופטרה השלישית לבין אלכסנדר ינאי.

71-95 לפנה"ס – עכו בשליטת סלינה, בתה של קליאופטרה ה-3. במועד כלשהו בתקופה זו עכו נופלת בידי טיגֶרְגֶּס השני מלך ארמניה והוא חומס אותה ומוציא שלל רב. בשנת 71 לפנה"ס הוא עוזב את העיר.

66 לפנה"ס - אלפי יהודים נטבחים בעכו עם תחילתו של המרד בשלטון הרומי.

63 לפנה"ס - פומפיוס הרומי כובש את הארץ.

מאה ראשונה לפנה"ס - כתובת הקדשה מרודוס לאלים של סמותרכיה (Samothraki הצפוני ביותר באיי יוון). מקדיש הכתובת זכה, בין היתר, ״בעטרת זהב מאנשי פטולמאיס הקדושה, עיר המקלט והאוטונומית״.

47 לפנה"ס - יוליוס קיסר מבקר בעכו.

40 לפנה"ס – עכו עוברת לתקופה קצרה לידיו של פקורוס מלך הפרתים, הפולשים מפרס אל ארץ ישראל. המוני יהודים מתקהלים לפני משכנו של פטרוניוס בעכו, למחות כנגד נסיונו של הקיסר קליגולה להציב את פסלו במקדש בירושלים.

39 לפנה"ס – הורדוס מגיע מרומא לעכו, לאחר שהתמנה להיות מלך יהודה. הוא מקים בה גימנסיון (בית ספר לתרגילי מרוץ, האבקות, הטלת חניתות וכו'). בשנים הבאות הוא עורך בעכו טקסים מפוארים לכבודם של אנטוניוס וקליאופטרה (שנת 37 לפנה"ס) ושל אוקטביאנוס (שנת 31 לפנה"ס) המבקרים בעכו. עכו ההלניסטית משתרעת על כ- 1000 דונם בין תל עכו לבין מקומה הנוכחי של תחנת הרכבת.

הנמל בתקופה הרומית, 37 לפנה"ס - 70 לספירה [בית הורדוס]\

תקופה הרומית המשיך מפלס הים לעלות והגיע לגובה רב יותר מאשר היום, העיר נוסדה מחדש בימי הקיסר קלאודיוס [52-54 לספירה] וגם לאחר הקמת נמל קיסריה נותרה חשיבות נמל עכו בעינה. הנמל מופיע על גבי מטבע מהמאה השניה ונראה בו מבנה קשתות הנמשך לאורך שובר הגלים הדרומי. לתקופה זו יש לייחס את הגבהתו של שובר הגלים הדרומי שנעשתה על ידי הנחת גושי אבן ענקיים לרוחבו, בגודל 12X2X2 מ' ובמשקל של למעלה מ-100 טון. הגושים הונחו בצורה שהותירה רווח צר ביניהם שגושר על ידי הנחת לוחות ריצוף. הלוחות יצרו משטח פריקה וטעינה שהגיע לגובה של כ- 2 מ', מעל פני הים. הרווחים בין גושי האבן הענקיים איפשרו חדירה קבוע של מי ים לתוך הנמל ויצרו זרימה נגדית, שתפקידה היה למנוע הרבדת סחף מאיזור החוף החולי במזרח. התוואי נמשך ברציפות מחצי האי הסלעי ועד למגדל ההלניסטי שעמד בקצה השובר מול מגדל הזבובים.

30 לפנה"ס - הורדוס מארח ומשעשע את אוקטביאנוס (לעתיד אוגוטוס קיסר) בעכו.

4 לפנה"ס – הפרוקונסול הרומי קוינטיליאנוס וארוס מרכז את צבאו בעכו לדיכוי מרידות שפרצו בארץ לאחר מות הורדוס 13. שנתיים לאחר מכן הלגאטים, קציני הצבא הרומי, מתיישבים בעכו.

37 לספירה - ויטליוס הרומי יוצא מעכו להילחם בעיר פטרה בעבר הירדן המזרחי.

37-41 – כח רומי בראשות פטרוניוס נציב סוריה מגיע לנמל עכו בימיו של הקיסר קליגולה. יתכן שגאיוס קליגולה עצמו הגיע לעכו.

52-54 – בתקופת הקיסר הרומי קלאודיוס שוב יש תנופת בנייה בעכו וותיקי ארבעה מלגיונותיו מתיישבים בה. הוא מעניק לה את התואר «קולונית קלאודיוס קיסר» (Claudia Felix Ptolemais Germanica Stablis).

56 – הרומאים שליטי הארץ עוסקים בסלילת דרכים ונבנית הדרך הראשונה בין אנטיוכיה לבין פטולמאיס. מושבת חיילים משוחררים בעכו-פטולמאיס מוזכרת במצבה של אבן כורכר שהוקדשה לנירון קיסר והוצבה על אם הדרך. באביב אותה שנה פאולוס (שאלו התרסי) ופטרוס שליחי ישו שוהים בעכו יום אחד.

66 – גאסיוס פלורוס, הנציב הרומי של יהודה, בוזז את עכו ועורך טבח ביהודי העיר. הנותרים נמכרים לעבדים ולשפחות בשוקי ערי אסיה הקטנה.

66/68 – אספסיאנוס ופלאקידוס הרומאים יוצאים מעכו לדכא את המרד היהודי בגליל.

75 - ברניקי, אחותו של אגריפס השני, פוגשת בעכו את טיטוס הרשע בחיר לבה.

80 - טיטוס קיסר רומא מגיע לעכו כדי לסייע לאביו אספסיאנוס במלחמתו הממושכת ביהודי הגליל המתמרדים.

הנמל בתקופה הרומית, 70 - 180 לספירה

המאה השניה ושלישית – רבן גמליאל, ראש הסנהדרין, הוא תושב עכו לזמן מסוים בתחילת המאה השנייה, אולי בשל רדיפות הרומאים. האמורא רבי אבא דמן עכו, הוא מנהיגה של קהילת עכו במאה זו. מאוחר יותר יושבים בעכו גם ר' שמעון בן יהודה, ר' יהודה בן אגרא, ר' תנחום בן חייא, ר' אבא, ר' חזקיה עכ"ה ור' יצחק. פלוויוס בואתוס , יליד עכו- פתולמאיס, איש במעמד קונסולרי ומושל הפרובינקיה סוריה - פלשתינה במחצית השנייה של המאה השנייה.

130-132 – נמל עכו משמש בסיס ללגיונות הרומאים היוצאים לדכא את מרד בר-כוכבא.

131 – אדריאנוס קיסר רומי מבקר בעכו.

132-135 - שומרונים מהגרים לעכו לאחר מרד בר כוכבא ומקימים בה מרכז שומרוני

135 - בעקבות דכוי מרד בר-כוכבא שבויים יהודים רבים מובלים אל י"רד עכו.

הנמל בתקופה הרומית, 180 - 324 לספירה

190 – הבישוף של עכו, קלארוס, משתתף בכנס של ראשי כנסיות נוצריות.

תחילת המאה השלישית – רבי מנא מעכו לא מהסס להביע התנגדות גלויה להקלות של ר' יהודה בדיני שמיטה.

231 – יתכן שאלכסנדר סברוס הרומי עובר בעכו בדרכו למלחמה בפרתים.

271-275 - שליט עכו הוא אאוּרְליאן (Aurelian) בימיו נרצחים בעכו קודראטוס, אקציוס וסטרטוניוס (Codratus, Acacius at Stratonius) והופכים להיות קדושים מעונים.

מאה שלישית – רביעית – עכו נכללת בתחום ציפורי.

הנמל בתקופה הביזאנטית

תולדות מתקני הנמל אינם ידועים, ייתכן והיקף הפעילות באותם זמנים לא הצדיקה בניה של בניית מתקנים והרחבה. בתקופה זו מתחילה ירידה מחודשת של מפלס המים.

325 – הגמון עכו הוא אניאס. הוא משתתף בשנה זו בוועידת ניקאה (הועידה האקומנית הראשונה, אשר דנה במהותו של ישוע).

351 – גאלוס, הנציב הרומאי בארץ ישראל, מדכא את המרד היהודי ובכלל זה טובח ביהודי עכו.

381 – הגמון עכו הוא נקטאבוס. הוא משתתף בוועידה האקומנית השנייה הנערכת בקונסטנטינופול.

400 - אנטיוכוס (Antiochus) הוא בישופ עכו.

425 – הגליל נכלל באזור פלסטינה סקונדה, אך עכו עדיין בשלטון הפיניקים.

451 – הגמון עכו הוא פאולוס.

536 – הגמון עכו הוא יוחנן.

570 – נוסע מן העיר פיאצנזה באיטליה שוהה בעכו ומספר על המזרים הרבים הקיימים בה ומפארים אותה.

614 – מרד יהודי גדול כנגד הביזנטים.

616 - הפרסים משלימים את כיבוש הארץ ובכלל זה עכו. היהודים, בחסות הפרסים, פורעים בנוצרים ובכנסיות בעכו וכן מאלצים את הכומר ליאונטיוס להתייהד.

622 – מוחמד יוצא את עיר הולדתו מכה ומהגר למדינה.

634 – יעקב המשומד משתתף בויכוח דתי ומזכיר כי שרף כנסייה בעכו והשתתף בשריפת כתבי קודש יהודים ונוצריים. כמו כן הוא מציין כי, בנמל של עכו יש בית כנסת וכן יש בה שומרונים. יתכן ששומרונים ישבו בעכו כבר במאה השנייה.

636 – עכו נכבשת לראשונה על ידי צבאות האיסלם בפיקודם של האמיר עמר אבן אל עס ויאזיד והופכת להיות עיר במחוז ירדן. השם פטולמאיס מבוטל ובמקומו חוזר שמה הערבי עכא. ממועד זה ואילך עכו נשלטת בזה אחר זה בידי החליפים של בית אומאיה שמרכזו בדמשק, החליפים של בית עבאס שמרכזו בבגדד, ובידי הפאטימים (ממוצא טוניסאי) שמושבם בקהיר.

הנמל בתקופה המוסלמית הקדומה

עם יסוד השושלת האומאית הוחלט לחזק את ערי החוף של האימפריה כחלק ממדיניות ימית. בנמל עכו נבנתה מספנה גדולה שהתקיימה לזמן קצר בטרם הועברה לצור, ובשלב מאוחר יותר הוחלט לכונן בעכו צבא וצי כדי לקדם התקפה אפשרית מביזאנץ.

שינוי מכריע חל במאה ה-9 כאשר נציב מצרים, התורכי אחמד איבן-טולון [884-868], החליט לשקם את נמל עכו וביצוריה בדומה לצור. בימיו גודר שטח הנמל גם בשובר גלים מזרחי ובו פתח יחיד שרוחבו כ-30 מ'. בהסתמך על מסמך של ההיסטוריון המוסלמי אל-מוקאדאסי שובר הגלים המזרחי קשר מבחינה מבנית בין מגדל הזבובים [אשר מקושר ככל הנראה לתקופה הפרסית] לחומת העיר. מתאורי נוסעים מהמאה ה-12-13 נראה שעל המפליג אל תוך הנמל היה לאגוף שני מגדלים ובכך לשנות את כיוון השיוט פעמיים, על כן אניות גדולות נאלצו לעגון מחוץ לנמל. בכך נפל נמל עכו מנמלה של צור.

מאה השביעית – בעכו יש שכונה שומרונית הנקראת יִפְטוֹלמַאיס השומרונית]-יסמיטרכי].

660-750 – שלטון בית אומאייה.

660 – מועאווייה מייסד השושלת של בית אומאיה מקים בעכו מספנה גדולה ובתי מלאכה לבניית כלי שיט, שנייה בחשיבותה לאחר מספנת אחלכסנדרייה.

668 - עכו נלכדת על ידי הערבים בימי החליף עומר. הוא בונה בה מסגד נהדר מול חורבות הבנין שיוחס לנביא צאלח.

685 – עכו נהרסת באחד מן המאבקים שאיפיינו את התקופה המוסלמית הקדומה. היא משוקמת מהריסותיה בימיו של השליט האומיי עבד-אלמלכ (705-685).

692 – עכו נהרסת כליל בידי הביזנטים.

723 - הבישוף (הנזיר) וויליבלד (Willibaldus) מבווריה ועמיתיו עוברים דרך פתולמאיס בדרכם ללבנון.

724-744 – עכו נחרבת בימי הישאם בן עבד-אלמלכ והוא מעביר את המספנות לצור. העיר נבנית מחדש בימי יורשו מרואן בן מוחמד (744-750).

750 – 1258 – שושלת בני עבאס.

861 – הכליף מותאווקיל העבאסי מחזיר את המספנות מצור לעכו, מחזק את עכו בצבא ובכלי שיט כדי לקדם התקפה מצד הביזנטים. הוא מת באותה שנה.

881 – גל צונאמי פוקד את עכו.

871 - אחמד בן טולון כובש את עכו ומוצא עיר שאינה מבוצרת. הוא מעמיק את נמלה וסוגרו בשרשרת.

868-884 – האמיר אחמד אבן-טולון הוא מושל מצרים ובתקופתו (878) הארכיטקט המוסלמי אבו באקר בונה את הנמל של עכו וכן את החומה הפנימית (חומה זו הוקמה מחדש על ידי דאהר אל עומר).

969 – השלטון עובר לידי השושלת הפאטימית השיעית. באותה תקופה עכו משתייכת למחוז ירדן.

975 – צבא ביזנטי מגיע לעכו והעיר נכנעת בפני צימיסקס.

985 – הגיאוגרף וההיסטוריון המוסלמי אל-מוקאדאסי מתאר את עכו ונמלה מתקופתו של אבן-טולון. באותה שנה מושל עכו הוא רג'א אל צקלאבי, בן שבט החמדאנים.

19/1020 – במסגד אל ג'זאר בעכו מתגלה כתב יד של הספר «שבחי ירושלים» מאת הדרשן של מסגד אל אקצה בירושלים, אבו בכר אלואסטי ח'טיב. ראוי לציין, אף עכו זכתה לדברי הלל ב«ספרות השבחים».

1031 – משפחתו של יאשיה בן אהרון, שלימים התמנה להיות אב בית דין בישיבת ארץ ישראל, מתגוררת בעכו. יאשיה מוזכר כמי שקנה ספרים בעכו.

1033 – עכו נפגעת מגל צונאמי בעקבות רעידת אדמה במזרח הים התיכון. הנמל מתייבש לזמן מה (5 בדצמבר 1033 או 4 בינואר 1034).

39/1040 – הרב אברהם בן שלמה גאון פועל בקהילה קרובה לרמלה, כנראה בעכו.

1041 - אליהו בן אהרון מעתיק ספר בעכו והפייטן אהרון הכהן בן מריון מעכו מזכיר את הקהילה החשובה של יהודי עכו.

1047 – ההיסטוריון המוסלמי-פרסי נסיר א-ח'וסרו מבקר בעכו. הוא מציין: «ביום הראשון הלכתי לבקר את הקבר של עכא, מייסד העיר». כמו כן, הוא מתאר את הנמל ואת המסגד המפואר על שם נבי צאלח וכן מציין את חומותיה החזקות הנמתחות במידות שבין 300 מטרים ממדרום לצפון ל-1200 מטרים ממערב למזרח. הוא מציין כי העיר משמשת כארמון נופש של הנביא צאלח.

1057 – תימאל, בן השבט הבדואי בנו-כילאב, הוא שליט עכו.

1063 - יתכן שעכו נפגעה במקצת מגל צונאמי בעקבות רעידת אדמה.

1067 – על פי מקורות ערביים עכו נפגעה כנראה ברעידת אדמה.

1071-1098 - עכו עוברת מיד ליד, לסירוגין, בין שליטים פאטימים לבין שליטים סלאוקים-תורכמנים. מבין התורכמנים: השליט אתסיז אבן אוק והשליט שקלי. מבין השליטים הפאטימים המצרים: בדר אל ג'מאלי. יורשו הוא בנו, הווזיר אל מלכ אל אפד'ל, נולד בעכו ויתכן שהוא אשר בנה את המבצר החזק בדרום-מערב העיר, היכן שאחר כך בנו הטמפלרים את מבצרם.

1083 - אביתר בן אליהו הכהן, ראש ישיבת צור, עובר בעכו בדרכו לחיפה. במגילה שכתב, «מגילת אביתר», הוא מדגיש שקהילת יהודי עכו היתה מן החשובות בארץ ישראל. נזכרים במגילה: החכם אלמועלם אלעכאווי, בעל הנכסים אפרים בן יוסף, סוחר הבשמים אל-עטאר וסוחר הסוכר אל-פרג' אלעכאווי.

1095 – בעכו היו בית דין יהודי ומרכז של תורה.

1096 – מסע הצלב הראשון יוצא לדרכו.

הנמל בתקופה הצלבנית\

בתקופת השלטון הצלבני עלתה חשיבותו של נמל עכו. הקשר הימי שלה עם המערב התבסס על נמל זה, שהיה חיוני לעצם קיומה. נדרשו שטחים נרחבים לאחסון סחורות וציוד, לאכסנויות עולי רגל וכן לתיקון ולאחסנת כלי שיט. חלוקת העיר לרובעים אוטונומיים ובעיות מכס גרמו לכך שלכל קומונה תהיה חזקה על מעגן החופשי ממכסים ומיסי נמל שניגבו ברציף המרכזי. הנמל הפיזאני הינו דוגמא למעגן שכזה. על הנמל בתקופה הצלבנית בכלל והנמל הפיזאני בפרט נרחיב בהמשך.

1099-1291 לספירה – התקופה הצלבנית בארץ ישראל נמשכה כ-190 שנים.

1099, יולי – גוטפריד מן העיר בויון בצרפת נבחר לעמוד בראש ממלכת ירושלים הצלבנית. הוא כאחרים רואה בכיבוש ערי החוף משימה בעדיפות עליונה, אך יודע כי עכו, תחת שלטון מצרי-פאטימי, מבוצרת ביותר ולא יוכל לכבשה. הוא מגיע מראש הנקרה, עובר במישור עכו וחונה ליד נחל נעמן (בלוס).

1100 – בקיץ שנה זו טנקרד צר על חיפה ורבים מתושביה המוסלמים בורחים לעכו.

1101 - באלדווין חותם על הסכם שביתת נשק עם אנשי עכו ומסיר את המצור מעל העיר.

1102 - צי משולב אנגלי-דני-פלמי נכשל בניסיונו לכבוש את העיר מצד הים. המצור נכשל כי לצלבנים חסר כוח ימי משמעותי. בשנה זו מבקר בארץ הקודש הצליין האנגלו-סכסוני סיוולף (Saewulf) ומציין את הדרך החשובה מטבריה לעכו.

1103 - באמצע אפריל מתחיל מצור צלבני על עכו, הנמשך חמישה שבועות. הופעתו של צי מצרי לעזרת המוסלמים הנצורים מסירה את המצור.

1104, מאי – באלדווין ה-1, רוזן העיר אדסה שמעבר לנהר פרת, בעזרת אניות מציי פיזה וגנואה, צר על עכו במשך 20 יום וכובש אותה. הצלבנים לא מקיימים את הסכם הכניעה וטובחים אלפים מתושבי העיר.עכו הופכת לנמל הראשי של הצלבנים וככזו נחשבת כשייכת לדומינה המלכותית. הרובע הג'נובזי מוקם במערב העיר, בין הרובע הטמפלרי מדרום לבין הרובע ההוספיטלרי מצפון.

1106-1108 – ההגמון דניאל מאוקראינה מבקר בעכו. הוא מציין: «..העיר הסאראצינית (כינוי למוסלמים בתקופת מסעי הצלב) אקרה גדולה מאוד ומבוצרת, הנמל פה טוב מאוד ומפרץ טוב לידה...». במפה של ארץ הקודש מן המאה ה-12 מופיעה עכו בשם Accon ומדרום לה נהר הנשפך למפרץ.

1107 – המלך הנורבגי זיגורד יוצא בראש חייליו למסע צלב ומצטרף למלך באלדווין ה-1 לכבוש את ערי החוף במזרח הים התיכון. הוא מגיע לעכו בשנת 1109.

1110 – ההוספיטלרים, יוצאי העיר אמלפי באיטליה מקבלים היתר מבאלדווין ה-1 להחזיק במבנים אחדים מצפון לכנסיית הצלב הקדוש. הם מקימים בית חולים גדול בעכו. הונציאנים מקבלים זיכיון להקים קומונה אוטונומית בשליש משטח העיר . הג'נובזים מקבלים זכויות למסחר בעיר. שייטת נורבגית יוצאת מנמל עכו על מנת לכבוש את צידון. נוסד הרובע הוונציאני. המצרים הפאטימים גורמים לנזק בנמל עכו בניסיונם לכבוש את העיר.

1113 – המסדר ההוספיטלרי על שם יוחנן הקדוש מקבל הכרה רשמית מן האפיפיור. אלאידה, אשתו העתיידית של המלך באלדווין הראשון מגיעה לעכו ומתקבלת בטקס מפואר.

1115 – סוחרים מן העיר מרסיי בצרפת רוכשים את הרחוב «הפרובנסיאלי» במזרח העיר. גם אנשי העיר אמלפי זוכים לנתח מקרקעות העיר.

1123 – בהתאם ל«חוזה וארמונד» הונציאנים משיגים פטור מלא מתשלומי מכס בכל הממלכה. הצי שלהם עורך כוחותיו בנמל עכו. בעכו נערך כינוס של מועצת מלכי הצלבנים.

1124 - צי ונציה יוצא מנמל עכו וכובש את עיר הנמל צור.

1129 - באלדווין השני משיא את בתו היורשת מליסנדה לנסיך הצרפתי פולק מאנז'ו ונותן לה את העיר עכו כנדוניה.

1130 – הטמפלרים מתיישבים בארמון מבוצר בדרום-מערב העיר. הנוסע פטלוס (Fetellus) מבקר בעכו. בספרו «תאור ארץ הקודש» הוא מתאר את נמלה ואת סביבותיה. הוא מציין כי לעכו מגיע המספר הגדול ביותר של אניות מבין אלה המגיעות לערי נמל בשליטת הנוצרים.

1133– רב הגמון עכו הוא יוחנן הראשון. דמשק יוצאת בהתקפה על עכו.

1135 – הרחבת מתחם כנסיית הצלב הקדוש גורמת לפגיעה בחלק ממבני המסדר ההוספיטלרי. חברי המסדר מתחילים בבניית מרכז חדש במקום בו נמצאת היום

המצודה הצלבנית, כלומר צמוד לחומה הצפונית.

1141 – גויטיין משער כי רי יהודה הלוי הפליג בשנה זו מאלכסנדריה לעכו.

1143 – המלך הצלבני פולק (Foulque V d'Anjou) ואשתו מליסנדה מבקרים בעכו. בעת מסע ציד מועד סוסו ופולק נפצע בראשו ונפטר לאחר ימים אחדים.

1143-1163 – באלדווין ה- 3 עומד בראש ממלכת ירושלים הצלבנית.

1147 – רב-הגמון עכו הוא רוגרוס (רורגו).

1147 – 1149 - מסע הצלב השני בראשותו של לואי השביעי מלך צרפת.

1148 – בעכו נערך כינוס של מועצת מלכי הצלבנים בניהולו של לואי השביעי מלך צרפת ובהשתתפות הקיסר קונראד ה-3 שליט גרמניה ובאלדווין ה- 3 מלך ירושלים. כמו כן משתתף בכינוס גם הרמן מבאדן (Hermann von Baden) ונחתם מסמך ה«אסיסי» (אוסף גדול של אמנות והסכמים הנוגע לחייהם של המסדרים הצלבניים בארץ ישראל).

1149 (או 1141) – בתעודה מימי המלכה מליסנדה מתוארת בניית כנסייה על שם יוחנן הקדוש מדרום למרכז החדש.

1150 – עכו מופיעה בשם tholomaïda בהעתק לטיני ששורטט על סמך שמות היישובים הנזכרים בכתבי הקודש. שמות אלה מופיעים בספר האונומסטיקון של אוסביוס (270 לערך – 340 לערך) ובתרגומו מיוונית ללטינית שנעשה על ידי הירונימוס בשנת 385 בקירוב. ראשוני הסוחרים מפizza מתיישבים בעכו.

1152 – רב-הגמון עכו הוא פרדריקוס.

1153 - אחרי שנה זו מגיע לעכו יעקב בן נתנאל הכהן. והוא כותב: «...עד עכו, ולשם בתוך השער קברו של אלעזר בן חשמונאי. והתועבה (הקתדרלה הצלבנית) הגדולה שהיא בעכו אומרים כי היתה בית מדרשו. כמו כן הוא מזכיר את המנארה (מגדלור) בציינו: «...ובעכו רואין האש...».

1154 – הנוסע המוסלמי אידריסי מבקר בעכו ומוסיף את העיר למפתו. בספרו «גיאוגרפיה» הנלווה למפה הוא מציין כי יש בעכו מעגן מוגן וטוב.

1163 – רב-הגמון עכו הוא ויללמוס הראשון.

1164 - תיאודורה קומננה, אשתו של בלדווין השלישי מלך ירושלים מתיישבת בעכו.

1163 - 1174 - אמלריק עומד בראש ממלכת ירושלים הצלבנית.

1165 – ב-16 בחודש מאי הרמב"ם מגיע לעכו בדרך הים. הוא כותב כאן פרקים אחדים מפרוש המשנה שלו. רמב"ם שוהה בעכו עד 12 באוקטובר, טרם עלותו לירושלים. רי יפת בן אליהו הוא ראש קהילת יהודי עכו.

1168 – מוקם הרובע הפיזאני במערב, ממזרח לרובע הטמפלרי ומדרום לרובע הג'נובזי. מלך ירושלים מעניק לבני פיזה ולבני גנואה זכויות מסחריות בעכו.

1169-1171 – מסעו של רי בנימין ברי יונה מן העיר טודלה בספרד לארץ ישראל. בקיץ 1170 הוא מגיע לעכו והוא כותב:... « אקרא היא עכו אשר היתה לגבול אשר והיא תחילת ארץ ישראל והיא יושבת על הים הגדול ושם הנמל הגדול לכל התועים (עולי הרגל הנוצרים) ההולכים לירושלים בספינות...». הוא מציין כי מתגוררים בה כמאתיים יהודים.

1171-1173– הצליין תיאודוריק מבקר בעכו ומתאר את עוצמתו, גודלו וביצוריו של המרכז ההוספיטלרי. כמו כן, הוא מציין כי בשנת 1172 עגנו 80 אניות בנמל עכו.

1172 – (ואולי 1177) הנוסע-הצליין הביזאנטי יוהנס פוקאס (Johannes Phocas) יליד כרתים מגיע לעכו. הוא מתאר את צפיפות התושבים בעיר ואת תנאי ההיגיינה הגרועים. וכך הוא כותב: «לאחר מכן (אחרי צור) נמצאת פטולמאיס. ועיר זו היא גדולה ומרובת אוכלוסין מכל האחרות. את כל ספינות המסע היא מקבלת אליה וכל העם הנודד למען ישו פוקד אותה, בין אם הגיע ביבשה ובין אם בדרך הים. והאוויר שם מזההם בשל בואם של המוני המבקרים. מחלות שונות מתפרצות וגורמות למתים מקרבם וריח צחנה עולה מהם ונישא באויר. זוהי הרעה החולה של עיר זו, ואין לה מזור...». הוא מבקר פעם נוספת בשנת 1185.

1173, לערך – עלי אל הראווי, עולה רגל מוסלמי, סופר וסגפן צופי, מבקר בעכו ומוסר תאור של קברי מוסלמים ומסגדים. הוא מדגיש את חשיבותו של מעין עין אל-בקר, אשר מעת לעת הוא מסגד או כנסייה. 1175-1187 – רבי פתחיה מרגנשבורג, גרמניה, יוצא מפראג למסע ארוך באירופה, בקווקז ובמזרח התיכון. הוא מגיע במסעו גם לעכו (בשנת 1180).

1177 – תרשים גיאוגרפי של עכו מצורף לאחד ממכתביו של הרמב"ם. הצי הביזנטי נערך בנמל עכו לקראת התקפה על מצרים.

1178 – סוחרים מהעיר אמלפי עוברים מירושלים לעכו.

1179 – רב-הגמון עכו הוא יוסקיוס (יוקיוס). צלאח א-דין תוקף אניות נוצריות בנמל עכו.

1184 – רב-הגמון עכו הוא רופינוס. באותה שנה הנוסע המוסלמי האנדלוסי אבן ג'וביר (Ibn Jubayer, Jubair) מבקר בעכו. הוא משבח ומגזים בתאורה באמרו: «...בה נמצא גדול נמלי הים...היא שנייה בחשיבותה רק לקונסטנטינופול». וכן כתב: «...ב 6 באוקטובר 1184 עלינו לאנייה, והיא ספינה מן הספינות הגדולות, וכן עלו לאנייה המוני נוצרים... אלפיים אנשים ויותר...». הוא גם מציין כי הצלבנים הפכו את מרבית מסגדי עכו לכנסייות. באותה שנה נערך בעכו כינוס של מועצת מלכי הצלבנים. בשנה זו נפטרה בעכו סיבילה, אשתו של גי דה לוסיניאן ואחותו של באלדווין הרביעי.

1187 – בעכו נערך הכוח הצלבני, בראשות גי דה לוסיניאן, לקראת הקרב בקרני חיטין. בקרב מנצח צאלח א-דין יוסוף (סלאדין)המוסלמי האיובי (שמוצא משפחתו

מהשבט כורדי באזרבייג'אן) ומביס את הנוצרים ביום 4 ביולי 1987. (הבישוף של עכו נהרג בקרב זה). צלאח עולה על עכו ב- 10 ביולי ותופס אותה ללא קרב. האמיר בהא א-דין קראקוש, בונה חומות קהיר, מובא לעכו בהזמנת צלאח א-דין ומשפר את ביצוריה. שומרי הקבר הקדוש בירושלים (הקנוניציז) עוברים מירושלים לעכו. נזירי מנזר סנט אוגוסטין מוצאים מקלט בעכו לאחר כיבוש ירושלים. הבנדיקטינים עוברים מהר תבור לעכו לאחר כיבוש המקום על ידי צאלח א-דין. הנזירות הבנדיקטיניות של כנסיית אנה הקדושה נמלטות באותה שנה מירושלים לעכו ומקימות כנסייה סמוך לרובע הטמפלרים. הפטריארך הלטיני מירושלים עובר לעכו. בנו של צלאח א-דין, מליכ א-מזפר, מתמנה להיות מושל העיר. ג'מאל א-דין א-סרורדי הוא האימאם של עכו. בשעת כיבוש עכו עזבו הצלבנים את בתיהם, מחסניהם ואוצרותיהם. הפראנקים נידלדלו וחיילות המוסלמים נתעשרו. בעכו מוקם בית ספר ללימודי המשפט האיסלמי. הנשים והילדים הוחזרו קודם לכן לארצותיהם. מעט הגברים שנשארו בחיים בעיר לאחר נפילתהה ם סוחרים שכנראה הוגלו לצור.

1188 – ציים גדולים של דנים ופריזים מגרמניה ומהולנד מגיעים כתגבורת סיוע לנוצרים בכיבושה מחדש של עכו.

1189 – גי דה לוסיניאן מקים את מחנהו בתל אל-פוחיאר ממזרח לעכו (תל נפוליון) ומנסה לתקוף את עכו. גם קונרד, האיטלקי ממונטפרה (Conrad of Montferrat) משתתף במצור על העיר. המצור מתחיל באוגוסט 1189 ונמשך עד יולי 1191. הצרפתי ארארד מברייאן (Erard of Brienne) מגיע לעכו לקראת הקרב כנגד צלאח א-דין. גרארד דה רידפורט (Gerard de Ridefort) האביר הטמפלרי ניצל מן הקרבות כנגד צלאח א-דין בציפורי ובטבריה ונלקח כשבוי לעכו וכאן מת. גי דה דמפייר (Guy de Dampierre) משתתף בקרב על עכו כנגד צלאח א-דין. ז'אק מאבסניס (Jacques d'Avesnes) אביר פלמי המגיע לעכו ומשתתף בקרב נגד צלאח א-דין. שלוש נשים צרפתיות מתחפשות לאבירים רכובים על סוסים ומשתתפות בקרב כנגד צלאח א-דין. עם כיבוש עכו ריצ'ארד מאנגליה מצווה לשחוט 2600 שבויים מוסלמים.

1190 - פרידריך משוואביה (Frederick of Swabia) בנו של פרידריך ברברוסה מגיע לעכו בראש 1000 מאנשיו. גם הנרי הראשון רוזן שמפיין מגיע לעכו ועד מהרה עומד בראש הכוח הצלבני הצר על העיר. סיביליה, אשתו של גי דה לוסיניאן מלך ירושלים, מתה במתקפה של המוסלמים על מחנה צלבני שהוקם בפרברי עכו.

1191 - מסע הצלב השלישי מגיע לעכו באביב. בראשו עומדים פיליפ ה-2 אוגוסטוס, מלך צרפת, ושאריות צבאו של פרידריך הראשון ברברוסה בראשות ליאופולד, דוכס אוסטריה. מאוחר יותר מצטרפים ריצ'ארד לב הארי, מלך אנגליה והנרי רוזן שאמפיין מצרפת. ב- 12 ביולי עכו נכבשת חזרה מידי המוסלמים לאחר מצור של שנתיים. פיליפ אוגוסטוס מתיישב במצודה הטמפלרית שבדרום-מערב העיר. גי דה לוסיניאן (Guy de Lusignan) המלך הצלבני של ירושלים מסיים את תפקידו בעכו, לאחר שהעיר נכבשת מחדש מידי צלאח א-דין. בהא א-דין, סופר-החצר של צלאח א-דין, מציין שעכו היתה מחסן הנשק והאספקה עבור סוריה ועבור מצרים.

1191-1194 - סולפיסיוס (Sulpicius) הוא הפטריארך הלטיני הראשון בעכו. המלך הצלבני, הפטריארך, המסדרים הצבאיים של ההוספיטלרים, הטמפלרים והטבטונים עוברים מירושלים לעכו. כך עושים גם אנשי מסדר סט. לזארוס וכל

הפאודלים שנושלו מנכסיהם בירושלים. מוקם בעכו ההוספיס של תומס הקדוש המעונה האנגלי.

מאה ה-12 – בסוף המאה ההוספיטלרים בונים את רובע מונמיזאר מחוץ לחומות הצפוניות של העיר. כמרים מכנסיית סנט ג'ורג' עוברים מלוד לרובע זה בעכו.

1192 – גי דה לوسیניאן עומד בראש ממלכת ירושלים הצלבנית אשר בירתה עכו. הוא מעניק בעלות על קרקע למסדר ההוספיטלרי, להרחבת אחיזתם בעכו. באותה שנה נוסד על ידי הצלבנים הפראנקים חוק ה- Assise ולפיו, המיעוטים בעכו שאינם פראנקים נדרשים להתגורר ברובע מונמיזאר בלבד וכן הם מוגבלים להשתמש בשווקים נפרדים בעיר. צלאח א-דין חוזר וכובש אותה לזמן קצר. באוקטובר עוזב ריצ'ארד לב ארי את עכו וחוזר לאנגליה.

1197-1192 - הנרי משמפיין (Henry of Champagne) גובר על קונרד והופך להיות ראש ממלכת ירושלים בעכו.

1193 – הנרי משמפיין עומד בראש הממלכה ומעניק להוספיטלרים זכויות בנייה נוספות. במשך 10 שנים בונים ההוספיטלרים את המתחם הצלבני הגדול. תיאובאלד הוא בישוף עכו.

1194 – הפטריארך הראשון שמונה בעכו היה הנזיר האיטלקי אמלריק.

1194-1202 - מונאחוס (Monachus) הוא הפטריארך של ירושלים בעכו.

1195/3 – בנו של רופא החצר של הסולטן אלמלך אלעזיז (בנו ויורשו של צלאח א-דין בממלכתו המצרית) נפטר בעכו, על פי מכתב שנמצא בגניזה הקהירית.

1197 – בספטמבר הנרי משאמפיין, המלך הצלבני של ירושלים בשנים 1197-1192 מגיע לעכו על מנת לסייע בהדיפת מתקפה מוסלמית. באופן טראגי הוא נופל מחלון המצודה אל החפיר ומוצא את מותו.

1198 – יהודים ושומרונים בעכו כפופים למרות בית דין השוק.

תחילת המאה ה-13 – בעכו מוקם סקריפטוריום להעתקת כתבי-יד. רוב העבודה בו מוקדשת לייצור ספרים בצרפתית.

1200 - היינריך וולפוט (Heinrich Walpot von Bassenheim) ממנהיגי האבירים הטבטונים מת ונקבר בעכו. באותה שנה מופיעה מפת דרכים לצליינים בארץ הקודש.

1202 – רב-הגמון עכו הוא יוחנן השני. ב-20 לחודש מאי רעידת אדמה הרסנית וצונאמי פוגעים במצודת עכו ובחומותיה. בעקבותיהם פורצת בעכו מגיפה קשה ורבים הנספים בה.

1203 – שרשרת לסגירת נמל עכו נשלחת לעיר על ידי הצלבנים בעת כיבוש קונסטנטינופול.

1204 – פורץ סכסוך, אחד מני רבים, בין הפיזאנים לבין הג'נובזים.

1205 - רב-הגמון עכו הוא טדאלדוס. עכו נופלת לזמן קצר לידיו של סייף א-דין אחיו של צלאח א-דין. אמלריק השני, מלך ירושלים מת בעכו.

1206 – מנזר הדומיניקנים מוקם צפונית לרובע הטמפלרים. לאחר כ-30 שנה הם מקימים במנזר שלהם בית ספר למטיפים שבו מלמדים שפות כגון ערבית ואת עיקרי דתם של המועמדים להטפה. הכרמליטים מקימים מנזר ברובע מונמיזאר. הגרמני Strehlke מציע קיומם של «בית היהודים» ורחוב היהודים בעיר העתיקה.

1208 - אוטו פון קרפן (Otto von Kerpen) אחד ממנהיגי האבירים הטבטונים מת בשנה זו ונקבר בעכו.

1213-1209 – «עליית 300 הרבנים». קבוצת עולים גדולה ממחוז מונפלייה בדרום צרפת עולה ומשתקעת בעכו. עמם עולה ר' יהונתן בן דוד הכהן מן העיר לונל (Lunel), ראש חכמי צרפת הדרומית (פרובנס), אותו מכנה הרמב"ם בתואר «סגולת החכמים». רוב העולים מתיישבים ברובע מונמיזאר ומקימים בעכו מרכז רוחני יהודי.

1210 – ז'אן דה בריין (Jean d'Brienne) מגיע לעכו ויהודים מקבלים את פניו. כאן הוא נושא לאשה את מריה ממונפראטו וזוכה בתואר מלך ירושלים. עכו מונה כ-40,000 תושבים.

1214-1211 – רבי שמשון בן רבי אברהם משאנץ (נולד 1150 לערך), שנקרא אחר כך איש ירושלים, או ר' שמשון מארץ ישראל. אחד החשובים מבין בעלי התוספות ומחבר פירוש על משניות זרעים וטהרות. נולד בצרפת בשנת 1150. בשנת 1211 הגיע לארץ ישראל, והשתקע בירושלים. אח"כ הגיע לעכו ובה נפטר בשנת 1225 בערך. (בעלי התוספות – במאות 12 ו-13 כתבו פירושים לחלק ממסכתות התלמוד ולפירוש רש"י על התלמוד).

1211 – רבי ישעיה די טראני מגיע מאיטליה לעכו. באוגוסט שנה זו מגיע לעכו ווילברנד מן העיר אולדנבורג בגרמניה (Willebrand of Oldenburg) יחד עם קבוצת עולי רגל טבטונים. הוא מתאר בפרוטרוט את צורתה וחומותיה וכן הוא מציע כי יהודים יושבים בה. יתכן שהוא המקור לאגדה הקשורה בשמו של «מגדל הזבובים».

1212 - רב-הגמון עכו הוא גואלטרוס ה-1.

1214 - אלברטוס הקדוש (Albertus) פטריארך ירושלים נרצח בעכו.

1214-1216 - רודולפוס הוא הפטריארך של ירושלים בעכו.

1215 – מנחם החברוני מגיע לעכו.

1216 – יהודה בן שלמה אלחריזי הנחשב לאחד מגדולי משוררי יהדות ספרד מבקר בקהילות רבות של יהודים באירופה ובארץ ישראל. יתכן שביקר בעכו בשנת 1216 וכתב לכבודה מקאמה הכלולה בספר «תחכמוני» שער מ"ז. הוא נפטר בשנת

1235. יש הטוענים שכלל לא ביקר בה.

1217 - האב הפראנציסקני איליה דה קורטונה מתיישב בעכו. באותה שנה מגיע גם הדוכס האוסטרי ליאופולד ה-6. באותה שנה מגיע לנמל עכו הצליין הגרמני טייטמאר (Thietmar) ונאלץ להמתין בעיר יותר מחודש ימים, עד שהמוסלמים מאפשרים לו להמשיך במסעו אל תוך ארץ הקודש. ליאופולד מאוסטריה ואנדריו מלך הונגריה מגיעים לעכו.

1216–1225 (1228) – ז'אק (יעקובוס) דה ויטרי (Jacques de Vitry) (1180-1240) (תיאולוג צרפתי מתמנה על ידי האפיור הונוריוס להיות הבישוף של עכו ועוסק בהטפה מיסיונרית. הוא כותב כאן את חיבורו «תולדות המזרח». כמו כן הוא מרבה לתאר את חיי ההוללות, השחיתות והפשע שפשו בעיר ובמיוחד בקרב האצולה הצלבנית. היו מעט מאוד משפחות של צלבנים אך הרבה פושעים, כמרחים, נזירים ובתי בושת. באותן שנים לותריוס (Lotharius)משמש כפטריארך של ירושלים בעכו.

1218 - אוליבר מן העיר קלן בגרמניה הוא אחד ממנהיגי מסע הצלב החמישי וגם היסטוריון של אותה תקופה. חלק ניכר מן המשתתפים במסע צלב זה ומרבית מנהיגיו מגיעים לעכו ועל פי הסכם עם הסולטן התורכי יוצאים מכאן לכיבוש מצרים. בספרו «ההיסטוריה של דמייתה» הוא מציע כי המבצר בעתלית הוקם במטרה «...לאפשר לטמפלרים להימלט מן החטא והזוהמה שממלאים את העיר עכו». בשנה זו מגיע לעכו המרשל הצרפתי ז'אק מטורניי (Jacques de Tournai).

1219 – המנזר הפראנציסקני נוסד בידי פרנציסקוס מאסיזי. בשנה זו או סמוך למועד זה נוסדו בעכו מסדר האחים מינור ומסדר הגבירות הקלאריסיות העניות וכן האח ויליאם מרוברוק (Robruck).

1220 - הגיאוגרף הערבי יאקות אל חמאיווי מבקר בעכו. הוא כותב על חשיבותו של מעין עין אל בקר עבור בני כל הדתות וכן מציע כי כתובת הנצחה לארכיטקט אבו בקר, בונה נמל עכו במאה ה-9, עדיין מתנוססת בכניסה לנמל. קולינוס (Colinus) מאנגליה נזכר כעובד מנהלי בכנסייה הפרנציסקנית בעכו. אנריקו נזכר כזמר המשתתף למנהיגות המתחם הלטיני בעכו. מישל ומטאו (Matteo) נזכרים כחברים בכנסיית הצלב הקדוש בעכו. בשנה זו מטאו מצטרף למסדר הפרנציסקני. ריינריוס (Rainerius) מכנסיית מיכאל הקדוש בעכו מצטרף למסדר הפרנציסקני.

1222 – מלחמה בין הקומונות האוטונומיות של פיזה וגנואה בעכו. הרובע הפיזאני נהרס. קרבות נוספים ביניהן נערכו גם בשנים 1248, 1249 ו-1287. שנת מותו של יוהנס, הפטריארך הבלתי רשמי של ירושלים בעכו.

1222-1263 – הבישוף היעקוביטי של עכו הוא אנאסטאסיס.

1223 – בני העיר מארסיי בדרום צרפת זוכים לפתוח פונדק משלהם בעכו. בכנסיית הצלב הקדוש נערך טקס האירוסין בין פרידריך השני קיסר רומא לבין איזבל (יולנד) בת ה-11, בתם היחידה של מריה ממונפראטו וז'אן דה בריין.

1224 – עכו מופיעה במפת העולם כעיר מוקפת חומה בשם Accaron.

1253 - רב-הגמון עכו הוא גואלטרס השני ואחריו פלורנטיוס.

1254 – לואי התשיעי עוזב את עכו בדרכו חזרה לצרפת. הברטונים רוכשים מבנה בעכו עבור כנסיית הקדוש מרטין. ברובע מונמיזאר. באותה שנה רדולף (Radulph) הפרנצסקני נשלח מעכו לאנגליה.

1254-1267 – מלחמת מר סבא (סן סאבאס). זהו שם כולל למלחמות מקומיות שפרצו לסירוגין בין הקומונות האוטונומיות של וונציה (בסיוע הפיזאנים) וגנואה בעכו. מאבקים אלה היו על מעמד הבכורה בעיר. הרובע הגנובזי נהרס ורק בשנת 1275 בני גנואה חוזרים לעכו. הרובע הגינואזי נכבש בשנת 1258 והוחזר רק בשנת 1288. סן סאבאס הוא שמו של מבנה ששכן בקצה הצפון-מזרחי של הנמל דהיום (יתכן באתרה של מסעדת פטולמאס) עוד לפני התקופה הצלבנית. השליטה בו הפכה לסלע מחלוקת ולסכסוכים קשים בין הקומונות.

1255 - הפרנצסקני ויליאם מרויסברוק (William of Ruisbroek) מגיע לעכו.

1255-1261 - יעקובוס פנטלאונה (Jacobus Pantaleone) הוא הפטריארך הלטיני של ירושלים בעכו.

1256 – צלבנים איטלקים מעבירים לכיכר סן מרקו בעיר ונציה באיטליה שני עמודים מגולפים מכנסייה ביזנטית בעכו.

1257 – יוצאי העיר אנקונה באיטליה מתיישבים בעכו. מלחמה בין הקומונות האוטונומיות של מרסיי ומונפליה בעכו. פלורנטיוס הוא בישוף עכו.

1258 - כיבוש הרובע הגנובזי על ידי השכנים הפיזנים. נחתם ביניהם הסכם ולפיו הרובע שנכבש יוחזר לבני גנואה אחרי 30 שנים על פי גבולותיו בשנת 1955.

1258-1270 – המשולח רבי יעקב, אספן תרומות מקצועי, נשלח על ידי ר' יחיאל לאסוף תרומות בעכו עבור הישיבה בפריס וגם עבור הישיבה בעכו.

1259 – המונגולים מגיעים לסביבת העיר אך לא כובשים אותה. יהודים מירושלים בורחים מפני המונגולים ומגיעים לעכו.

1259 - 1326 - עות'מאן הראשון הוא מייסד השושלת העות'מאנית.

1260 – רבי יחיאל מפריס עולה לעכו ומקים בה ישיבה «מדרש הגדול דפרישי (פריס)» אליה מתקבץ חלק מתלמידי הישיבה שהקים בפריס. נפטר בשנת 1270 לערך. (שוורצפוקס מטיל ספק אם ר' יחיאל הוא שהקים הישיבה או שתלמידיו ואולי בנו. שור מציין כי יתכן שר' יחיאל טבע בים עוד בשנת 1257 בנסיונו להגיע לארץ ומקים הישיבה היה בנו יעקב). בשנה זו עולה קבוצה נוספת של רבנים מצרפת ומתיישבת בעכו. בשנה זו עולה לעכו המקובל הספרדי אברהם בן שמואל אבולעפיה. אך שהותו בעיר לא נמשכה זמן רב בגלל המלחמות שהתנהלו בין הנוצרים למוסלמים.

1263 – הסולטן הממלוכי ביברס מגיע עד שער חומת עכו, הורס אחד ממדלי

ומעבירים את רכושם, לרבות האוצר, הארכיון והכתר הארמני בו הם מחזיקים, אל מבצר מונטפורט. לאחר זמן קצר הם שבים לעכו אך אוצרותיהם נשארים למשמרת במבצר מונטפורט המוגן.

1242 – בשנה זו פורץ סכסוך מזויין בין הטמפלרים לבין ההוספיטלרים בעכו. בעקבותיו יורדת קרנם של בני המסדר ההוספיטלרי בעיר.

1244 – המסמך «רוגה פירמוס» כולל פרק העוסק בנכסים של הרובע הונציאני בעכו. רוברט, הפטריארך הלטיני של ירושלים יושב בעכו. הוא שולח בספינה מן העיר שני פרנצסקנים על מנת להודיע לאפיפיור שירושלים נפלה לידי החוואריזמים הטורקים.

1245 – סוחרי העיר אנקונה באיטליה מקבלים פטור ממכס על סחרם בעכו.

1249 – מתפרסם «אינוונטר הנכסים של הקומונה הגינואזית (בעכו)» על ידי הנוטריון קסטליוס דה פקסאנו. סערה קשה פוגעת בעשרות כלי שיט בנמל עכו ורבים מהם טובעים.

1250 – בעכו נולד ר' יצחק דמן עכו, שהיה אחד מגדולי חכמיה בשלהי התקופה הצלבנית. התגורר בעכו כנראה עד שנת 1291, עת נלקח בשבי על ידי הממלוכים כובשי העיר. הוא הצליח לשרוד את השבי ונראה באיטליה בשנת 1301. הוא הגיע לספרד בשנת 1305 ונפטר בטולדו בשנת 1340 והוא בן 90 שנה. האביר הנורבגי אלנאר (Alenar de Selingan) מבקר בעכו. סמוך לשנה זו נבנית ברובע מונמיזאר אכסנייה חדשה עבור כ- 300 מחברי המסדר ההוספיטלרי.

– ההיסטוריון הצרפתי ז'אן דה ז'ואנויל (Jean, Sire de Joinville) שוהה בעכו יחד עם מלכו לואי התשיעי. הוא מדמה את עכו והתנהגות תושביה הנוצרים לסדום (ועמורה). ברתולמאיו מברגנסי (Bartholomaeus de Bregancia) הוא הפטריארך הלא-רשמי של ירושלים בעכו.

1251 – סכסוך פורץ בין הונציאנים בעכו לבין הגנובזים.

1252 – העיר עכו הצלבנית מופיעה בפירוט רב על מפת מתיו פריס (Matthew Paris) לרבות רובע מונמיזאר, הרובעים האיטלקיים ורובעי המסדרים הנוצריים. מתיו היה נזיר בנדיקטיני אנגלי ששהה בפריס והרבה לכתוב ולאייר. באותה שנה סוחרי העיר מסינה באיטליה מקבלים פטור ממכס על סחרם בעכו. במשך שנתיים בונה לואי התשיעי חומה כפולה סביב רובע מונמיזאר.

1253-1256 - פופו מאוסטרנה הוא ראש המסדר הטבטוני בממלכת ירושלים הצלבנית.

1250-1254 – לואי התשיעי הקדוש, מלך צרפת, שוהה בעכו ובונה חומה גדולה סביב רובע מונמיזאר.

אמצע המאה ה-13 ואילך - בגלל הקושי להגיע לירושלים הנשלטת בידי המוסלמים, מוקמות בעכו 41 כנסיות. שמו של סמל צלבני מצבאו של מלך צרפת, ז'אן דופיו (Dupuis Jean) מופיע על מצבה שנמצאה בחיפה ומקורה כנראה בעכו.

1225-1240 - גירלדוס הוא הפטריארך של ירושלים בעכו.

1226 – ר' שם-טוב בר' יצחק מטורטוזה אשר בספרד מגיע לעכו בענייני מסחר ומחליט להשתקע בה.

1227 - שנת מותו של אנוך (Enoch) הפטריארך הלא-רשמי של ירושלים בעכו. האב הפרנצסקני פייטרו מבורט (Pietro of Boreth) מבקר בעכו. משנה זו ועד 1231 הבישוף האנגלי מוינצ'סטר, פטר מרושה (Peter ses Roches) מקים את ההוספיס על שם הקדוש המעונה תומס.

1228 - רב-הגמון עכו הוא יוחנן השלישי. פרידריך השני מגיע לעכו בראש מסע הצלב השישי. המשורר הגרמני פריידאנק (Freidank), מלווהו של הקיסר פרידריך השני, שוהה בעכו. הוא מתאר את תושבי עכו כעוינים את הקיסר ואת הנוצרים. כמו כן הוא מתאר את העוני הקשה בעיר, המוסר הירוד והסכנות שבה. והוא מוסיף: «...זו עיר חסרת אמונה וחסרת לב. תושביה מתאבלים על חמור יותר מאשר על אלפי חיילים מתים. בשנה זו מוקם בעכו מרכז המסדר הדומיניקאני.

1229-1239 - נחתמת אמנה בין השליט המוסלמי מליק אל-קאמל לבין הקיסר הגרמני פרידריך ה-2 ולפיו ירושלים תהיה מחוברת לעכו ברצועת מעבר שתהיה בשליטת הנוצרים. עדות ההיסטוריון הערבי אל מקריזי.

1229 – סוחרי העיר מונפליה בדרום צרפת מקבלים זכויות על סחרם בעכו פרידריך השני מפליג מנמל עכו.

1231 - ריקרדו פילאנגיארי, שליח הקיסר פרידריך השני, מכנס בעכו את האבירים האצילים ואת הבורגנים, מייסדי הקומונה של עכו, על מנת להציג את מעמדו וחשיבותו של בית הדין העליון שישב בעכו.

1234 – שריפה גדולה מכלה את מרבית רובע מונמיזאר.

1235 – רבי יצחק בן רבי שם טוב מגיע מספרד לעכו וכן מגיע ר' משה בן חסדאי מן העיר רגנסבורג בגרמניה.

1236 – אנשי מסדר השילוש הקדוש למען פדיון אסירים מידי המוסלמים (שנוסד במרסיי, צרפת) מתיישבים בעכו.

1239 – האביר הצרפתי ג'פרי מסרגינה (Geoffrey de Sargines) מגיע לעכו ושוהה בה כ- 30 שנים. שימש בין השאר כמפקד גייסות צרפת של הממלכה הצלבנית. בשנה זו הצרפתי תיאובלד רוזן שמפיין (Theobald of Champagne) מפליג לעכו במסגרת מסע הצלב השישי, וחוזר לאירופה בשנת 1240.

1240-1241 - ריצ'ארד מקורנוול, אחיו של המלך האנגלי הנרי ה-3 מפליג לעכו.

1240-1254 - רוברטוס הוא הפטריארך של ירושלים בעכו.

1241-1245 - בעקבות מחלוקת מדינית הטמפלרים משתלטים על המתחם הטבטוני במזרח העיר, פוגעים בבניינים ושורפים את הכנסייה. הטבטונים נוטשים את עכו

החומה, אך נסוג. הוא ניסה לעשות זאת פעמים נוספות עד שנת 1269 ולא הצליח לכבשה.

1263-1270 - גילרמוס השני הוא הפטריארך הלטיני (רב הגמון) של ירושלים בעכו.

1264 – נוצרי-מזרחי בשם צליבא עורך בעכו צוואה וממנה ניתן ללמוד כי בעיר פעל מיסיון נוצרי. מוסלמים, בדרך כלל עניים כגון עבדים ושפחות, בחלקם ממלוכים, שמעו דרשות והוטבלו לנצרות. האפיפיור אורבאן הרביעי מציין במכתב כי גם יהודים עניים באים לעכו כדי להתנצר.

1267 – הרמב"ן, רבי משה בן נחמן הגירונדי, ראש קהילת ברצלונה, מגיע לעכו ומקים בה בית מדרש (יתכן שהכוונה לבית המדרש שהקים רבי יחיאל מפריס). כאן הוא מסיים את כתיבת פירושו לתורה. היתה כאן הקהילה היהודית הגדולה והמבוססת ובה יהודים מן המזרח ומן המערב.

1268 – הנוסע האיטלקי מרקו פולו, אביו ודודו מגיעים לעכו במסעם חזרה ממזרח אסיה. הם שוהים בעיר שנתיים. בעכו נערכות חגיגות גדולות לרגל הוצאתו להורג של קונראד השלישי מלך ירושלים.

1269-1276 – איג (הוגו) ה-3 הוא מלך ממלכת ירושלים ושוהה בעכו בתקופה זו. הוא חותם על הסכם עם ביברס הממלוכי ולפיו האחרון לא יפגע בעיר עכו.

1270-1291 – תלמיד הרמב"ן, מחבר «תוצאות ארץ ישראל», עורך מסעות אחדים בארץ ישראל ורובם יוצאים מעכו.

1270 - ג'ובנינו מפארמה (Giovannino de Ollis di Parma) נזכר כמשגיח באחת מכנסיות עכו. הרמב"ן נפטר בעכו אך לא ידוע היכן נקבר. נחתם נסכם «שלום» בין הוגו ה-3 לבין ביבארס הממלוכי ולפיו האחרון לא יכבוש את עכו.

1271 - הנסיך האנגלי אדוארד (לימים המלך אדוארד ה-1) עורך מסע צלב עצמאי ומגיע בחודש מאי שנה זו לעכו יחד עם חברו תאובלד ויסקונטי (Theobald Visconti). אדוארד נשאר בעכו עד ספטמבר 1272. בעת שהותו בעכו תיאובלד זה נבחר ומתמנה להיות האפיפיור גרגוריוס ה-10. בשנה זו מגיעים לעכו האחים ניקולו ומאפיו פולו ועמם מרקו בן ה-17. הם מקבלים כאן מידי האפיפיור החדש את ההיתר המיוחל למסעם השני לאסיה. אוצרות הטבטונים והארכיון שלהם מוחזרים ממבצר מונפורט למרכזם ומפקדתם בעכו.

1272-1276 - האב הדומיניקני תומס אגני (Thomas Agni de Lentino) מסיציליה הוא הפטריארך הלטיני של ירושלים בעכו.

1275 - הוגו השלישי עוזב את עכו ומדווח לאפיפיור אינוצנטיוס החמישי על התפוררות השלטון הצלבני בעכו.

1277 - רוז'ה דה סאן סברינו הוא הנציב של עכו מטעם שארל מאנז'ו.

1279-1287 אליאס הוא הפטריארך הלטיני של ירושלים בעכו.

1275-1291 – בסקריפטוריום של עכו, שהוקם על ידי לואי ה-9 «הקדוש», נכתבו 15 כתבי-יד בצרפתית, רובם חילוניים. החשוב בהם הוא «התנ"ך של הארסינאל». ירוסלב פולדה (Folda) שוהה באותן שנים בעכו ומחבר כתבי-יד אודות עכו.

1278-1279 - האב הדומיניקני ג'ון מרסלי (John Vercelli) הוא הפטריארך הלטיני בעכו. הוגו ה-3, מלך נפולי וסיציליה, נכשל בניסיונו לכבוש את עכו.

1281-1283 – אלמנצור קלאון, הסולטן הממלוכי שליט מצרים, חותם בעכו על חוזים עם ההוספיטלרים ועם גופים צלבניים נוספים. הוא כורת ברית עם הצלבנים למשך 11 שנים. בחוזים אלה נקבעים תחומי ההשפעה והבעלות על שטחים ומתקנים חקלאיים ברחבי הגליל והכרמל. כמו כן נכללות בהם הזכויות והחובות ההדדיות המוטלות על נתינים, על עולי רגל ועל סוחרים מוסלמים ונוצרים באותם אזורים.

1283 – התייר הנוצרי בורכהרד (Burchard) מהר-ציון (כינוי שנמצא בכתבי יד מאוחרים אודותיו 24א) מבקר בעכו ומציין את ירידתה המוסרית. יתכן שהוא השתייך למנזר הדומיניקאני בעיר. הוא הגיע ממגדבורג שבגרמניה ויתכן שהיה שליח של הקיסר רודולף. פידנציו מפדואה מתאר את הפרנקים בעיר שהם אספסוף שרבים בו הרוצחים, הנואפים, הגנבים והשוודדים.

1285 – ר' דוד, נכדו של הרמב"ם, מגיע ממצרים ומתיישב בעכו. מרינו סנוטו (Marinus Sanudus) מבקר בעכו. הוא מגיש לאפיפיור תכנית לכיבושה מחדש של ארץ הקודש. הגיאוגרף והיסטוריון המוסלמי אל-פידה משתתף במצור על עכו.

1286 – הנרי השני מלך קפריסין מגיע בראש צבאו לעכו וכובש את המבצר הצלבני מידי הוגו פלרין מושל העיר. כאן הוא מוכתר למלך ממלכת ירושלים הצלבנית ויושב בעכו. זהו המלך הצלבני האחרון בארץ ישראל. זמן קצר לפני כיבוש עכו על ידי הממלוכים הוא עבר לקפריסין וכך ניצל. סכסוך ממושך פורץ בין הג'נובזים לבין הפיזאנים ועוזריהם הונציאנים, בעיקר סביב נמל עכו. גילברטוס נזכר כמשגיח פרנציסקני בעכו. בתעודה משנה זו נמסר כי נשלחו מוונציה לעכו אבני בנייה מסותתות לשימוש אמנותי בבנין ציבורי או בית עשירים.

1285-1288 – רבי שלמה פטיט מראשי המקובלים בעכו, בן ר' שמואל הצרפתי, יוצא נגד ספרי הרמב"ם. הוא דן את ספרו של הרמב"ם «מורה נבוכים» לשריפה ואף יוצא לאירופה לגייס שם תומכים להחרמת הספרים. בשל כך מוטלים עליו חרם ונידוי על ידי ראש הגולה מדמשק. בראש המתנגדים לפטיט בעכו עומד דוד נכדו של הרמב"ם, אשר התגורר בעכו.

8/1289 – הצליין והמיסיונר הדומיניקני ריקולדו פניני (Ricoldo Pennini) מפירנצה יוצא למזרח כמטיף מטעם האפיפיור ניקולס הרביעי. הוא שוהה בעכו זמן מה.

1290 – בשנה זו נפטר בעכו הפטריארך (הבישוף) האחרון של נצרת, שעבר לכאן לאחר כיבוש עירו. חלק ממצבת קברו שמורה ומוצגת בקריפטה של המכלול הצלבני. המנזר היווני אורתודוכסי של סנט דמיטריוס, שנבנה מדרום לבורג' סולטן לפני 1212נהרס עם עליית מפלס הים.

1290 או לפניה - ר' שמואל (שלמה) שקיי"א (שקיים לנו), מעתיק פרובנסאלי, שוהה

בעכו ומעתיק מאגרות הרמב"ם. פאולו הוא שומר בכנסייה הפרנציסקנית בעכו.

1291 – בתחילת מאי מגיעה תגבורת צלבנית ימית לעכו בראשות מלך קפריסין הנרי השני. עכו נכבשת על ידי הממלוכים בראשות צלאח א-דין חליל בן קלאון אלמלך אל-אשראף בן קלאון ואחרוני הצלבנים הפראנקים עוזבים את המבצר הטמפלרי. בקרב זה נרצחות גם האחיות של מסדר הקלאריסיות העניות. קיצה של העיר בא ביום 18 במאי 1291. דרורי מציין, שהמצור על עכו נמשך ארבעים יום והעיר הופגזה על ידי 92 כלי ירי.

עכו נכללת באחת משתי ממלכות עצמאיות – ממלכת צפת. הפטריארך האחרון שפעל בעכו היה הדומיניקני ניקולאס אנאפייס. במצור הממלוכי בשנה זו הוא מצא מותו בטביעה בים. ר' יצחק דמן עכו ניצל מן הטבח הממלוכי בעכו. נכדו של הרמב"ן נמצא בעכו. ניקולס די חנאפס (Nicolas de Hanapes) הפטריארך הלטיני האחרון של ירושלים בעכו נהרג בקרב כנגד הממלוכים בעכו. צפת תופסת את מקומה של עכו החרבה כבירת הצפון ונמל יפו מחליף את נמל עכו.

ההיסטוריון והגיאוגרף הערבי אבו אל פידה (1273 – 1331) השתתף בחודש מרס שנת 1291 במצור הממלוכי על עכו הצלבנית. הוא ואחרים תיארו את האכזריות הרבה של הממלוכים: העיר היתה תחת מצור עד שמורל המגינים הפרנקים והמוסלמים התמוטט והם נטשו את עמדותיהם. בתוך שלוש שעות הממלוכים חדרו אל העיר, הרגו רבים ורבים הושלכו מן החומות אל הים. שרידי הנצורים התרכזו בארבעת מגדלי המבצר הטמפלרי וביקשו להיכנע. הסולטן הממלוכי ח'ליל בן קלאון הסכים לכך, אך עם כניעתם הרגו חייליו עוד כ- 2000 מהם. רק מעטים הצליחו להימלט באניות ומעטים נלקחו בשבי. אל פידה מציין שהעיר נהרסה עד היסוד.

הריסות הקירות והקומות העליונות נפלו אל החללים הנמוכים של המבנים וכך, כפי שרואים במתחם המצודה הצלבנית, הם נשמרו וניתן היה בעזרתם לשחזר ולשקם את המבנים. כמו כן, חלק מקירות הכנסיות והמגדלים נשארו על תילם ואיפשרו שחזור תכנית העיר מן התקופה הצלבנית.

הנמל בתקופה הממלוכית\

לאחר נפילת עכו בידי הממלוכים איבד הנמל מחשיבותו וסבל מהזנחה. מפלס פני הים עלה ומים חדרו והציפו את המזח המזרחי שחיבר את מגדל הזבובים אל החוף. כמות גדולה של חול וסחף חדרו לנמל והחל תהליך סתימת המעגן.

1291 – בעקבות הכיבוש הממלוכי נמל עכו נסתם ואניות המגיעות אליו עוגנות מחוצה לו. בנייני העיר הפרנקית-צלבנית נהרסים בשיטתיות וגם אלה שמחוץ לחומות דהיום במטרה למנוע מהצלבנים הנוצרים דריסת רגל בארץ הקודש.

1295 - מרקו פולו מבקר בעכו בדרכו חזרה מן המזרח לאירופה.

1296 – בשנה זו מתפרסם «המכלול לניווט» (Lo Compasso de Navigare) בשפה האיטלקית מאת מחבר אלמוני. מופיע בו תאור מפורט של נמל עכו.

1300 – עכו מופיעה במפה בשמות Achon, Ptholomaida, Acri ולידה נהר בלוס.

1303 - בקיץ פוגע בעכו גל צונאמי ויש הצפות.

1304 – הונציאנים חוזרים לעכו כדי להמשיך בסחר הכותנה.

1320 – מפת עכו ששרטט הנזיר הפרנציסקני פאולינוס דה פוטיאולי (Paulinus da Pozzuolli) מתפרסמת על ידי פייטרו ויסקונטי.

1321 – מפת מרינו סאנוטו. מרינו סאנוטו טארצ'לו הגיע לארץ ישראל ולעכו בשנת 1285 והגיע פעם נוספת לעיר בשנת 1306. בעקבות ביקוריו אלה ולפי הנחיותיו משרטט פייטרו וסקונטי (שגם הוא שהה בעכו) את «מפת ארץ הקודש». עכו מופיעה בשם Acon ומודגש מיקומה על חצי אי מצפון למפרץ. במפה אחרת של סאנוטו עכו מופיעה בשם Acry. אבו אל פידה המוסלמי נזכר ביופיה הרב של עכו ערב הכיבוש הממלוכי שלטענתו אף השתתף בו.

1326 – התייר המוסלמי אבן בטוטה מבקר בעכו ומתאר את גדולתה מלפני הכיבוש הממלוכי .

1335 – יעקב מוורונה היה נזיר ומטיף אוגוסטיני. הוא מתאר את עכו שלאחר הכיבוש הממלוכי כעיר בעלת מגדלים וארמונות, אך ריקה מתושבים.

1336-1341 – הכומר הגרמני לודולף מן הכפר סוכם (Ludolf von Suchem) בגרמניה מבקר בעכו ומתאר חלק מן המבנים הגדולים בעיר שנשארו שלמים גם לאחר הכיבוש הסרציני (ממלוכי).

1348 – מגפת «המוות השחור» שפשטה באירופה ובמזרח מגיעה גם לעכו.

1355 – התייר המוסלמי אבן-בטוטה מפליג בתיאורה של עכו כעיר נמל בתקופה הצלבנית ומשווה את חשיבותה לקושטא.

1378 – השופט הצפתי אל עותימאני מבקר בעכו ומציין את ההקדשים הרשומים בה.

המאה ה-14 – עכו (בשם Acre) ומפרץ עכו מופיעה במפה ששורטטה על ידי אברהם קרשקש ובנו יהודה באטלס הקטאלני.

1421 – הנוסע הגרמני יוהן פולונר (Johann Poloner) מבקר בעכו.

1422 – הנוסע הפלמי ז'ילבר דה לנוי (Guillebert de Lannoy) מבקר בעכו ומתאר את ביצוריה החזקים, על החורבות הנטושות וגם על נמל קטן המתפקד בקושי .

1432 – הצרפתי ברטרנדון (Bertrandon) מבקר בעכו.

1458 – הנוסע האיטלקי, מומחה באומנות הלחימה, רוברטו דה סן סברינו (Roberto de San Severino) מבקר בחורבות עכו.

1475 - לוקס ברנדיס דה שאס (Schass) מפרסם ספר אודות העולם על פי התיאולוגיה הנוצרית. הספר כולל מפה של ארץ הקודש ועכו מופיעה בה כשנייה

בחשיבותה לאחר ירושליים, בגלל מעמדה החשוב בתקופה הצלבנית. פייר לה רוזי ביצע בשנת 1488 מפת חיתוך עץ המתבססת על מפת דה שאס.

1486 – במפה «מודרנית» ששורטטה על ידי פייטרו וסקונטי בתחילת המאה ה-14 ופורסמה בעיר אולם גרמניה, מופיעה העיר עכו בשם Akon בנחלת שבט אשר.

המאה ה-16 - גיובאני פרנציסקו דלה גטה משרטט את מפת ארץ הקודש, כנראה על פי רשימות הישובים של פטולמיוס כפי שמופיעים במפת יקוב ציגלר משנת 1532 ומפת ויסנברג משנת 1538. עכו מופיעה בשם Ptolemais.

1500 לערך – פיקרט משרטט מפת עכו.

1506 – מפת פויטינגר - בשנה זו התגלתה מפה משנת 1200 לערך המייצגת את הדרכים והמחוזות של האימפריה הרומית, על פי נתונים שהופיעו ברשימת פטולימאוס בערך משנת 365 ובה מופיעים, בין היתר, המחוזות והערים בארץ ישראל. במפה מתוארות, ביוונית, התחנות והדרכים בארץ והמרחק במילין בין מקום למקום. עכו מופיעה בשם Ptolomaida . המפה קרויה על שמו של פקיד גרמני שיזם את פרסומה בריבים.

הנמל בתקופה העותימאנית\\

לאחר הכיבוש העותימאני הוזנח השימוש בנמל ששימש מעגן לסירות דייג בלבד. מציורי נוסעים מהמאה ה-18 מתוארים החומה הצלבנית, השובר הדרומי ומגדל הזבובים [עליו נבנה מסגד].

בשלהי המאה ה-17 החל דאהר אל-עומר בתהליך שיקום העיר וביצורה כחלק ממדיניות לפיתוח הסחר הימי, לקראת סוף ימיו היה ניתן לעגון ספינות מפרש גדולות ולטעון סחורות. שלבי השיקום העיקריים נעשו בתקופת יורשו אחמד ג'אזר פחה. בימיו מולאו פרצות החומה שעל השובר הדרומי באבנים ובמלט, בשוליו הפנימיים של שובר הגלים נקדחו חורים עגולים ובתוכם נקבעו עמודי שיש ופורפיר שהובאו מקיסריה ושימשו כעמודי קשירה לסירות דייג ולספינות הצי התורכי.

משחזור תולדות המצור שנפוליאון הטיל על העיר בשנת 1799 נראה ששרידי המזח המזרחי, שכוסה מים ונהרס בתקופה הממלוכית, הספיקו כדי למנוע חדירה של סירות צרפתיות דרכן.

הנמל נשמר במצב תקין עד 1840 עת הפגזת הצי הבריטי והאוסטרי על העיר, ההפגזה הסבה נזק גדול למגדל הזבובים ולחומת השובר הדרומי ונחתים אוסטרים נחתו בחוף הצפוני וכבשו את העיר. שרידי המעגן ומוצאו היו במצב דומה לזה שצולם בדו"ח וינטר בשנת 1944.

1526 – פירי ראיס הטורקי מפרסם בספרו כתאב-אי בחרייה מפה של חוף עכו. עכו מופיעה במרכז או סמוך לדרום המפרץ, אך שמה אינו מופיע. הנמל הקטן עדיין משמש תנועת ספינות.

1532 – במפת ארץ ישראל של יקוב ציגלר מופיעה עכו בשם Ptolemais.

1535 – אחד מיהודי צפת מציין כי מנמל עכו התקיים ייצוא חיטה לארצות הים 120. באותה שנה נחתם הסכם בין פרנסיס ה-1 מלך צרפת לבין הסולטן לגבי זכויות מיוחדות שיהיו לצרפתים בעיר הנמל עכו.

541 – עכו מופיעה בשם פטולמאיס ומרוחקת למדי מן הים, בחיתוך עץ שהכין מיכאל וילנובאנוס (סרווטוס) על פי רשימותיו ומפותיו של קלאודיוס פטולמיוס מן המאה השניה.

1544 ואילך - קורקמס בן פאחר א-דין, ספק דרוזי ספק כורדי, שולט בעכו.

1546 - רעש אדמה עז פוקד את עכו וממוטט את החורבות שעמדו בה מאז הכיבוש הממלוכי.

1549 – הנוסע הצרפתי רינו (Regnaut) מדווח על המסחר וגביית המיסים והמכסים בעכו.

1550 – סבסטיאן מונסטר (Sebastian Munster) הגרמני משרטט מפת עכו וכן מצייר ציור דמיוני שלה. העיר מופיעה בשמות Acon, Aca Ptolemais.

1556-1570 – כריסטיין שרוט, כרטוגרף החצר של פיליפ השני מלך ספרד, משרטט את הסקיצה למפה מאת פטרוס לייקסטיין, הכרטוגרף ההולנדי. עכו מופיעה מצפון למפרץ מודגש ושמותיה במפה: Acon ,Ptholemais.

1560 - אבי-יונה מביא חיתוך עץ משנת 1560 של מפת ארץ ישראל בימי הרומאים. העיר עכו מופיעה בשם Polem.

1578 (1593) – מתפרסמת מפתו של גררד דה יודה. עכו מופיעה בשם Ptolemais. עכו בתחום שבט אשר.

1581 – בן צבי מביא חיתוך עץ של מפת ארץ הקודש. עכו מופיעה בשם Ptholemais ובנחלת שבט אשר.

1582 – הצאר איוואן ואסילייביץ, שולח את הסוחר טריפון קורובייניקוב לארץ ישראל. כפי הנראה הוא מבקר בעכו.

1585 – בשנה זו מתפרסמת מפתו של גררדוס מרקאטור, אחד מחשובי הכרטוגרפים של ימי הביניים. עכו מופיעה בשמות Acon Ptholemais כמו כן, מופיע נחל הנעמן בשמו Blus torrens. גם במפה זו מופיעים תחומי השבטים, אך ללא גבולות ברורים.

1586 – עולה הרגל הבלגי זואלרט (Zuellart) מבקר בעכו ומגזים בתיאור משקלה כעיר מסחר החשובה ביותר בארץ הקודש.

1586 – 1635 - פאח'ר א-דין האמיר הדרוזי מבית מען משקם את הריסות עכו.

1588 – תחת שלטון פאח'ר א- דין כבר גובים מס מן הנוסעים הנוצרים המגיעים לעיר ועל המסחר בה.

1592 - הקרטוגרף היינריך בונטינג (Heinrich Bunting) מאייר את מפת ארצות מזרח הים התיכון בצורת סוס מעופף (פגסוס).

באניות לאיטליה עבור תעשיית הזכוכית.

1695 – אברהם בר יעקב מפרסם מפה בעברית בתוך הגדת אמסטרדם. השם עכו אינו מופיע אלא שיחור לבנת.

1696 עד 1708 - האמיר באשיר מלבנון הוא מושל עכו ובה גם הורעל ומת.

1697 – הכומר האנגלי הנרי מונדרל (Maundrell) מבקר בעכו ומתאר את מבני הנוצרים בעיר.

סוף המאה ה-17 - הקרטוגרף הונציאני וינצנזו מאריה קורונלי (Vincenzo Maria Coronelli) מגיע לעכו. הוא מתאר את תושבי עכו כצעקנים, חסרי תרבות וחסרי נימוס.

1702 – היהודי האיטלקי ר' אברהם רוויגו מגיע לעכו ומוסר פרטים רבים הנוגעים ליהודי העיר .

1704 – שנת היווסדו של מסגד א-רמל בלב השוק.

1705 – הנזיר הדומיניקני סרטנה (Sartena) מוסר על שודד ים תורכי המגיע לעכו ומציע למכור עבדים לפחה.

1707 – הנוסע ג'אן אוליבייה (Jean Olivier) מגיע לעכו ומצייר מפה.

1708 - בדווים ואיכרים מן הגליל משתלטים לזמן קצר על המצודה הקטנה ליד הנמל. האמיר באשיר, מושל לבנון אחרי בית מען, מורעל בבעת ביקורו בעכו.

1710 – קוזה (Cozza), הממונה הפרנציסקאני בעכו, שלימים הפך לקרדינל, מספר על גידול באוכלוסיית עכו בכלל והנוצרים בפרט.

1712 – התיאולוג השבדי פול מיכאל אנאמן מבקר בעכו בשליחות מלכו. הוא מוסר פרטים רבים על אוכלוסיית העיר. באותן שנים מכהן פאול מאסהוק בתפקיד סגן הקונסול של הולנד ואנגליה בעכו.

1714 – ההולנדי אדריאן ריילנד (Reland) מכין תחריט על סמך מפת פויטינגר. העיר עכו מופיעה בשם Ptolomaida. במפה מצוין מרחקה מן העיר צור – 32 מיל רומי (ראה לעיל שנת 1506). נסיון של איכרים מסביבת עכו לתקוף את ח'אן אל-אפרנג נכשל.

1721 - ואלי צידון מנסה לתקן את המבצר ההרוס בדרום העיר. בעכו שולט אגא מטעמו של פחת צידון.

1726 – הנוסע אנגליקוס מריה מילר מבקר בעכו.

1727 - במפה שצייר פונק (David Funck) עכו מופיעה בשני שמותיה: Ptolemais ו-Acre ובמפה נוספת שלו מצויינת פטולמאס יחד עם השם Acon.

מופיעה בשם פטולמאס ואל המפרץ הסמוך לה נשפך נחל יפתחאל ובשמו האחר שיחור ליבנת.

1652 – הנזיר יונה יֶהֶקְטֶן, מן המנזר המרכזי של הממלכה הרוסית, מגיע ביוזמתו לארץ ישראל ולעכו. הנוסע הצרפתי דובדן (Doubdan) מגיע באותה שנה לעכו ומתאר את הכנסיות שבה וכן מציין כי יש בעיר מסגד אחד בלבד, דבר המצביע על מיעוט האוכלוסייה בעיר .

1656 - הנוסע איגנטיוס פון ריינפלדן מגיע לעכו.

1657 - במפה שצייר וישר ההולנדי (Claes Jansz Visscher) פטולמאס מופיעה בצידו הדרום-מזרחי (ולא הצפוני) של המפרץ.

1658 – הנוסע הצרפתי לורייֶן דֵאֶרְבִּייה (Laurent d'Arvieux) מבקר בעכו ומתאר בפרוט רב את המבנים החרבים בעיר ובהם כנסיית סנט ג'והן וכנסיית סנט אנדריוס ובנין הארסנאל. הוא מציין כי שוד דרכים על ידי הבדואים היה מעשה של יום ביומו ולא אחת הושפל הסוחר הנשדד על ידי שהפשיטוהו ושלחוהו אל העיר. בביקורו מצא כי נמל עכו נסתם זה לא כבר בחולות וספִינות אינן יכולות להיכנס לרציפו. את הסחורה פורקים במרחק מה אל סירות קטנות. בשנה זו נוסדה לראשונה אכסנייה עבור הקתולים המגיעים לעכו.

1664-1708 - בעכו שולטים בזה אחר זה מוחמד בן טבאי ואחריו האמיר בשיר שמוצאו מלבנון.

1666- הרופא הצרפתי גבריאל ברמונד (Bremond) מבקר בעכו ומדווח כי כנסיית סנט ניקולאס (אשר החל מאמצע המאה ה-18 נקראת כנסיית סנט ג'ורג') משרתת את העדה היוונית-אורתודוקסית וגם את הנוצרים המארוניים. (ביקורו הקודם בארץ הקודש התקיים בשנת 1652). האב דשאן (Deschamps) מפליג בספינה טורקית לעכו.

1673 – עכו נמצאת בתחום וילאיאת צידון ומושל העיר כפוף למושל צידון, אך שלטונו של ואלי זה בעכו רופף.

1675 – מטרופוליט בשם יהואסף משרת בראש כנסיית סנט ניקולאס (לימים סנט ג'ורג') 149. באותה שנה מבקר בעכו הגרמני פון דר גרובן (von der Groben) והוא מציין: «...התורכים הורסים כמעט כל עיר יפה ובונים ערים מכוערות שלא לעורר בנוצרים חשק ליטול מהם את עריהם...».

1679 – צליין הולנדי בשם קורנליס דה ברוין (Cornelius de Bruyn) מבקר בעכו ומצייר את המרכז ההוספיטלרי ואת כנסיית סנט אנדריאוס. הוא מציין בכתביו כי נמל עכו מסוכן לספינות בשל הפסולת הרבה שהושלכה לתוכו.

1685-1687 – משלחת מטעמו של לואי הארבעה עשר מגיעה לעכו. גראבייר מאורסייר Gravier d'Orcieres מצייר את עכו (יתכן שאותו גראבייר הגיע לעכו גם עשרים שנה קודם לכן).

1687 – הצרפתי מוריסון (Morison) מוסר כי החול והאפר מסביבות עכו נשלחים

1600 - פטרוס פלנציוס (Petrus Plancius) התיאולוג הפלמי, מפרסם מפות של המזרח התיכון בתקופת התנ"ך. עכו מופיעה בשם Ptolemais.

1610 – הנוסע האנגלי סאנדיס (George Sandys) מבקר בעכו ומתאר את חורבותיה.

1612 – עולה הרגל הסקוטי ליתֶאֶגו (Lithgow) מציין כי המסחר בעכו חלש מאוד מבעבר.

1614 - המהנדס האיטלקי Macinghi מדבר בשבחו של נמל עכו.

1620 – הפרנציסקנים חוזרים לעכו בימי שלטון פאח'ר א-דין השני, האמיר הדרוזי.

1623 – הקונסול הצרפתי בעכו הוא בפטיסט טורשה (Baptiste Turchet).

1629 – הכרטוגרף הדני וילם ינסון בלאו מפרסם מפה של המזרח התיכון. עכו נחל בלוס מופיעים בנחלת שבט אשר.

1629-1634 – הנזיר-מיסיונר הפולני אבגניוס רוג'ה (Roger) מבקר בארץ ישראל ובעכו. הנזיר הכרמליטי פיליפה (R.P. Philippe) מבקר בעכו ומציין כי מאז הכיבוש הממלוכי, 340 שנים לפני זמנן, עדיין נראים בעכו קטעי חומה וביצורים.

1630 – תומס פולר (Thomas Fuller) המלומד האנגלי מוציא מפה של הגליל התחתון ונחלת שבט זבולון. עכו והכרמל מופיעים באופן בולט ביותר. נחל יפתחאל מופיע כמקורו של נחל שיחור לבנת הנשפך לים ליד עכו (נ. יפתחאל הוא יובל של נחל ציפורי הנשפך לקישון. יתכן כי שיחור לבנת הוא נחל קישון). אין זכר לנעמן למרות שבשמו בלוס הופיע כבר במפות קודמות.

1635-1645 – בינימין אבנדנה (אבן דינא) מתגורר בעכו ומשמש מתורגמן של הקונסול הפלמי.

1635 – שלטונו של פאח'ר א-דין בעכו מסתיים. בעכו שולטים בזה אחר זה מלחם בן יונס ובנו קרקמס. ג'ובאני באטיסטה קאווליני (Giovanni Battista Cavallini) מציין את עכו בשם Acri באטלס הפורטולאני של מזרח הים התיכון.

1636 – עולה הרגל הגרמני פון ניֶצִיש (von Neitzschütz) מבכה את עברה המפואר של עכו ונמלה, השוקעים בחול האמיר הדרוזי מילחם בן יונס מושל בעכו. .

1638 - בבולוניה, איטליה, מתפרסמת מפת עכו של הנוסע Domenico Laffi

1640 – הנזיר הכרמליתי טריניטה (Trinità) מבקר בעכו ומתאר את כנסיותיה ואת נמלה הסתום והמושבת.

1648 - הנוסע התורכי אווליה צֵילֶבִי (Evliya Celebi) מבקר בעכו ומתאר תהליך כסוי איטי של חלק מן המבנים בעיר על ידי חולות.

1650 - הקרטוגרף פולר (T. Fuller) מפרסם בלונדון את מפת הגליל התחתון. עכו

1737 – כנסיית סנט ג'והן (יוחנן המטביל) הפראנציסקאנית נבנית בעכו על שרידי הכנסייה הצלבנית סנט אנדריאוס.

1738 – פוקוק (Richard Pococke) מבקר בעכו ומצייר מפה של העיר. הוא מזכיר תעלה המעבירה מים מעין א-סית אל עכו.

1741 – רבי חיים בן עטר (1696-1743) משתקע בעכו למשך כשנה ומייסד בה את הישיבה «כנסת ישראל». בן עטר נודע כמחבר «אור החיים» על התורה. ר' אברהם ישמעאל חיים סגוויניטי מן העיר מודנה, תלמידו של ר' חיים בן עטר, עולה יחד עם רבו ומשתקע בעכו.

1743 – רבי משה חיים לוצאטו (נ' 1707 בפדובה, איטליה) מגיע מאמסטרדם לעכו ומתגורר בה עם משפחתו עד מותו במגפה בשנת 1747. דאהר אל עומר משבט זידאן כובש את עכו. אורמן מציין, כי באותה שנה צי טורקי הגיע לנמל עכו כדי לסייע במתקפה על דאהר אל-עומר מצד מערב, אך מותו של סולימאן פחה מדמשק, יריבו של דאהר אל-עומר, הביא להפסקת הלחימה. שור מזכיר את יוסף בלנק כסגן הקונסול הצרפתי בעכו ומחזק מאוד את מעמדו של דאהר בעת שהצרפתים מספקים לו כלי נשק.

1747-1775 – דאהר אל עומר (מוצאו ממשפחת זיידאן בחג'אז) הוא שליט עכו (הגיע והתיישב בעיר רק בשנת 1750). הוא נוטל את אבני הבניינים ההרוסים של העיר הצלבנית (שנחרבה במכוון ע"י הממלוכ אל מאליכ אל-אשראף בשנת 1291) ובונה מהן את ביצורי העיר. כך מושגת מטרה נוספת: להשיג רצועת-בטחון חשופה - «טופ אלטי».

1748 – מסגד אל-מועליק, הוא מסגד דאהר אל-עומר, מוקם על יסודות מבנה צלבני.

1750 – דאהר אל עומר בונה את חומת עכו מצד היבשה, על יסודות החומה הערבית הקדומה מימי הפטימים ואבן טולון (חומות דאהר הצפונית והמזרחית של העיר הן פנימיות לחומות אל ג'זאר שנבנו חמישים שנים מאוחר יותר). הוא מאפשר לשוודי ים נוצריים ממלטה לעגון בעכו לשם הצטיידות ומסחר. באותה שנה מסתיימת בנייתה של הכנסייה המרוניטית, כנראה על ידי ז'אן בפטיסט לפורקאד (Lafourcade) אשר נקבר בתוכה בשנת 1754.

1751 – הבוטנאי השוודי פרידריך הסלקוויסט מבקר בעכו ומספר לראשונה על השליט החדש של עכו דאהר אל-עומר.

1752 – יתרת שרידי המצודה הטמפלרית שהיתה בדרום מערב העיר נלקחים לבניין חומת דאהר אל עומר. ג'ורג' הקפריסאי מגיע לעכו, מאלצים אותו להתאסלם ובשל סירובו נרצח. בשנת 1967 עצמותיו מועברות מעכו לניקוסיה.

1754-1755 – המיסיונר הפרוטסטנטי הגרמני סטפן שולץ (Schultz) מבקר בעכו.

1754 – מסגד א-זייטונה נבנה בידי חאג' מוחמד אל-צאדקי.

1757 - בברכתו של דאהר אל עומר בדואים מתנפלים על שיירה גדולה ההולכת

למכה, לוקחים ממנה שלל רב ומביאים לעכו.

1759 - בסוף אוקטובר רעידת אדמה חזקה והרסנית בצפת. חלק מיהודיה נמלטים לעכו. זמן מה אחר כך פוקדת את העיר מגפת דבר ורבים מתושביה נספים. בעקבות רעידת האדמה פוקדים את חופי עכו גלי צונאמי בגובה 2 - 2.5 מטרים. חודש לאחר מכן גל צונאמי נוסף גורם לנזק בעיר.

1760 - האיטלקי ג'ובאני מאריטי (Mariti) מבקר בעכו וכותב ששרידי מבנים צלבניים אחדים עודם עומדים בעכו והוא מציין במיוחד את כנסיית אנדראוס הקדוש ששימשה בעבר מקום מושבו של בישוף עכו. עוד הוא מתאר את הכנסייה היוונית-אורתודוכסית ככנסייה הגדולה ביותר בעכו.

1763 - במפת Joseph Nicholas de l'Isle השם עכו מופיע בשלוש צורות: Acre, Acco, Ptolemais . כמו כן מופיע השם Achfaph ויתכן שהכוונה לאכשף (כנראה תל-כיסאן) כלומר מעכו מוליכה הדרך מזרחה, אל אכשף. מופיע גם נהר בלוס וכן האתר של מצבת ממנון.

1764 – דאהר אל-עומר משקם את ח'אן א-שונה, רציף ומחסנים לסחורות ליד הנמל. היהודי ר' יהושע מזאלאזיץ, מבקר בעכו ומוסר כי מצויים בה מעט מאוד יהודים, ממוצא ספרדי.

1765 – כנסיית סנט אנדריאוס נפתחת מחדש. בשנה זו מבקר בה יהודי המציין כי יהודי עכו מעטים ועניים.

1766 – קרסטן ניבור (Niebuhr) קצין בחיל ההנדסה הגרמני נמנה עם משתתפי משלחת מדעית שיצאה מאוניברסיטת גטינגן לחקור את המזרח התיכון. בשנת 1766 הוא מבקר בעכו ומשרטט מפה של העיר.

1767 – הנוסע האיטלקי ג'ובני מריטי (Mariti) מבקר בעכו (ביקורו הראשון בעיר היה בשנת 1760). הוא מדווח על טחנת-רוח להכנת קמח אשר הוקמה סמוך לשרידי «המגדל הארור» מימי הצלבנים.

1771 – בשנה זו או סמוך לה מבקר בעכו הנוסע הצרפתי (או קפריסאי) סבואר (אסטיין) לוסיניאן (Lusignan). מוחמד בק אבו דהב שליחו של עלי בק מושל מצרים מצטרף בעכו לכוחות שבטיים שונים ויוצא ומביס את עותמן פחה מושל דמשק.

1775 – דאהר אל עומר בורח מעכו יחד עם אוצרותיו העצומים. עלי בנו תופס את השלטון בעיר לזמן קצר אך גם הוא בורח בפני מוחמד בק אבו דהב המשתלט על עכו אך מת לאחר זמן קצר. דאהר שב לעכו אך הצי התורכי בפיקודו של חסאן פחה ובסיועו של ג'זאר מגיעים לעיר. דאהר - והוא בגיל 90 - שוב בורח אך נרצח בידי בוגדים מקרב חייליו הממלוכים המוגרבים (הبَرّڤרים). ההיסטוריון הערבי שמש א-דין אל מוקדסי כותב כי בעכו יש כ- 20,000 תושבים וכי בארותיה עמוקות אך ממיהן מלוחים.

1775-1804 – אחמד אל ג'זאר מונה להיות מושל וילאיאת צידון והוא שליט עכו. בגלל יתרונותיה של עכו ובגלל החשש לביטחונה החליט אל ג'זאר להעתיק את

מרכז הוילאיאת מצידון לעכו. יועצו הוא היהודי חיים פרחי. פרחי הגיע לעכו מדמשק, שם שימש כבנקאי של מושל העיר (אולי הכוונה לאביו שאול). בתקופתו נבנתה אמת-מים לעכו. בקרבת עכו היא נהרסה על ידי צבא נפוליון אשר השתמש בה למסתור והגנה. אל ג'זאר, כמו דאהר אל-עומר לפניו, המשיך בפינוי שרידי העיר הצלבנית שמחוץ לחומות דהיום, במטרה ליצור טופ-אלטי (בתורכית, שטח חשוף מחוץ חומות, עד טווח ירי התותחים המוצבים על החומות).

1777 – בספטמבר מגיעה לנמל עכו שיירת חסידים עולים ובראשם ר' מנחם מנדל מויטבסק, ר' ישראל מפולוצק ור' אברהם הכהן מקאליסק. באותה שנה מבקר בעכו הכומר הצרפתי דה בינוס (De Binos) ומציין כי חורבותיהן של כנסיית סאן אנדריאס וכנסיית יוחנן הקדוש עדיין עומדות על תילן.

1780 – הנזיר-האדריכל הכרמליתי גיאמבאטיסטה (Giambatista di San Alessio) מבקר בעכו. באותה שנה מתפרסם ציור דמיוני של עכו מעשה ידיו של היווני קריזנתוס קרמס מברוסה.

1781 – בשנה זו נוסד מסגד אל-ג'זאר המפואר במסגדי העיר.

1783 – קונסטנטין פרנסוא וולניי (Volney) מבקר בעכו ומציין את פארו הרב של מסגד אל-ג'זאר.

1784 – קונסול צרפת בעכו הוא רנודו (Renaudot). הוא פונה לצרפת על מנת שתשלח מהנדסי מים לתכנון אקוודוקט. הצרפתי לוסיניאן (Lusignan) מבקר בעכו ומדווח כי עדיין מצויים בשטח שרידי החומה הצלבנית הצפונית 170. בשנה זו הושלמה בניית חאן אל-עומדאן.

1785 – בשנה זו נכתבת ואקפיית אל-ג'זאר. מוזכרים בה כל או רוב המבנים שנבנו על ידי אל-ג'זאר.

1789 - אחמד אל ג'זאר יוצא למכה. בחזרו לעכו הוא מצליח לדכא מרידה שיזם סלים פאשא מפקד צבאו כנגדו, וממנה חיילים בוסניים למשמרו האישי.

1791 – ג'זאר פחה מסלק את הסוחרים הפראנקים (הצרפתים) מח'אן אל אפראנג' ומעכו ומשתלט על המסחר בכותנה.

1794 - הקרטוגרף הצרפתי אנוויל (Jean Baptiste Bourguignon d'Anville) מציין את מקומה של עכו במפות המזרח התיכון כך: Ptolemais vel Aco.

1795-1863 – איברהים אל-עורה חי בעכו. היה היסטוריון ערבי חשוב ביותר אשר תיעד את השלטון העות'מאני.

1798 – רבי נחמן מברסלב (1772-1811) שוהה בעכו סוף שבוע אחד בלבד לקראת עלייתו לספינה שתחזירה מארץ ישראל לארצו. נחמן הוא נינו של מייסד החסידות ר' ישראל בעל שם טוב. בחודש יוני אותה שנה מפרסם נפוליאון מנשר ובו הוא קורא ליהודי המזרח להגיע לארץ ישראל בה יוכלו להקים מדינה ולהשיב לעצמם את הזכויות הלאומיות ככל האומות.

1799 - ב- 19 לחודש מרס נפוליאון מגיע לחומות עכו. ב- 20 במרס נלכדים תותחי המצור שהביא נפוליאון בספינה על ידי סידני סמית הבריטי. ב- 8 במאי – נפוליאון וצבאו עוזבים את עכו לאחר שלא הצליחו לכבוש אותה. הקולונל פייר ז'אקוטן, המהנדס הגיאוגרפי של נפוליאון, מוציא סדרת מפות של ארץ ישראל ומלחמותיו של נפוליאון. במפה בקנ"מ 1:100,000 מופיעה עכו בשמותיה St.Jean d'Acre וכן Akka. כמו כן, מופיעים תל אל-פוחיאר, נחל נעמן ואמת המים. פ.ב. ספילסברי, Spilsbury F.B רופא חיל הים הבריטי שהצטרף לשייטת של סידני סמית, מצייר סדרת תמונות של עכו דייויס (B.R. Davies) מבקר בעיר ומשרטט מפה שלה.

1799-1801 – לאחר מצור נפוליון אל ג'זאר בונה את החומה (החיצונית) המזרחית והצפונית.

1801 – המלומד האנגלי ואיש הדת אדוארד דניאל קלארק מבקר בעכו. הוא רושם מידע רב על ג'זאר פחה.

1802 - הגר"א, ר' אליהו בן שלמה זלמן, מצייר את מפת ״חלוקת ארץ ישראל לגבולותיה״. עכו מופיעה ליד שיחור לבנת (כחלק מרשימת אתרים בנחלת שבט אשר).

1803 – הסולטן הטורקי מכריז על ג'זאר פחה כמורד במלכות.

1804 – אחמד אל ג'זאר מת ונקבר בתוך מבנה בחצר המסגד הנקרא על שמו. איסמעיל (הממלוק המשוחרר של אל-ג'זאר) יורש את אדונו. אברהים פאשא, מושל חלב, יוצא לכבוש את עכו במטרה להשתלט על רכושו הרב של אל ג'זאר.

1805-1807 – הנוסע עלי ביי אל-עבאסי מבקר בעכו וסביבותיה ומתאר את האמה ההרוסה שנבנתה על ידי אל- ג'זאר. הוא מפליג בכישוריו של חיים פרחי. באותה שנה מסתיימת בניית מסגד הים במקומו הנוכחי.

1805-1818 – סולימאן פחה הוא שליט עכו. הוא היה ממלوك של אל-ג'זאר ויותר מאוחר איש סודו.

1806 - איש המדע הגרמני אולריך ג'ספר זיטצן (Seetzen) מגיע לעכו. הוא קובע את בסיס מסעותיו לצפון הארץ בעיר זו, אותה הרבה לתאר ובה אף כתב אחד מחיבוריו החשובים. הוא כותב כי תעלה מובילה מים מעין א-סית לעכו. בשנה זו מבקר בעכו G. Browne ומספק נתונים אודות אוכלוסיית העיר.

1807 – הנוסע הספרדי דומינגו בדייה (כינויו עלי ביי) מתאר את עכו כ"עיר קטנה". סולימאן פחה בונה את חומת הנגד מעבר לחפיר החיצוני של חומת אל ג'זאר.

1808-1810 – לנמל עכו מגיעות שלוש קבוצות עולים חסידים מתנגדים-פרושים תלמידי הגאון מוילנא: קבוצה ראשונה בראשות ר' מנחם מנדל משקלוב, קבוצה שנייה בראשות ר' הלל בן-בנימין ריבלין, ר' סעדיה ור' נטע וקבוצה שלישית בראשות ר' ישראל משקלוב ור' חיים.

ענר (181א) מציין כי מנחם מנדל משקלוב הגיע בקבוצה השנייה ויחד עמו ר' חיים קליטת העולים; ר' ישראל משקלוב הגיע בקבוצה השנייה ויחד עמו ר' חיים פקרייאר רב העיר וילנא. כמו כן הוא מציין כי ר' סעדיה הוא בן רבי נטע ממוהילב

ור', נטע עצמו לא עלה. וכן הגיע בעת ההיא גם ר' יצחק מחאסלביץ.

1810 – סולימאן פחה בונה את ח'אן החמורים (ח'אן אל חמיר) במזרח העיר, סמוך לשער היבשה, בין חומת דאהר לחומת אל-ג'זאר. כמו כן, נוסד מסגד מג'דלה בצפון-מערב העיר. באותה שנה מבקר בעכו ר' חיים ברי טוביה כץ מוילנה וכותב באיגרת לחבריו אודות מעמדו הרם של חיים פרחי.

1812 – מסגד אל-ג'זאר נפגע ברעידת אדמה. באותה שנה מבקר בעכו הנוסע ג'והן לודוויג בורקהרדט (Burckhardt) ומציין כי ח'אן אל-עומדאן הוא אחד הח'אנים המושלמים ביותר שראה מימיו. זלמן צורף, סבו של יואל משה סלומון ממיסדי פתח תקוה, נעצר ונאסר עם בואו לעכו. הוא משתחרר הודות לדמי הכופר הגבוהים שמשלם חיים פרחי.

1814 – הנוסע יוהנס בראמסן (Bramsen) מדבר בשבחה של עכו: ״...כל הבתים כמעט בנויים אבן, רובם בעלי שתי קומות, עם חלונות בנויים היטב...הרחובות רובם רחבים...״. התייר הספרדי דומינגו באדיה לבליך (Domingo Badia Leblich) מתחפש לאציל מוסלמי בשם עלי ביי אלעבאסי ומבקר בעכו.

1815 – סולימאן פחה בונה את אמת המים לעכו. שרידיה נראים ממזרח לכביש נהרייה – עכו. קרולין מלכת אנגלייה, אשת המלך ג'ורג' הרביעי מגיעה לעכו. כאן היא נפגשת עם סולימאן פחה. באותה שנה הנוסע ויליאם טרנר מבקר גם הוא בעכו ומספק פרטים על הרכב אוכלוסיית העיר. כמו כן מגיע לעכו הגרמני אוטו פרידריך פון ריכטר (von Richter). המסחר ויצוא הכותנה מעכו דועכים והולכים עקב הסכסוכים בין הסוחרים הצרפתים לבין מושלי עכו ועליית מעמדם של מרכזי מסחר אחרים במזרח התיכון ובעולם. לידי הסטר סטנהופ האנגלייה מבקרת בעכו. הרופא האישי הצמוד לה לואיס מריון (Charles Lewis Merion) מתאר בפרוטרוט את מבנהו של ח'אן אל-עומדן ואת אופן השכרת החדרים שלו. לייד סטנהופ יוצאת מעכו לאשקלון בעקבות שמועות על אוצר שטמנו כאן נוצרים בעת הכיבוש הערבי.

1816 – הנוסע ג'יימס סילק באקינגהאם (J.S. Buckingham) מבקר בעכו הוא מתאר את הניגודים שבה: ״...העיר היא מיזוג של הדר וגינדור עם האומלל והעלוב, של תכנון גרוע עם שימושיות סבירה...״ כמו כן, הוא מוסר פרטים אודות אוכלוסיית עכו ואודות מעמדו האיתן של חיים פרחי. באקינגהאם נפעם מפרוייקט אמת המים הנבנית והולכת על ידי סולמאן פחה ומציין כי היא משתווה בפארה ובמאפייניה לאמה המספקת מים למצודת קהיר.

1817 – בקיץ מבקר בעכו הנוסע האנגלי ג'ולף (T.R. Jollife). באותה שנה מגיע לעכו גם הרוזן הצרפתי דה פורבן (Forbin) . הוא מצייר את העיר וגם מביא תיאור מילולי ונתונים אודות אוכלוסיית העיר. כמו כן, הוא טוען כנגד מדיניותם הכלכלית של סולימאן פחה ועוזרו חיים פרחי, המצרים את צעדיהם של הסוחרים הצרפתים. באותה שנה נשרף כליל השוק הלבן (סוק אל-אביאד) וסולימאן פחה בונה מחדש.

1818 – בשנה זו מת סולימאן פחה. עבדאללה פחה הוא שליט עכו, עד שנת 1832. אברהם רומאנו מגיע מטורקיה ומתיישב בעכו. הוא משמש נושא-כליו ושומר ראשו של החכם באשי מכלוף אל-דאודי.

1819 – האנגלי בן האצולה ויליאם ריי וילסון כתב רבות על עכו ויתכן שביקר בה עבדאללה פחה, בנו של סולימאן פחה, מושל בעכו עד שנת 1831. עבדאללה זה הוא מוסלמי קיצוני ואכזר ורודף ומציק לנוצרים, ליהודים ואף לאחיו המוסלמים.

1820 – עבדאללה פחה חושד בחיים פרחי על קשר שרקם נגדו עם הסולטן התורכי במגמה להדיחו מכהונתו. הוא מצווה להרוג את פרחי וכך היה. בעקבות הריגתו, קרובי משפחתו העשירים ובעלי המעמד בקרב הסולטאן גורמים להדחתו להלכה של עבדאללה ותחתיו ממונה דרוויש פחה. אלא שהמצור ששם אותו דרוויש פחה על עכו נכשל ועבדאללה מתמנה מחדש למושל עכו והויליאת. דר', ישראל משקלוב מגיע לעכו כדי להשתדל בפני עבדאללה פחה להפחית המיסים הכבדים שהוטלו על היהודים. הפחה מורה להשליכו לבית הסוהר. הצרפתי לואי דמואזו (F.L. Damoiseau) מצטרף למשלחת צרפתית שהוטל עליה לרכוש סוסים עבור חיל הפרשים הצרפתי. הוא מבקר בעכו ומדווח רבות על סדרי השלטון העותומאני.

1821 – האנגלי ג'ון קארנה (Carne) מבקר בעכו. הוא מדווח על מותו של חיים פרחי ועל הכנותיו של עבדאללה פחה להתגונן כנגד סולימאן פחה מושל דמשק הבא להענישו על רצח פרחי. עבדאללה מתחיל בגיוס המוני אזרחים להכנת חפירות וביצורים. בעת המצור על עכו עבדאללה מצליח להתחמק למצרים, בה הוא שוהה כשנתיים עד חזרתו לעיר.

1822 - קצין שדה ביחידת פרשים אנגלית בשם Digby Macworth מבקר בעכו בחורף שנה זו. הוא מעיד על הפחה עבדאללה שאינו איש כה אכזר כפי שחושבים עליו (למעט העובדה שהרג את יועצו היהודי חיים פרחי) אך בה בעת הוא עושק וחומס את אנשי העיר ומטיל במיוחד על היהודים מיסים גבוהים.

1824 – הנוסע היהודי ר' דוד דבית הלל (ור' א. יערי) מבקר בעכו ומתאר בפרוטרוט את אוכלוסייתה ואת בתיה.

1829 – אנטון פרוקש, דיפלומט אוסטרי, מגיע לעכו על מנת לנהל מו"מ עם עבדאללה פחה כדי שישלב את רכושו המוחרם של סגן הקונסול האוסטרי (קונסול הכבוד) אנטוניו קטאפגו (Catafago). הוא גם היה אחראי לשכנועו של עבדאללה פחה להיכנע בעת המצור הימי על עכו בשנת 1830.

1831 – מחודש אוקטובר ובמשך 7 חודשים צר איברהים פחה על עכו ומצליח לכבוש אותה. נוסע צרפתי בשם הנרי קורניי הגיע לארץ למטרת טיול אך נעצר ומעוכב למשך ימים רבים על ידי חיילי הצבא המצרי של איברהים פחה שצר על עכו. דרוויש, פחה דמשק, גם הוא צר על עכו. הכומר היווני-אורתודוקסי ניאופיטוס מבקר בעכו ומתאר את פלישת איברהים פחה לארץ ישראל ואת כיבוש עכו.

1832 - הסופר הרומנטיקן הצרפתי אלפונס דה לה-מרטין (Alphonse de Lamartine, לימים שר החוץ) מבקר בעכו. הוא מתאר את טחנות הקמח שעל נחל נעמן (בשטח גני רידוואן). המרשל הצרפתי מרמונט (Marmont) מבקר את החיילים המצרים הצרים על עכו ומדווח על חולשתו הזמנית של המצור. המהנדס הנפוליטני רוזה (Roset) מגיע בשליחות מוחמד עלי על מנת לארגן מחדש את המצור המצרי על עכו. בעת כיבוש העיר נגרם נזק רב אך איברהים פחה מיהר להקימה מחדש.

1840-1832 – החל מחודש מאי, לאחר מצור של שבעה חודשים, איברהים פחה, בן אחיו של מוחמד עלי כובש את עכו ושולט בה מטעם עלי, שליט מצרים. תחת פיקודו פועל המהנדס האיטלקי Delcarretto לשקם את חומות העיר שנפגעו קשה בעת המצור.

1833 – כומר אנגלי בשם וויר מונרו מגיע לעכו זמן מה לאחר המצור והוא עד לנזקים הפיסיים שנגרמו לעיר.

1833-1878 – ויליאם מקליור תומסן מתגורר בארץ ישראל ומבקר בעכו.

1834-1837 – חוסיין עבד אל-האדי הוא מושלה השני של עכו מטעם הכובש המצרי קברו נמצא בחצר מסגד א-זייתונה.

1834 – בשנה זו פורץ «מרד הפלאחים» כנגד איברהים פחה והמורדים צרים על עכו. בשנה זו מבקר בעכו סקינר ומדווח כי איברהים, הכובש המצרי, דאג לשקם ולבצר את חומות העיר אך לא הקדיש ולו פיאסטר אחד לשיקום ושיפוץ הבתים שנפגעו בעת הכיבוש. בשנה זו מגיעים ארצה דרך נמל עכו דוד ילין, אשתו לבה ובתם חוה.

1835 – הנוסע האמריקני הראשון לארץ ישראל, ג'ון לואיד סטיפנס, מגיע לעכו. הוא מספר: «..בעכו מצויים שני היכלים (ארמונות) של עבדאללה פחה שהיה מושל עכו לפני הכיבוש המצרי..».

1836 – ויליאם הנרי ברטלט (Bartlett) הצייר האנגלי מצייר את עכו בתחרית מפורסם הוא מקדיש לה ציורים גם בפעמים נוספות שהגיע לעיר עד שנת 1953

1837 – מחודש מאי מר משה אברהם פינצ'י, יהודי איטלקי, הוא סגן הקונסול הבריטי בעכו. באותה שנה מבקרים בעכו אנדרו א. בונאר ורוברט מורריי מק-ציין. הנוסע האנגלי ג'ורג' רובניסון מתעד את אוכלוסייתה של עכו. קאדאלואן (de Cadalvene) ובארו (E. Barrault) משרטטים מפה של עכו. שטחה של עכו העתיקה נרשם באותה עת כ- 220 דונם.

1838 – אדוארד רובינסון והמיסיונר אלי סמית האמריקנים מבקרים בעכו. האירי וו. ר. ווילד, אביו של המחזאי הנודע אוסקר ווילד, מבקר בעכו בעת שהוא מתלווה כרופא למסע תענוגות בים התיכון. רי אליעזר הלוי מצפת מבקר בעכו את פליטי עירו שברחו לעכו.

1839 – הצייר הצרפתי גופיל-פסקה שוהה בעכו ומצייר את מסגד אל ג'זאר כאשר בניית המגדל (המינרט) טרם הושלמה. הוא כותב כך: «..אין זה עולה על דעתם (של התורכים) לשקם את המונומנטים שפיארו את עכו בעבר..». באותה שנה מבקר בעכו צייר האמנות הסקוטי המפורסם דייויד רוברטס. מוחמד בק הוא המושל הצבאי של עכו ופועל לחיזוק ביצורי העיר כנגד המצור הצפוי מצד האנגלים.

1840 – ליידי הארייט קתרין אגרטון הבריטית מבקרת בארץ ישראל ומדווחת על שלהי השלטון המצרי בארץ ישראל ובעכו. מחמוד ביי הוא המפקד הצבאי של עכו. ב- 3 בנובמבר – עכו מופגזת על ידי חיל-משלוח בריטי אוסטרי ותורכי. התפוצצות אדירה של חומרי נפץ גורמת למותם של כ- 2000 נפש. חאן החמורים

נמחה כליל ועמו עשרות של בעלי חיים. קטע גדול מן החומה המזרחית של דאהר אל עומר נהרס גם כן וכן נוצרת פירצה גדולה בחומת אל ג'זאר. שני פיצוצים נוספים באותו מחסן מתרחשים בנובמבר 1840 וב- 12 בינואר 1841. לאחר כיבוש העיר מגיע לכאן צוות חיל ההנדסה הבריטי הכולל את אלדרסון (R.C. Alderson), סימונדס (J.F.A Symonds) וסקירינג (C.F. Skyring) ומבצע מיפוי מדוקדק של ביצורי עכו. גם ברטון (Burton) משרטט מפה של עכו.

1841- שיקום הכנסייה היוונית-אורתודוכסית על שם ג'ורג' הקדוש.

1842 – האנטר (W.P. Hunter) מבקר בעכו ומצייר את החומה המזרחית שלאחר התפוצצות מחסן התחמושת. בשנה זו מגיעים לארץ ישראל דרך נמל עכו הרב יצחק הכהן מליברפול, אשתו ושתי בנותיו וכן אחדים מחסידיו באנגליה.

1843 – ג'ון פרייס דרבין, נוצרי מתודיסט אדוק, מגיע לעכו. הוא, כרבים אחרים בני תקופתו, מדווח על ההרס הרב שנגרם לעיר בעקבות התפוצצות מחסן הנשק בשנת 1840. בשנה זו מבקר בעכו גם הנוסע ג'ון וילסון.

1844 – סימונדס ואלדרסון (R.C. Alderson), קצינים מחיל המהנדסים המלכותי הבריטי, מציירים את עכו.

1845 – קברצלי פאשא הוא מושל עכו. בשנים אלה שוהה בעכו גם עקילי אגא, מפקדם של בדואים מן הגליל.

1846 – החוקר הגרמני-קתולי יוהנס נפומוק זפ (Sepp) מבקר בעכו. האיטלקים מיקיארלי וסאנטלי מודיעים על פתיחת שרות דואר מרמלה דרך עכו ללבנון.

1848 – בתחילת אפריל מגיע לעכו ויליאם פראנסיס לינץ, בראש משלחת מחקר לארץ ישראל. סעיד ביי הוא מושל עכו. באותה שנה מבקר בעכו גם הנוסע וו. ג. וודקוק. באותה שנה עובר בעכו גם החוקר הגרמני יעקב פיליפ פלמראייר (Fallmerayer).

1849 – במפקד שנערך במצוות מונטיפיורי נזכר כי בבית הכנסת של עכו (רמח"ל) מלמד אברהם מזרחי ובראש ישיבה שהיתה במקום עומד החכם אברהם עזרי 217. באותה שנה מבקר בעכו השיח' נור א-דין אל ישרוטי, מקים הזאווייה של כת השאז'לים בעכו. ג'סי אמיס ספנסר מדווח מעכו על הרכב אוכלוסיית העיר.

1851 – הנוסע צ'ארלס ויליאם מרדית ואן דה וולדה מבקר בעכו .

1852 - הנוסע האמריקאי רובינסון (Edward Robinson) מבקר בעכו ומציין את ההרס הרב שנגרם לחומות העיר.

1853 – איברהים אל-עורה, ההיסטוריון הערבי, כותב את תולדות סולימאן פחה שליט עכו. מוסטפה ראשיד פחה הוא מושל עכו.

1856 – ד"ר ל. א. פראנקל הגרמני מבקר בעכו.

1857 - תגבורת כורדית מגיעה לעכו. הכורדים שירתו ביחידות של חיילים בלתי-

סדירים עבור השלטון המקומי העות'מאני. העותומאנים עודדו את השתתפות הכורדים בסכסוכים מקומיים שונים בשטחי האימפריה במזרח התיכון, במטרה להחלישם ולהביא לביטול הדרגתי של אותם כוחות בלתי סדירים, שהיוו איום מתמיד על השלטון המרכזי.

1858 - הצליין האנגלי ג'ון ג'וזף וויט צופה על עכו מן הים, בדרכו מן הכרמל אל העיר ביירות בלבנון.

1859 – ג'יום ריי (Rey) מבקר בעכו. באותה שנה נכלאים בכלא אשר במצודה ארבעים מפקדי צבא מורדים מרחבי האימפריה העות'מאנית.

1861 – מנזר גבירות נצרת נוסד בעכו.

1862 – שנת הקמת זאוויאת שאז'לייה עבור המיסטיקנים המוסלמים, על ידי נור א-דין אל ישרוטי.

1863 – בדצמבר מבקר בעכו הנרי בייקר טריסטרם, חוקר הזואולוגיה של ארץ ישראל. הוא מציין כי חומות העיר מצידן הפונה החוצה עודן מחוררות ומנוקבות מפגזי התותחים שפגעו בעיר בשנת 1840.

1863-1875 – ויקטור גרן (Guerin) מבקר בעכו. הוא מעיד שבשנת 1863 מסגד אל-ג'זאר היה מושחת מאוד ופרוץ בכמה מקומות 223. עוד הוא מעיד על התנאים הקשים השוררים בכלא עכו.

1864 – עכו הופכת להיות סנג'ק (פלך) בוילאיאת ביירות. הסנג'ק כולל ארבעה מחוזות: עכו, חיפה, נצרת וטבריה

1865 – הכרמליטים מתיישבים באזור חאן אל אפראנג'.

1867 – הצלם הצרפתי פליקס בונפיס מבקר ומצלם בעכו. סמוך לשנה זו מכהן הסוחר עמנואל מרוצי כקונסול משנה של יוון וספרד בעכו.

1868 – ביום 31 בדצמבר בהא-אולה, מייסד הכת הבהאית, מגיע לעכו ונכלא בכלא אשר במצודה.

1869 – מוקמת הכנסייה הפרנציסקנית החדשה על שרידי כנסייה קדומה.

1872 - בהא-אולה וכמה מחסידיו עוברים להתגורר בביתו של עודה ח'מאר ליד החומה המערבית ובתוך שנה רוכשים גם את ביתו של אליאס עבוד הצמוד לבית ח'מאר ומתגוררים בשניהם. בהא-אולה נשאר לגור כאן עד שנת 1877 ואז עובר לאחוזה בכפר מזרעה ובשנת 1879 עבר לאחוזת בהגי - הגן הפרסי שמצפון לעכו.

1872-1873 - בהא-אולה כותב בביתו בעכו את אלקתאב אלאקדס הספר החשוב ביותר של הדת הבהאית.

1873 - בשנה זו מחבר מיכאל מושיקה (Mikhail Jurjus Mushakah) את החיבור המפורט שלו אודות כיבוש עכו ע"י המצרים בשנת 1832. הוא שהה בעכו בימי

המצור והכיבוש וראיין פעמים אחדות אחד מקציניו של אברהים פחה ושמו באחרי ביי.

1874 – החוקר הגרמני זפ, יחד עם בנו ההיסטוריון ברנרד זפ והמומחה לתקופה הצלבנית הנס פרוץ (Pruz) מגיעים פעם נוספת לעכו. אותו פרוץ טען כי עצמות פרידריך הראשון ׳ברברוסה׳, שטבע בטורקיה בשנת 1190 בדרכו לארץ בראש מסע הצלב השלישי, הגיעו לעכו ושם נטמנו במקום לא ידוע.

1875 – מתפרסמת מפתו של ר׳ חיים שלמה פיניא מצפת. המפה מופיעה בשתי שפות עברית וגרמנית. השם עכו מופיע בעברית וכן בלטינית St Jean de Acre. בשנה זו מבקר החוקר הצרפתי גרין (Victor Guérin) בעכו.

1875-1876 – במנזר הכרמליתי בחיפה מוצבות מצבות לזכר הקצינים והחיילים הצרפתים שנפלו בעת מצור נפוליאון על עכו.

1876 - ר׳ רחמים יוסף אופטלקה מבקר בעכו ומתאר את מיעוט היהודים בה ואת נמלה הקטן. הוא מציין את שמותיהם של שלום ברחש, מורה, שוחט וחזן הקהילה בעכו, וכן את סיר משה פינצ׳י קונסול בריטניה בעיר.

1881 - מסעו של קונרד לארץ ישראל. הוא מתייחס גם לאמת המים לעכו.

1883 – באוקטובר מבקר בעכו לורנס אוליפנט.

1884 – המהנדס הטמפלרי גוטליב שומאכר מבקר בעכו. באותה שנה מבקר בעכו הנוסע הצרפתי לואי לורטה Lortetבמסגרת מסע מקיף שערך בארץ ישראל. הוא מפיק מפות אחדות ומאות ציורים ובהם ציורים של עכו.

1887 – בשנה זו עוגנות בנמל עכו כ- 300 ספינות שהובילו תבואה בעיקר לאירופה.

1889-1910 – מכלוף אל-דאודי מתמנה להיות החכם-באשי האחרון של עכו והמחוז. הוא מחזיק בתקידו זה עד מותו בשנת 1910. דיכטר מציין, בטעות, כי אל-דאודי ישב בעכו וכהן בתפקידו עד שנת 1925. בתקופה זו, תחסין פחה הוא הנציב התורכי העליון בעכו.

1892 - בהא-אולה מייסד הדת וראש בכת הבהאית נפטר באחוזת בהגי ונקבר בה.

1894 – «מפה דרך אמת» בעברית וברוסית על ידי אביגדור ברי מרדכי מלקוב. עכו מופיעה בשמה העברי והמפרץ נקרא «לשון ים התכון». מדרום לעכו נשפך אל «ים הגדול או ים התכון» «נהר נעמן». בשנה זו פקדו את נמל עכו 991 אניות מפרש ו- 66 אניות קיטור בקיבול כולל של כ- 72,000 טונות.

1898 – עלי נור א-דין אל ישרוטי, מייסד השאזלייה הסופית בעכו נפטר. הוא, בנו ונכדו קבורים במתחם השאזלייה.

1902 - ראש העדה היוונית-מלכיתית בעכו, הארכיבישוף קיריל (Cyrille Ghea) מסיים את תפקידו ובמקומו מתמנה גרגור הגר (Gregoire Haggear).

1906 – בחזית ח׳אן אל עומדן מוקם מגדל השעון, במלאת 25 שנים לשלטונו של השולטן עבדול חמיד השני. האגרונום חיים מרגליות קלווריסקי, הממונה על המושבות מטעם יק»א ועמו מנחם שיינקין, ממיסדי תל אביב ומי שדגל בעידוד פעילותם של בעלי מלאכה - שניהם יחד מבקרים בעכו «..בגלל חלומותיהם על התיישבות באדמות הואקף הנחכרות לעשר שנים..».

1909 – המהנדס גוטליב שומאכר מפרסם תכנית לבינוי עכו החדשה. התכנון המוצע הוא רשת שתי וערב של רחובות ומבנים.

1910 - פריצת החומות הצפוניות של העיר העתיקה על ידי התורכים, לצורך הקמת שתי כניסות נוספות לעיר: ברח׳ ויצמן וברחוב ההגנה ליד החומה המערבית .

1911 – בכתבה עיתונאית מסופר כי בעכו יש 180 יהודים ורובם בעלי מלאכה.

1913 – ביום 14 באוקטובר נפתח קו הרכבת בלד א-שייח׳ (כיום תל חנן ליד חיפה)- עכו. בנין התחנה הוקם קרוב לשער היבשה של העיר העתיקה (בתחומי בית הספר לקציני ים כיום). בשנה זו פקדו את נמל עכו 691 אניות מפרש ו- 36 אניות קיטור בקיבול כולל של כ- 26,000 טונות.

1914 – אהרן אהרנסון, מייסד מחתרת ניל״א, מבקר בעכו. מנבא עתיד חקלאי מזהיר לעכו וסביבותיה, אך דעיכה של הנמל לטובת חיפה. הוא מציין כי עכו ירדה ממדרגתה, מסחרה נתמעט ומצבה נהרס להנאתה של שכנתה הקטנה חיפה.

1915-1916 – פרנסי קהילת עכו, המכנים עצמם «עדת ישורון עכו», פונים מספר פעמים אל עוזרו של ארתור רופין ב«משרד הארץ-ישראלי» בבקשת עזרה כלכלית, אך לא נענים.

1916 – בינואר מגיע המותאצריך של עכו לדמשק להתכנסות בנושא הרחבת השטחים החקלאיים לצמצום הרעב. בהסכם סייקס-פיקו נקבע כי בריטניה תקבל מובלעת בארץ ישראל שתכלול את עכו.

הנמל בתקופת המנדט הבריטי

1917-1948 לספירה – תקופת המנדט הבריטי בארץ ישראל

1917 – בתקופת מלחמת העולם הראשונה מצבם של יהודי עכו גרוע. הם פונים לפקידי המשרד הארץ ישראלי בבקשת עזרה. פקידי הממשלה התורכיים רפיק ביי אל תמימי ובהגת ביי מגיעים לעכו כדי לכתוב דוח מדעי ואזרחי אודות העיר

1918 – הטייסת הגרמנית הבאוורית מבצעת צילום מצוין של עכו. מופיע תצלום נוסף, כנראה מאותה שנה. ביום 23 ספטמבר הבריגדה ה- 13 של דיביזיית הפרשים ה- 5 משתלטת על עכו.

1919 – מפקד המשפחות היהודיות נערך בעכו. נמצאו 35 משפחות, רובן ממוצא ספרדי ורק שלוש ממוצא אשכנזי.

1920 – באפריל שנה זו החלו המאורעות בירושלים. מיד בתחילתם אסרו הבריטים

את זיבוטינסקי ו- 19 בחורים מכוח ההגנה בהאשמות שונות. זיבוטינסקי נכלא בכלא עכו ונגזרו עליו 15 שנות עבודת פרך. פסק הדין החרף עורר סערה בדעת הקהל בארץ ובעולם. המשפט נפתח מחדש ועונשו של זיבוטינסקי הומר לשנת מאסר אחת אשר אף היא בוטלה.

1923 – יהושע מיוחס מתגורר בעכו ומשמש מנהל בית ספר ומורה לילדי היהודים למשך מספר שנים. שנת ייסודו של בית החרושת לגפרורים «נור». הוקם על ידי האחים ויצמן מליטא.

1925-1926 – במסגרת העלייה הרביעית, מגיעים לעכו חלוצים המתארגנים לעבודה בכריית זיפזיף, דייג וכן פועלים בבית החרושת לגפרורים «נור».

1927 – ביולי מתחוללת רעידת אדמה בעוצמה 6 בסולם ריכטר, שמוקדה באזור ים המלח. היא גורמת להתמוטטות מבנים בעכו.

1929 – באוגוסט אותה שנה, בעת המאורעות, מותקפת משפחה יהודית בעכו בידי פורעים ערבים.

1931 – מפקד ממשלתי שעורכים הבריטים קובע כי בעכו יש 231 יהודים.

1933 – יצחק בן-צבי מבקר בעכו.

1936 – בתקופת המאורעות יהודים בורחים מעכו.

1941 – בתאריך 14 ביולי שנה זו נחתם בעכו (או במחנה סידני סמית הבריטי בתחום מוסד «חופים» הסמוך) הסכם הכניעה של ממשל וישי הצרפתי שישב בסוריה ולבנון לממשל הבריטי שישב בארץ ישראל (פלסטינה המנדטורית). הסכם זה גם ידוע בשם Armistice of Saint Jean d'Acre

1944 (או 1942) – בחורף שנה זו שיטפון חזק בנחל בית-העמק הורס קטע מן הקשתות של אמת המים בתחומי הכפר מזרעה. הבריטים בונים סיפון מתכת במקום קטע זה על מנת לאפשר המשך אספקת המים לעכו. באותה שנה, וינטר (Winter) מכין סקר ארכיאולוגי מקיף בעכו כבסיס לפעולות שימור ושיקום.

1947, 4 במאי - פריצת כלא עכו. באפריל 1947 היו כלואים בו 163 יהודים ו- 460 אסירים ערבים פליליים. בעת הפריצה הצליחו להימלט 41 אסירים יהודים ו- 214 ערבים.

הנמל בתקופתנו

בשנת 1965 הוחלט על בניית שובר גלים להגנת סירות הדייגים. שובר הגלים [כפי שאנו מכירים היום] נבנה בחיפזון וללא תכנון של ממש והתייחסות לשרידים ימיים ולבעיות זרימה ותנועת סדימנטים. השובר החדש קבר תחתיו את מרבית שרידי המתקנים הקדומים, נוסף על כך, בצדו הפנימי של השובר נערם שרטו חול ועומק המרינה פחת, במהלך שנות ה-90 הועמקה המרינה.

המישור שבמרחב המרכזי, שרוחבו אינו קטן מ-12 רגל. בדרך זו לא יופרעו ההולכים לבושים סביב בשוליים מן המתעמלים הסכים עצמם.

4. סטיו מעין זה מכונה בפי היוונים בשם 'קסיסטוס', מפני שהאתלטים מתרגלים בימות החורף במסלולי ריצה מקורים. בסמוך לאותו קסיסטוס ולסטיו הכפול יש לתכנן שבילים בלתי מקורים, המכונים בפי היוונים בשם 'פרהדרומיס' ובפי אנשינו — 'קסיסטה'. במזג אוויר נאה בימי החורף, יוצאים האתלטים מן הקסיסטוס לכאן כדי לבצע את תרגיליהם. את הקסיסטה יש לבנות כך שיהיו בה כוסתני עצים או חורשות של עצים בעלי נוף רחב בין שני הסטוים, ובהם שבילים בין העצים ומקומות עמידה [לצפייה], העשויים אופוס סיגנינוס. מאחורי הקסיסטוס יש להתקין אצטדיון אותו יש לתכנן כך שלמספר רב של אנשים יהיה די מקום כדי לצפות בתחרויות שבין האתלטים. תיארתי עד עתה את כל הדרוש לשם סידור נאות של מבנים לפנים מחומות העיר.

פרק יב

1. נותר עוד לעסוק בחשיבותם של נמלים ועלי להסביר באילו אמצעים נוקטים על מנת להגן על ספינות מפני סערות. לנמלים שלמיקומם יתרונות טבעיים — כמו כפים או צוקי-קצה שצורתם הטבעית מתעקלת פניהם — יש בבירור יתרון. סביב אלה יש כמובן לבנות סטוים, או רציפים, או אף מעברים מן הסטוים אל המחסנים. וכך, משני המעברים יש להקים מגדלים שביניהם ניתן באמצעות מכונות למתוח שלשלאות.

2. אך אם אין בנמצא נמל בעל נתונים טבעיים המתאימים להגנה על אוניות מן הים בעת סערה, אזי יש לפעול כדלקמן: אם אין בסביבה נהר, אך ניתן למצוא בעבר האחד מעגן, הרי יש להתחיל מן העבר השני באמצעות קירות או מזח וכך ייווצר הנמל הסגור. קירות שיש לבנותם מתחת לפני המים, יש לבנותם בדרך הבאה: יש להשתמש באבקה⁵⁰ שמוצאה מן האזור המשתרע מקומה ועד הכף של מינרווה, ולערבבה בטיט, ביחס של שניים לאחד.

3. לאחר מכן, במקום שהוגדר לכך מלכתחילה, יש להוריד אל המים תבנית-סכירה שצדדיה עשויים כלונסאות עץ אלון עם חיזוקי-עץ ביניהן, ולעגון שם בחוזקה. לאחר מכן, יש לפלס ולפנות את פני השטח בפנים, מתחת למים, וזאת באמצעות כלי עבודה ייעודי.⁵¹ לבסוף, יש לצקת מן העריבה טיט שהוכן בדרך שתוארה לעיל, עד אשר המרווח הריק שבין הכלונסאות של תבנית-הסכירה יתמלא. דבר זה, נחשב, באזורים כמו אלה שתוארו לעיל, כמתנת הטבע. אך אם מפאת זרמי הים הפתוח ומשבריו אין הסמוכות עשויות לתמוך בתבנית-הסכירה, יש לבנות פלטפורמה, חזקה ככל הניתן,

החל מקו החוף או משובר גלים. את הפלטפורמה יש לבנות כשמחצית פניה מפולסים, ואילו היתרה, הסמוכה לים, משתפעת כלפי חוץ ומטה.

4. לאחר מכן, בקצות הפלטפורמה ובקו המים, יש לבנות קירות צדדיים בעובי של רגל ומחצה, ולגובה השווה למפלס שנזכר לעיל. אחר כך יש למלא את החלק המשופע בחול, אותו יש ליישר עם הקירות ועם מפלס הפלטפורמה. על-גבי משטח מפולס זה יש לבנות קיר גדול ככל הנדרש. משנגמרה הבנייה, יש להותירו באתר להתייבשות, לפרק זמן שאיננו פחות מחודשיים. עתה יש לסלק את הקיר הצדדי התומך בחול. גלי הים יחתרו ויסלקו את החול, דבר שיגרום לקיר ליפול למים. בדרך זו, עליה יש לחזור פעמים רבות כנדרש, ניתן להתקדם בבנייה לתוך הים.

5. אך באתרים שאין אבקה זו בנמצא, יש לעשות שימוש בדרך הבאה. יש לבנות באתר המיועד תבנית-סכירה⁵² כפולת דפנות עשויה כלונסאות חרוכות המחוברות יחד במחברים. יש למלא סלי נצרים בטין ולעורמם בין הדפנות. לאחר שכל זאת הורד ונדחס כדבעי, יש לרוקן את המרווח המותחם על-ידי התבנית באמצעות ברגי-מים,⁵³ גלגלי-מים ותופי-מים, ולייבשו. לאחר מכן יש לחפור בקרקעית שבתוך אותו מרחב. אם מתברר כי זו של עפר, יש להסירה ולייבש את המקום עד שמגיעים לקרקע מוצקה. על מידות המרווח להיות גדולים יותר מרוחב הקיר המיועד לבנייה. אחר כך יש למלא את החלל בבנייה המורכבת מאבני גוויל, סיד וחול.

6. אך אם הקרקע רכה, יש להחדיר לקרקעית כלונסאות חרוכות של אלנוס או של זית, ואחר כך יש למלא בפחם כפי שהוסבר במקרה של יסודות לתיאטראות ולחומות-עיר.⁵⁴ לבסוף יש לבנות את הקיר מאבן גזית עם אבני קישור ארוכות ככל הניתן, כך שבעיקר האבנים שבתווך יחוזקו על-ידי אבני הקישור. לאחר מכן, יש למלא את תוכה של החומה בשברי אבני גזית או גוויל. ניתן יהיה לבנות על-גבי מבנה זה אפילו מגדל.

7. משבוצע כל זאת, יש לבנות את המעגנה ופניה צפונה. חשיפה לדרום תביא מן החום להיווצרות ריקבון, ובעקבותיו תולעי עץ, תולעי אוניות וכל יתר סוגי היצורים ההרסניים המתקיימים ומתעצמים מכך. יש להמעיט בבניית מבנים אלה מעץ, מחשש דליקות. ובאשר למידותיהם, אין לקבוע גבול מוגדר, אך עליהם להחזיק את הגדולה שבאוניות, כך שאם תעגון האוניה הגדולה ביותר, היא תמצא שם די מקום.

בספר זה תיארתי את בנייתם והתקנתם של כל המבנים לשימוש הכלל בשטחי הציבור העירוניים. בספר הבא אדון בכתיים הפרטיים, באבזורים ובפרפורציות הסימטריות שלהם.

בטון ידידותי לסביבה – כמו זה שבו השתמשו הרומאים

מאת דר. משה נחמי | 16 ביולי 2013 | 3 תגובות

צוות חוקרים בינלאומי, שבראשו עומדים מדענים מאוניברסיטת ברקלי קליפורניה, חשף את סודותיו של שובר גל רומאי מבטון שנמצא כבר 2000 שנים בתוך הים התיכון.

דליין שנחפר מתוך מזח בסון רומאי השקוע במפרץ Pozzuoli, צילום מעבודת לורנס ברקלי

צוות חוקרים בינלאומי, שבראשו עומדים מדענים מאוניברסיטת ברקלי קליפורניה, חשף את סודותיו של שובר גל רומאי מבטון שנמצא כבר 2000 שנים בתוך הים התיכון.

ניתוח כימי של דגימות שהוצאו מהבטון המרכיב שובר גל רומאי מסביר מדוע הבטון הרומאי הטוב ביותר יעיל יותר מרוב סוגי הבטון המודרניים מבחינת עמידותו ומדוע ייצורו היה פחות מזיק לסביבה, וכיצד ניתן לנצל את השיפורים הללו בימינו. "זה לא שהמלט הקיים היום אינו טוב – הוא כה טוב עד כי אנו משתמשים ב-19 מיליארד טון ממנו מדי שנה", מסביר החוקר הראשי. "הבעיה היא שהייצור של מלט מסוג פורטלנד תורם לשבעה אחוזים מכלל כמות הפחמן הדו-חמצני שהתעשייה פולטת לאוויר."

מלט פורטלנד הוא המקור לחומר הדבק המחזיק יחדיו את רוב סוגי הבטון המודרניים, אולם הייצור שלו מביא לפליטת פחמן הנובעת מהצורך לחמם תערובת של אבן סיד וחריסיות לטמפרטורה של 1450 צלזיוס ומאבן הסיד המחוממת עצמה. צוות המחקר מצא כי הרומאים, בניגוד לכך, השתמשו בכמויות קטנות יותר של אבן סיד שמקורו בחומר שחומם לטמפרטורה של 900 מעלות צלזיוס בלבד, מה שהצריך הרבה פחות אנרגיה מהשיטות הקיימות היום. צמצום פליטות גזי חממה הוא אחד מהתמריצים החזקים ביותר למציאת דרכים יעילות יותר לספק לעולם כולו את הבטון שהוא צריך; תמריץ נוסף הוא הצורך בבניינים, גשרים ומבנים אחרים שיהיו חזקים ועמידים יותר לאורך זמן. "באמצע המאה העשרים מבנים מבטון תוכננו להיות עמידים למשך 50 שנים, אולם כיום הם אמורים להיות עמידים לתקופה של עד 120 שנים", מסביר החוקר הראשי. לעומת זאת, המבנים של הנמלים הרומאים שורדים כבר 2000 שנים ויציבים מפני איכול כימי ופגעי הגלים התת-מימיים.

הרומאים הכינו בטון בעזרת ערבוב אבן סיד וסלע וולקני. עבור מבנים תת-מימיים, הרומאים ערבבו אבן סיד ואפר וולקני ליצירת טיח, וטיח זה, יחד עם טיף וולקני, נארו לצורות קשיחות. מי הים הפעילו באופן ימדי תגובה כימית חמה. אבן הסיד עברה תגובת מיום – חדירתן של מולקולות מים לתוך המבנה – ואז הגיב חומר זה עם האפר להדבקות התערובת כולה.

צוות החוקרים מצא, באמצעות שימוש במכשור מתקדם, מספר הבדלים בין הבטון הקדום לזה המיוצר היום. אחד מהם הוא סוג הדבק שמחזיק יחדיו את מרכיבי הבטון. בבטון המורכב ממלט פורטלנד תרכובות זו כוללת סידן, סיליקאטים והידראטים (C-S-H). הבטון הרומאי, לעומת זאת, מורכב מתרכובת הכוללת בתוכה תוספת של אלומיניום ופחות סיליקון. התרכובת הסופית, המורכבת מסידן, אלומיניום, סיליקאט והידראטים (C-A-S-H) מהווה חומר הדבקה יציב בצורה יוצאת דופן. תוצאות של בדיקות בעזרת ספקטרוסקופית קרני רנטגן הראו כי צורת ההתמרה הייחודית של אטומי האלומיניום במקום אטומי הסיליקון עשויה להיות המפתח לנושר ההדבקה המעולה והיציבות הרבה של הבטון הרומאי.

סוגי בטון ידידותיים לסביבה כבר כיום כוללים בתוכם אפר וולקני או אפר פחם המתקבל מפסולת שריפת פחמים בתחנות כוח כתחליף חלקי לבטון פורטלנד, ויעילותם הוכחה כטובה. גם תערובות בטון אלו כוללות בתוכן חומר הדבקה מסוג C-A-S-H, אולם הביצועים ארוכי הטווח שלהן לא יוכלו להיקבע לפני שצוות החוקרים יוכל לנתח אותן באותו המכשור. החוקרים מצאו כי המתכון הרומאי הצריך אבן סיד בכמות הפחותה ה-10% מזו הנדרשת היום, תוך שימוש בטמפרטורה הקטנה בשליש מזו הנדרשת היום. אבן סיד המגיבה עם אפר טיח עתיר אלומיניום ומי-ים יצרו בטון יציב במיוחד שיוכל להיות קשיח ועמיד לאורך ימים. הן החומרים והן צורת הייצור של הרומאים טומנים בחובם לקחים לעתיד.

"טיח מסוג פוזולאן (pozzolan) חשוב בשל יישומיו המעשיים", מסביר החוקר הראשי. "הוא יוכל להחליף 40 אחוזים מדרישות העולם למלט מסוג פורטלנד. ומקורות לטיח זה קיימים בעולם כולו. לדוגמה, לערב הסעודית אין אפר פחם רב, אולם יש בה הררים של פוזולאן."

בטון חזק ומאריך ימים יותר, המיוצר תוך צריכת אנרגיה פחותה ותוך צמצום פליטה של פחמן לאוויר, עשוי להיות המורשת של ההבנה המעמיקה יותר של האופן בו הכינו הרומאים הקדומים את הבטון העמיד שלהם.